



ВІСНИК

КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Загальнодержавне періодичне видання

Засноване
19 лютого 1997 року

Завідувач
редакційно-видавничого відділу
Секретаріату
Конституційного Суду України

Свідоцтво
про державну реєстрацію
Серія КБ № 2444

В. Тичина
тел. 238-10-32

Виходить
шість разів на рік

Відповідальний секретар
К. Пігнаста
тел. 238-11-54
e-mail: court@ccu.gov.ua

Засновник:
Конституційний Суд України
Адреса: 01033, м. Київ-33,
вул. Жиянська, 14

Видавець:
ТОВ «Видавничий Дім «Ін Юре»
Адреса: 01004, м. Київ-4,
вул. Терещенківська, 4

6/2008

© Конституційний Суд України, 2008

Редакційна рада

- А. Стрижак** — Голова Конституційного Суду України,
кандидат юридичних наук (голова Редакційної ради)
- Ю. Баулін** — суддя Конституційного Суду України,
доктор юридичних наук, професор, академік АПрН України
- І. Домбровський** — суддя Конституційного Суду України
- В. Кампо** — суддя Конституційного Суду України, кандидат юридичних наук
(заступник голови Редакційної ради)
- М. Козюбра** — суддя Конституційного Суду України у відставці,
доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент АПрН України
- М. Костицький** — суддя Конституційного Суду України у відставці,
доктор юридичних наук, професор, академік АПрН України
- П. Пацурківський** — декан юридичного факультету Чернівецького
національного університету імені Юрія Федьковича,
доктор юридичних наук, професор
- А. Селіванов** — Постійний представник Верховної Ради України
у Конституційному Суді України, доктор юридичних наук,
професор, член-кореспондент АПрН України
- П. Стецюк** — суддя Конституційного Суду України, кандидат юридичних наук
- П. Ткачук** — суддя Конституційного Суду України, кандидат юридичних наук
- С. Шевчук** — професор кафедри публічного права юридичного
факультету Міжнародного Соломонового університету,
кандидат юридичних наук

У номері

Акти Конституційного Суду України

Рішення Конституційного Суду України

у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 3 Закону України «Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим» 9

Рішення Конституційного Суду України

у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень частини першої статті 6, частини третьої статті 19, частини другої статті 20 Закону України «Про Вищу раду юстиції» 13

Окрема думка судді Конституційного Суду України

Бринцева В. Д.

стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень частини першої статті 6, частини третьої статті 19, частини другої статті 20 Закону України «Про Вищу раду юстиції» 20

Окрема думка судді Конституційного Суду України

Стрижака А. А.

стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень частини першої статті 6, частини третьої статті 19, частини другої статті 20 Закону України «Про Вищу раду юстиції» 23

Рішення Конституційного Суду України

у справі за конституційним поданням 60 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частин третьої, п'ятої статті 23, частин першої, другої статті 24, частини першої статті 25, частини першої статті 26 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» 24

Рішення Конституційного Суду України

у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України

(конституційності) положень підпункту «б» підпункту 4 пункту 3 статті 7 Закону України «Про страхові тарифи на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», пункту 1, абзацу третього пункту 5, пункту 9, абзаців другого, третього пункту 10, пункту 11 розділу I Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» (справа про страхові виплати) 30

Окрема думка судді Конституційного Суду України Джуно В. В.
стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень підпункту «б» підпункту 4 пункту 3 статті 7 Закону України «Про страхові тарифи на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», пункту 1, абзацу третього пункту 5, пункту 9, абзаців другого, третього пункту 10, пункту 11 розділу I Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» (справа про страхові виплати) 39

Окрема думка судді Конституційного Суду України Лилака Д. Д.
стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень підпункту «б» підпункту 4 пункту 3 статті 7 Закону України «Про страхові тарифи на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», пункту 1, абзацу третього пункту 5, пункту 9, абзаців другого, третього пункту 10, пункту 11 розділу I Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» (справа про страхові виплати) 41

**Окрема думка судді Конституційного Суду України
Маркуш М. А.**

стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень підпункту «б» підпункту 4 пункту 3 статті 7 Закону України «Про страхові тарифи на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», пункту 1, абзацу третього пункту 5, пункту 9, абзаців другого, третього пункту 10, пункту 11 розділу I Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» (справа про страхові виплати) 43

Рішення Конституційного Суду України

у справі за конституційним поданням 55 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частин другої, третьої статті 17, частин першої, дев'ятої статті 20 Закону України «Про телекомунікації», статті 2 Указу Президента України «Про Національну комісію з питань регулювання зв'язку України» 50

Окрема думка судді Конституційного Суду України Кампа В. М.

стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 55 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частин другої, третьої статті 17, частин першої, дев'ятої статті 20 Закону України «Про телекомунікації», статті 2 Указу Президента України «Про Національну комісію з питань регулювання зв'язку України» 56

Рішення Конституційного Суду України

у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Кабінету Міністрів України «Про закупівлю послуг, пов'язаних з формуванням інформаційно-телекомунікаційної системи Державного реєстру виборців» 58

**Окрема думка судді Конституційного Суду України
Бринцева В. Д.**

стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови

Кабінету Міністрів України «Про закупівлю послуг, пов'язаних з формуванням інформаційно-телекомунікаційної системи Державного реєстру виборців» 66

Ухвала Конституційного Суду України

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про здійснення Кабінетом Міністрів України повноважень з управління державними корпоративними правами» 70

Ухвала Конституційного Суду України

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 55 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини четвертої статті 7, частин першої, другої, четвертої, п'ятої статті 11, частини першої статті 26 Закону України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб» 73

Ухвала Конституційного Суду України

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень частини другої статті 8 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» 76

Ухвала Конституційного Суду України

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 52 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положення пункту 15 частини першої статті 106 Конституції України у системному зв'язку з положенням абзацу третього пункту 1 частини першої статті 150 Конституції України 79

Ухвала Конституційного Суду України

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень статті 27 Закону України «Про статус народного депутата України», статті 13 Закону України «Про статус суддів», статті 10 Закону України «Про адвокатуру», статті 31 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад», статті 12 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», частини першої статті 27 Кримінально-процесуального кодексу України 82

Ухвала Конституційного Суду України

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень пункту «б» частини п'ятої, частини шостої статті 41, частини другої статті 45 Закону України «Про господарські товариства», абзаців дванадцятого, тринадцятого статті 1, частини першої статті 3, абзаців першого, третього частини четвертої статті 17, абзацу другого частини першої, абзаців першого, другого частини другої статті 18 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», абзацу другого частини другої статті 98, абзаців першого, другого, шостого, сьомого частини другої, абзацу другого частини п'ятої статті 159 Цивільного кодексу України 86

Ухвала Конституційного Суду України

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення частини шостої статті 83 Конституції України 89

Ухвала Конституційного Суду України

про припинення конституційного провадження у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) розпоряджень Кабінету Міністрів України від 6 лютого 2008 року «Про звільнення Петрова В. М. з посади першого заступника Голови Фонду державного майна України» № 201-р, «Про звільнення Ледомської С. Ю. з посади заступника Голови Фонду державного майна України» № 202-р, «Про звільнення Гриненка А. С. з посади заступника Голови Фонду державного майна України» № 203-р, «Про звільнення Потімкова О. Ю. з посади заступника Голови Фонду державного майна України» № 204-р, «Про призначення Портнова А. В. першим заступником Голови Фонду державного майна України» № 205-р, «Про призначення Петрашка С. Я. заступником Голови Фонду державного майна України» № 206-р, «Про призначення Фесенка В. І. заступником Голови Фонду державного майна України» № 207-р, «Про проведення службового розслідування» № 208-р 92

Ухвала Конституційного Суду України

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 54 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень частин шостої, сьомої, десятої статті 83 Конституції України 96

Ухвала Конституційного Суду України про припинення конституційного провадження у справі за конституційним поданням 52 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України «Про службові відрядження у межах України голів місцевих державних адміністрацій»	99
Ухвала Конституційного Суду України про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 59 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України «Про забезпечення роботи нафтопроводу «Одеса — Броди» за проектним напрямом»	101
Ухвала Конституційного Суду України про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 травня 2008 року «Про стан і перспективи розвитку вугільної промисловості та невідкладні заходи щодо підвищення безпеки праці в цій галузі»	104
Зовнішні зв'язки Конституційного Суду України Жовтень – листопад 2008 року	107

АКТИ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

РІШЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України
щодо відповідності Конституції України (конституційності)
статті 3 Закону України «Про затвердження Конституції
Автономної Республіки Крим»

м. Київ
18 вересня 2008 року
№ 17-рп/2008

Справа № 1-36/2008

Конституційний Суд України у складі суддів:

Стрижака Андрія Андрійовича — головуючого,
Бауліна Юрія Васильовича,
Бринцева Василя Дмитровича,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Головіна Анатолія Сергійовича,
Джуня В'ячеслава Васильовича,
Дідківського Анатолія Олександровича,
Домбровського Івана Петровича,
Кампа Володимира Михайловича — доповідача,
Колоса Михайла Івановича,
Лилака Дмитра Дмитровича,
Маркуш Марії Андріївни,
Мачужак Ярослави Василівни,
Нікітіна Юрія Івановича,
Овчаренка В'ячеслава Андрійовича,
Стецюка Петра Богдановича,
Ткачука Павла Миколайовича,
Шишкіна Віктора Івановича,

розглянув на пленарному засіданні справу за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 3 Закону України «Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим» від 23 грудня 1998 року № 350–XIV (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 5–6, ст. 43).

Приводом для розгляду справи відповідно до статей 39, 40 Закону України «Про Конституційний Суд України» стало конституційне подання 50 народних депутатів України.

Підставою для розгляду справи згідно зі статтею 75 Закону України «Про Конституційний Суд України» є наявність спору народних депутатів України як суб'єктів права законодавчої ініціативи у Верховній Раді України та Верховної Ради Автономної Республіки Крим стосовно повноважень щодо внесення змін до Конституції Автономної Республіки Крим.

Заслухавши суддю-доповідача Кампа В. М. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

установив:

1. Суб'єкт права на конституційне подання — 50 народних депутатів України — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням визнати такою, що не відповідає Конституції України (є неконституційною), статтю 3 Закону України «Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим» (далі — Закон), в якій встановлено, що зміни до Конституції Автономної Республіки Крим приймаються Верховною Радою Автономної Республіки Крим і затверджуються законом України.

На думку авторів клопотання, цією статтею Закону Президент України, народні депутати України та Кабінет Міністрів України позбавлені права законодавчої ініціативи, передбаченого статтею 93 Конституції України, стосовно внесення змін до Конституції Автономної Республіки Крим.

2. Свої позиції щодо питань, порушених у конституційному поданні, висловили Президент України, Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим, Голова Верховної Ради України, Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Асоціація народних депутатів України, Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого, Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського.

3. Конституційний Суд України, вирішуючи порушені в конституційному поданні питання, виходить з такого.

3.1. Україна відповідно до частини другої статті 2, частини першої статті 133 Конституції України є унітарною державою, до складу якої входить Автономна Республіка Крим, статус якої визначений, зокрема, розділом X Основного Закону України.

Автономна Республіка Крим має Конституцію Автономної Республіки Крим, яку приймає Верховна Рада Автономної Республіки Крим, вносить до неї зміни, та котру затверджує законом Верховна Рада України не менш як половиною від її конституційного складу (пункт 37 частини першої статті 85, частина перша статті 135 Конституції України). Конституційний Суд України в підпункті 2.2 пункту 2 мотивувальної частини Рішення від 27 лютого 2001 року № 1-рп/2001 (справа про правові акти Верховної Ради Автономної Республіки Крим) та в

підпункті 1.3 пункту 1 мотивувальної частини Рішення від 16 січня 2003 року № 1-рп/2003 (справа про Конституцію Автономної Республіки Крим) визначив Конституцію Автономної Республіки Крим основним нормативно-правовим актом, що має вищу юридичну силу серед правових актів, які приймають органи Автономної Республіки Крим.

Конституція Автономної Республіки Крим може змінюватися через регулювання закріплених у ній повноважень автономії, для чого суб'єкти права законодавчої ініціативи у Верховній Раді України можуть ініціювати внесення змін до Конституції України в частині цих повноважень, а також через прийняття окремих законів України в межах конституційних повноважень автономії, визначених статтями 134, 138 Конституції України.

3.2. Автори клопотання вважають, що стаття 3 Закону «позбавляє права законодавчої ініціативи Президента України, Кабінет Міністрів України і 450 народних депутатів України, залишаючи лише право за Верховною Радою України погодитись чи не погодитись із прийнятими Верховною Радою Автономної Республіки Крим змінами до Конституції Автономної Республіки Крим».

Право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України належить Президенту України, народним депутатам України та Кабінету Міністрів України (частина перша статті 93 Конституції України), але ці суб'єкти не наділені правом вносити до Верховної Ради Автономної Республіки Крим проекти нормативно-правових актів, зокрема, щодо змін до Конституції Автономної Республіки Крим.

Конституція Автономної Республіки Крим та зміни до неї затверджуються законами України, щодо яких Конституція України передбачила особливий порядок їх прийняття. Так, підставою для ухвалення Верховною Радою України таких законів України є прийняття Верховною Радою Автономної Республіки Крим Конституції Автономної Республіки Крим або змін до неї. Як впливає зі змісту статей 85, 135 Конституції України, без відповідних рішень Верховної Ради Автономної Республіки Крим такі закони України не можуть бути прийняті.

Отже, визначений у статті 3 Закону порядок внесення змін до Конституції Автономної Республіки Крим не обмежує право суб'єктів законодавчої ініціативи у Верховній Раді України, тому стаття 3 Закону відповідає Конституції України (є конституційною). Цей висновок узгоджується з Рішенням Конституційного Суду України від 27 лютого 2001 року № 1-рп/2001, в якому зазначено, що статтю 3 Закону прийнято на розвиток положення частини першої статті 135 Конституції України (підпункт 2.3 пункту 2 мотивувальної частини).

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 39, 40, 51, 61, 75, 77 Закону України «Про Конституційний Суд України», § 30 Регламенту Конституційного Суду України, Конституційний Суд України

вирішив:

1. Визнати такою, що відповідає Конституції України (є конституційною), статтю 3 Закону України «Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим» від 23 грудня 1998 року № 350–XIV.

2. Рішення Конституційного Суду України є обов'язковим до виконання на території України, остаточним і не може бути оскаржене.

Рішення Конституційного Суду України підлягає опублікуванню у «Віснику Конституційного Суду України» та в інших офіційних виданнях України.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

● *Summary to the Decision of the Constitutional Court of Ukraine no. 17-rp/2008 dated September 18, 2008 on the case upon the constitutional petition of 50 People's Deputies of Ukraine concerning conformity with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of Article 3 of the Law of Ukraine «On approval of the Constitution of the Autonomous Republic of Crimea»*

Subject of the right to constitutional petition — 50 People's Deputies of Ukraine - applied to the Constitutional Court with a petition to recognise as non-conforming with the Constitution of Ukraine (unconstitutional) Article 3 of the Law of Ukraine «On approval of the Constitution of the Autonomous Republic of Crimea» (hereinafter referred to as «the Law») wherein is established that amendments to the Constitution of the Autonomous Republic of Crimea are adopted by the Verkhovna Rada of the Autonomous Republic of Crimea and approved by the law of Ukraine.

According to Articles 2.2 and 133.1 of the Constitution, Ukraine is a unitary state and the Autonomous Republic of Crimea, which status is established in particular by Chapter X of the Fundamental Law, forms its constituent part.

The Autonomous Republic of Crimea has the Constitution of the Autonomous Republic of Crimea that is adopted, amended by the Verkhovna Rada of the Autonomous Republic of Crimea and approved by the law of the Verkhovna Rada of Ukraine by no less than one-half of the constitutional composition of the Verkhovna Rada of Ukraine (Articles 85.1.37, 135.1 of the Constitution). The Constitutional Court in paragraph 2.2 of the motivation part of the Decision no. 1-rp/2001 dated February 27, 2001 (case on legal acts of the Verkhovna Rada of the Autonomous Republic of Crimea) and paragraph 1.3 of the motivation part of the Decision no. 1-rp/2003 dated January 16, 2003 (case on the Constitution of the Autonomous Republic of Crimea) defined the Constitution of the Autonomous Republic of Crimea as a fundamental normative-legal act that has the highest legal force among the acts adopted by bodies of the Autonomous Republic of Crimea.

The Constitution of the Autonomous Republic of Crimea may be amended through regulation of the authorities of the Autonomy, established by it. In order to do so, subjects of the right of legislative initiative at the Verkhovna Rada of Ukraine may initiate introducing amendments to the Constitution of Ukraine regarding this authority, or through adoption of separate laws of Ukraine within the limits of constitutional authority of the Autonomy prescribed by Articles 134 and 138 of the Constitution.

The right of legislative initiative at the Verkhovna Rada of Ukraine pertains to the President of Ukraine, People's Deputies of Ukraine and the Cabinet of Ministers of Ukraine (Article 93.1 of the Constitution), but these subjects are not entitled to submit

drafts of normative-legal acts to the Verkhovna Rada of the Autonomous Republic of Crimea, in particular regarding amendments to the Constitution of the Autonomous Republic of Crimea.

The Constitution of the Autonomous Republic of Crimea and amendments thereto are approved by laws of Ukraine adopted, according to the Constitution, under the special procedure. The ground for adoption by the Verkhovna Rada of Ukraine of such laws of Ukraine is adoption by the Verkhovna Rada of the Autonomous Republic of Crimea of the Constitution of the Autonomous Republic of Crimea or amendments thereto. Pursuant to Articles 85 and 135 of the Constitution, without respective decisions of the Verkhovna Rada of the Autonomous Republic of Crimea such laws shall not be adopted.

Therefore, the procedure of introducing amendments to the Constitution of the Autonomous Republic of Crimea determined in Article 3 of the Law does not restrict the right of subjects of legislative initiative at the Verkhovna Rada of Ukraine. That is why Article 3 of the Law conforms with the Constitution of Ukraine (is constitutional).

Thus, the Constitutional Court of Ukraine held to recognise Article 3 of the Law of Ukraine «On approval of the Constitution of the Autonomous Republic of Crimea» no. 350-XIV dated September 23, 1998 as conforming with the Constitution of Ukraine (constitutional).

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

РІШЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України
про офіційне тлумачення положень частини першої статті 6,
частини третьої статті 19, частини другої статті 20
Закону України «Про Вищу раду юстиції»

м. К и ї в
18 вересня 2008 року
№ 18-рп/2008

Справа № 1-22/2008

Конституційний Суд України у складі суддів:

Стрижака Андрія Андрійовича — головуючого,
Бауліна Юрія Васильовича,
Бринцева Василя Дмитровича,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Головіна Анатолія Сергійовича,
Джуня В'ячеслава Васильовича,
Дідківського Анатолія Олександровича,
Домбровського Івана Петровича,

Кампа Володимира Михайловича,
Колоса Михайла Івановича,
Лилака Дмитра Дмитровича,
Маркуш Марії Андріївни — доповідача,
Мачужак Ярослави Василівни,
Нікітіна Юрія Івановича,
Овчаренка В'ячеслава Андрійовича,
Стецюка Петра Богдановича,
Ткачука Павла Миколайовича,
Шишкіна Віктора Івановича,

розглянув на пленарному засіданні справу за конституційним поданням 53 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень частини першої статті 6, частини третьої статті 19, частини другої статті 20 Закону України «Про Вищу раду юстиції» від 15 січня 1998 року № 22/98-ВР (Відомості Верховної Ради України, 1998 р., № 25, ст. 146; 2004 р., № 29, ст. 369).

Приводом для розгляду справи відповідно до статей 39, 41 Закону України «Про Конституційний Суд України» стало конституційне подання 53 народних депутатів України.

Підставою для розгляду справи згідно зі статтею 93 Закону України «Про Конституційний Суд України» є практична необхідність в офіційному тлумаченні зазначених положень Закону України «Про Вищу раду юстиції».

Заслухавши суддю-доповідача Маркуш М. А. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

установив:

1. Суб'єкт права на конституційне подання — 53 народних депутати України — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення:

— положень частини першої статті 6, частини третьої статті 19 Закону України «Про Вищу раду юстиції» (далі — Закон) у контексті статті 23 Закону України «Про державну службу» щодо граничного віку перебування на посаді Голови, заступника Голови та секретарів секцій Вищої ради юстиції, зокрема, чи є підставою для дострокового припинення повноважень названих осіб досягнення ними граничного віку, визначеного статтею 23 Закону України «Про державну службу» (далі — Закон про державну службу);

— словосполучення «без права переобрання», вжитого в частині другій статті 20 Закону.

Практичну необхідність в офіційному тлумаченні цих положень Закону автори клопотання обґрунтовують неоднозначним їх розумінням. Як зазначають народні депутати України, Кабінет Міністрів України за умовами оплати праці відніс Голову, заступника Голови та секретарів секцій Вищої ради юстиції до першої категорії посад державних службовців, граничний вік перебування на державній службі яких становить 60 років для чоловіків і 55 років для жінок.

Необхідність в офіційному тлумаченні вказаних положень Закону, на їхню думку, викликана також різними за змістом роз'ясненнями Головного управління державної служби України, за одним з яких Закон регулює порядок набуття повноважень членами Вищої ради юстиції та її посадовими особами понад вік, встановлений статтею 23 Закону про державну службу, а за іншим — правовий статус Голови Вищої ради юстиції, його заступників регулюється Законом про державну службу.

2. Щодо порушених у конституційному поданні питань свої позиції висловили Президент України, Вища рада юстиції, Голова Верховного Суду України, фахівці Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого, Одеської національної юридичної академії, Львівського національного університету імені Івана Франка, Національного університету «Острозька академія».

3. Конституційний Суд України, вирішуючи питання про офіційне тлумачення зазначених положень Закону, виходить з такого.

3.1. Вища рада юстиції — конституційний орган, який складається з двадцяти членів. Сімнадцять членів Вищої ради юстиції призначаються до складу Вищої ради юстиції, а три члени Вищої ради юстиції — Голова Верховного Суду України, Міністр юстиції України, Генеральний прокурор України — входять до її складу за посадою (стаття 131 Конституції України).

Правовий статус члена Вищої ради юстиції має свої особливості, обумовлені наявністю у її складі представників органів державної влади, юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ, громадських організацій, осіб, які призначаються членами Вищої ради юстиції і які входять до її складу за посадою.

Законодавець, поєднавши різне правове становище цих осіб та виходячи з призначення Вищої ради юстиції, як незалежного колегіального органу, відповідального за формування високопрофесійного суддівського корпусу, визначив правовий статус членів Вищої ради юстиції як тих, які працюють в ній на посадах на постійній основі, так і тих, які входять до її складу виключно на правах члена. Закон не передбачає перебування на державній службі членів Вищої ради юстиції, які працюють на постійній основі.

Особи, призначені до складу Вищої ради юстиції, крім народних депутатів України, на час виконання обов'язків членів Вищої ради юстиції на постійній основі прикомандировуються до Вищої ради юстиції із збереженням за ними посад, які вони займали, та відповідних пільг (частина третя статті 19 Закону).

Строк повноважень членів Вищої ради юстиції, крім тих, які входять до її складу за посадою, становить шість років (частина третя статті 1 Закону). Законом (стаття 18) визначено вичерпний перелік підстав припинення повноважень члена Вищої ради юстиції, який не допускає припинення повноважень з інших підстав (Рішення Конституційного Суду України від 17 квітня 2008 року № 7-рп/2008 у справі щодо припинення повноважень члена Вищої ради юстиції).

Положення статті 6 Закону, за якими на посаду члена Вищої ради юстиції може бути рекомендований громадянин України, не старший шістдесяти

п'яти років, є правовою підставою для призначення членом Вищої ради юстиції особи після досягнення нею віку, визначеного частиною першою статті 23 Закону про державну службу (60 років для чоловіків і 55 років для жінок), яка може перебувати на зазначеній посаді до закінчення шестирічного строку повноважень, на який цю особу призначено.

Крім того, із положень статей 6, 7, 18 Закону випливає, що серед вимог до члена Вищої ради юстиції, обмежень щодо перебування у складі Вищої ради юстиції та підстав для дострокового припинення повноважень Закон не передбачає вікових обмежень. Водночас Законом встановлено граничний вік, за якого особа може бути рекомендована і призначена на посаду члена Вищої ради юстиції — «не старший шістдесяти п'яти років» (частина перша статті 6). Системний аналіз зазначених статей Закону вказує на те, що за своєю правовою природою цей вік є кваліфікаційною вимогою, яка означає специфіку заняття посади члена Вищої ради юстиції та перебування на цій посаді.

3.2. Члени Вищої ради юстиції, обрані на посади Голови, заступника Голови, секретаря секції працюють на постійній основі (стаття 19 Закону). Що стосується строку повноважень члена Вищої ради юстиції, який працює на зазначених посадах, то і в цьому разі Закон не містить вікових застережень щодо обрання члена Вищої ради юстиції на зазначені посади, крім застереження щодо осіб, які входять до її складу за посадою, як не містить підстав для дострокового звільнення з посади осіб, обраних на посаду Голови, заступника Голови, секретаря секції (частина друга статті 20, частина друга статті 22, частина третя статті 23).

Відповідно до положень Закону Голова, заступник Голови та секретар секції Вищої ради юстиції обираються із числа членів Вищої ради юстиції, за винятком осіб, які входять до її складу за посадою, строком на три роки (частина друга статті 20, частина друга статті 22, частина третя статті 23).

Положення частини другої статті 20 Закону виступають правовою гарантією незалежності і надають юридичної визначеності у реалізації посадовими особами Вищої ради юстиції своїх прав та обов'язків.

Аналіз положень Закону дає підстави Конституційному Суду України для висновку, що члени Вищої ради юстиції обираються на посаду Голови, заступника Голови, секретаря секції Вищої ради юстиції строком на три роки, що їх посади є виборними та що Закон не містить положень, які допускали б можливість дострокового звільнення членів Вищої ради юстиції із зазначених посад з підстав досягнення певного віку.

Отже, положення частини першої статті 6, частини третьої статті 19, частини другої статті 20 Закону в їх системному зв'язку треба розуміти так, що Голова, заступник Голови, секретар секції Вищої ради юстиції Законом не визначені як державні службовці, а тому положення статті 23 Закону про державну службу на них не поширюється.

3.3. Даючи тлумачення словосполучення «без права переобрання», вжитого законодавцем у частині другій статті 20 Закону, в системному зв'язку з положеннями статей 19, 22, 23 Закону, Конституційний Суд України виходить з того, що в частині другій статті 20 Закону закріплено положення стосовно того, що Голова

Вищої ради юстиції обирається з членів, що перебувають у складі Вищої ради юстиції, на три роки без права переобрання. Законом не закріплено підстав для звільнення Голови, заступника Голови, секретаря секції Вищої ради юстиції із зазначених посад, крім строку перебування їх на посадах. Це означає, що член Вищої ради юстиції, обраний на посаду Голови, заступника Голови, секретаря секції Вищої ради юстиції, протягом строку виконання ним повноважень, визначених частиною другою статті 1 Закону, не може бути повторно обраний на одну й ту ж посаду.

Отже, словосполучення «без права переобрання», яке міститься у частині другій статті 20 Закону, треба розуміти так, що Голова, заступник Голови чи секретар секції Вищої ради юстиції не може бути обраний повторно на одну й ту ж посаду протягом строку повноважень, на який його обрано відповідно до положень частини другої статті 1 Закону.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 13, 39, 51, 63, 65, 67, 69, 93, 95 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

в и р і ш и в :

1. В аспекті порушених у конституційному поданні питань:

— положення частини першої статті 6, частини третьої статті 19, частини другої статті 20 Закону України «Про Вищу раду юстиції» від 15 січня 1998 року № 22/98–ВР в їх системному зв'язку слід розуміти так, що особа, призначена в установленому Законом України «Про Вищу раду юстиції» порядку членом Вищої ради юстиції у віці не старше шістдесят п'яти років, може бути обрана Головою, заступником Голови чи секретарем секції Вищої ради юстиції і виконувати на цій посаді повноваження протягом строку, визначеного частиною другою статті 20 Закону України «Про Вищу раду юстиції»;

— словосполучення «без права переобрання», вжите у частині другій статті 20 Закону України «Про Вищу раду юстиції», треба розуміти так, що член Вищої ради юстиції, обраний на посаду Голови, заступника Голови, секретаря секції Вищої ради юстиції, не може бути повторно обраний на цю ж посаду в межах строку, передбаченого частиною третьою статті 1 Закону України «Про Вищу раду юстиції».

2. Рішення Конституційного Суду України є обов'язковим до виконання на території України, остаточним і не може бути оскаржене.

Рішення Конституційного Суду України підлягає опублікуванню у «Віснику Конституційного Суду України» та в інших офіційних виданнях України.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

● *Summary to the Decision of the Constitutional Court of Ukraine № 18-рп/2008 dated September 18, 2008 on the case upon the constitutional petition of 53 People's Deputies of Ukraine on official interpretation of provisions of Articles 6.1, 19.3, 20.2 of the Law of Ukraine «On the High Council of Justice»*

Subject of the right to constitutional petition — 53 People's Deputies of Ukraine — applied to the Constitutional Court with a petition to provide official interpretation:

— of provisions of Articles 6.1, 19.3 of the Law of Ukraine «On the High Council of Justice» (hereinafter referred to as «the Law») in the context of Article 23 of the Law of Ukraine «On Civil Service» regarding boundary age for the tenure in the office of the Chairperson, Deputy Chairperson and Section Secretaries of the High Council of Justice, in particular whether the attainment of the boundary age determined by Article 23 of the Law of Ukraine «On Civil Service» by the mentioned persons is a ground for early termination of their authorities;

— of the phrase «with no right to re-election» used in Article 20.2 of the Law.

The High Council of Justice is a constitutional body composed of twenty members out of whom seventeen are appointed and three — Chairperson of the Supreme Court of Ukraine, Minister of Justice of Ukraine and Prosecutor General of Ukraine — are its ex-officio members (Article 131 of the Constitution).

There are representatives of state bodies, higher legal educational establishments and scientific institutions, public associations in the composition of the High Council of Justice, persons appointed as its members and those who are its ex-officio members which predetermines specific characteristics of the legal status of a member of the High Council of Justice.

The legislator, combining different legal standing of these persons and pursuing the mission of the High Council of Justice as an independent collegiate body responsible for formation of highly-qualified judiciary, determined legal status of its members who hold offices on permanent basis as well as those who carry out the duties of members for fixed terms during their tenure. The Law does not provide that members of the High Council of Justice who work on permanent basis are civil servants.

Persons appointed to the composition of the High Council of Justice except for People's Deputies of Ukraine for the time of carrying out the duties of members of the High Council of Justice on permanent basis are attached to the High Council of Justice, with the offices they held and respective benefits preserved (Article 19.3 of the Law).

The tenure for members of the High Council of Justice except for its ex-officio members is six years (Article 1.3 of the Law). The Law (Article 18) determines an exhaustive list of grounds for termination of the authorities of a member of the High Council of Justice, and does not allow termination of the authorities on other grounds.

Provisions of Article 6 of the Law whereby a citizen of Ukraine not older than sixty-five years may be recommended for the office of a member of the High Council of Justice is a legal ground for a person who attained the age defined by Article 23.1 of the Law «On Civil Service» (60 years for men and 55 years for women) to be appointed a member of the High Council of Justice. Such a person may hold the mentioned office until the six-year term for which he or she was appointed expires.

Besides that, pursuant to Articles 6, 7, 18 of the Law, age limits are not listed amongst requirements and restrictions for members of the High Council of Justice and grounds for early termination of their authorities. At the same time the Law establishes a boundary age before attainment of which a person may be recommended and appointed a member of the High Council of Justice — «not elder than sixty-five years» (Article 6.1). System analysis of these Articles of the Law suggests that this age by its legal nature is a qualifying requirement which implies a special character of the office of a member of the High Council of Justice.

The members of the High Council of Justice elected to the office of the Chairperson, Deputy Chairperson, Sector Secretary of the High Council of Justice work on permanent basis (Article 19 of the Law). As to the tenure of a member of the High Council of Justice who works on permanent basis, the Law does not contain age stipulations regarding election of a member of the High Council of Justice to the mentioned offices except for a stipulation regarding its ex-officio members, as well as does not contain grounds for early dismissal from the office of persons elected to the office of the Chairperson, Deputy Chairperson, Section Secretary (Articles 20.2, 22.2, 23.2).

According to the Law, the Chairperson, Deputy Chairperson, and Section Secretary of the High Council of Justice are elected from members of the High Council of Justice except for its ex-officio members for a three-year term (Articles 20.2, 22.2, 23.3).

Provisions of Article 20.2 of the Law constitute a legal guarantee of independence and provide for legal certainty in realisation by the officials of the High Council of Justice of their rights and duties.

Examination of provisions of the Law provides grounds to conclude that members of the High Council of Justice are elected to the office of the Chairperson, Deputy Chairperson and Section Secretary of the High Council of Justice for a three-year term, their offices are elective and that the Law does not contain provisions allowing a possibility of early dismissal of members of the High Council of Justice from these offices on the grounds of attainment of a certain age.

Thus, provisions of Articles 6.2, 19.3, 20.2 of the Law in their system interpretation are to be understood as reading that the Chairperson, Deputy Chairperson, Section Secretary of the High Council of Justice are not defined by the Law as civil servants, and that is why provisions of Article 23 of the Law «On Civil Service» do not apply to them.

Construing phrase «with no right to re-election» used by the legislator in Article 20.2 of the Law in system link with provisions of Articles 19, 22, 23 of the Law, the Constitutional Court proceeds from Article 20.2 of the Law according to which the Chairperson of the High Council of Justice is elected from among members of the High Council of Justice for three years without the right to be re-elected. The Law does not establish grounds for dismissal of the Chairperson, Deputy Chairperson, Section Secretary of the High Council of Justice, but it does establish tenure of their offices. It means that a member of the High Council of Justice elected to the office of Chairperson, Deputy Chairperson, Section Secretary of the High Council of Justice may not be re-elected to the same office during the term he or she carries out the responsibilities defined by Article 1.2 of the Law.

In the aspect of the issues raised in the constitutional petition the Constitutional Court of Ukraine held:

— provisions of Articles 6.1, 19.3 and 20.2 of the Law of Ukraine «On the High Council of Justice» no. 22/98–ВР dated January 15, 1998 in their system interpretation are to be understood as reading that a person appointed to the office of member of the High Council of Justice under the procedure established by the Law of Ukraine «On the High Council of Justice», in the age not exceeding sixty-five years, may be elected as the Chairperson, Deputy Chairperson or Section Secretary of the High Council of Justice and carry out his/her duties during the term determined by Article 20.2 of the Law of Ukraine «On the High Council of Justice»;

— the phrase «with no right to re-election» used in Article 20.2 of the Law of Ukraine «On the High Council of Justice» is to be understood that a member of the High Council of Justice elected to the office of the Chairperson, Deputy Chairperson or Section Secretary of the High Council of Justice shall not be re-elected for this office within the term provided by Article 1.3 of the Law of Ukraine «On the High Council of Justice».

ОКРЕМА ДУМКА

судді Конституційного Суду України Бринцева В. Д.
стосовно Рішення Конституційного Суду України
у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України
про офіційне тлумачення положень частини першої статті 6,
частини третьої статті 19, частини другої статті 20
Закону України «Про Вищу раду юстиції»

Рішенням від 18 вересня 2008 року № 18-рп/2008 (далі — Рішення) Конституційний Суд України встановив, що в аспекті порушених у конституційному поданні питань:

— «положення частини першої статті 6, частини третьої статті 19, частини другої статті 20 Закону України «Про Вищу раду юстиції» від 15 січня 1998 року № 22/98–ВР в їх системному зв'язку слід розуміти так, що особа, призначена в установленому Законом України «Про Вищу раду юстиції» порядку членом Вищої ради юстиції у віці не старше шістдесяти п'яти років, може бути обрана Головою, заступником Голови чи секретарем секції Вищої ради юстиції і виконувати на цій посаді повноваження протягом строку, визначеного частиною другою статті 20 Закону України «Про Вищу раду юстиції»;

— словосполучення «без права переобрання», вжите у частині другій статті 20 Закону України «Про Вищу раду юстиції», треба розуміти так, що член Вищої ради юстиції, обраний на посаду Голови, заступника Голови, секретаря секції Вищої ради юстиції, не може бути повторно обраний на таку саму посаду в межах строку, передбаченого частиною третьою статті 1 Закону України «Про Вищу раду юстиції».

У своєму Рішенні Конституційний Суд України обґрунтовано звернув увагу на особливості статусу членів Вищої ради юстиції. Однак при цьому не вдався до по-

глибленого аналізу прав і обов'язків членів Ради, які працюють у ній на постійній основі.

Розділ VIII «Правосуддя» Конституції України завершується статтею 131, якою проголошується, що в Україні діє Вища рада юстиції, до відання якої належить: внесення подання про призначення суддів на посади або про звільнення їх з посад; прийняття рішення стосовно порушення суддями і прокурорами вимог щодо несумісності; здійснення дисциплінарного провадження стосовно суддів Верховного Суду України і суддів вищих спеціалізованих судів та розгляд скарг на рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності суддів апеляційних та місцевих судів, а також прокурорів.

З наведених конституційних положень вбачається, що цей конституційний орган є міжвідомчим, тому не випадково до його персонального складу входить переважна більшість членів, які не є суддями.

Конституційні засади не забороняють визначення статусу усіх членів Вищої ради юстиції спеціальними законами. Стосовно членів Ради, які працюють в ній на постійній основі, такими законами є Закон України «Про Вищу раду юстиції» від 15 січня 1998 року № 22/98-ВР (з наступними змінами), Закон України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 року № 3723-XII (з наступними змінами), інші нормативні акти.

Системний аналіз норм цих законів та існуючих конституційних положень, що стосуються статусу членів Вищої ради юстиції, дає підстави для висновку, що цей конституційний орган є органом державної влади.

Відповідно до статті 131 Конституції України, статті 5, частини третьої статті 19 Закону України «Про Вищу раду юстиції» двадцять членів Вищої ради юстиції за особливостями статусу поділяються на три групи:

1) три особи, які входять до складу Вищої ради юстиції за посадою (Голова Верховного Суду України, Генеральний прокурор України, Міністр юстиції України);

2) тринадцять членів Вищої ради юстиції, які здійснюють свої повноваження на громадських засадах;

3) чотири особи, які після обрання на посади Голови, заступника Голови, секретарів двох секцій Вищої ради юстиції, звільняються з попереднього місця роботи і працюють у ній на постійній основі.

Члени Вищої ради юстиції, які дали згоду і свідомо перейшли на роботу в ній на постійній основі, отримують статус державного службовця. Вони складають присягу, їм присвоюється відповідний ранг, вони користуються всіма правами і соціальними гарантіями, встановленими Законом України «Про державну службу». Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про умови оплати праці працівників Вищої ради юстиції» від 27 червня 1998 року № 960 посади Голови, заступника Голови і секретаря секції віднесені до першої категорії державних службовців. У пункті 3 названої постанови встановлено, що Голова Вищої ради юстиції за умовами матеріально-побутового забезпечення, медичного, санаторно-курортного та транспортного обслуговування прирівнюється до Міністра Кабінету Міністрів України, його заступник — до першого заступника Міністра Кабінету Міністрів України, секретар секції — до заступника Міністра Кабінету Міністрів України. Скасування наприкінці 2007 року пункту 2 цієї поста-

нови слід розцінювати як спробу нормативного врегулювання у зв'язку з ситуацією, яка склалася у цьому органі (Постанова Кабінету Міністрів України «Про визнання таким, що втратив чинність, пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 27 червня 1998 р. № 960» від 8 листопада 2007 року № 1313).

Дійсно, базовий Закон України «Про Вищу раду юстиції» не містить конкретної норми щодо визначення повного статусу членів Вищої ради юстиції, які працюють на постійній основі. Разом з тим ефективна робота цього конституційного органу без виконання адміністративно-управлінських функцій на постійній основі неможлива. Аналіз обсягу повноважень цих посадовців, деталізованих §§ 1.2, 1.3, 1.4 Регламенту Вищої ради юстиції, затвердженого її Рішенням від 8 лютого 2006 року № 5, свідчить, що ці посадовці виконують функції, притаманні державним службовцям, які перебувають на адміністративних посадах.

Виходячи з цього є всі підстави вважати, що стосовно членів Вищої ради юстиції, які працюють у ній на постійній основі, на весь цей час Закон України «Про державну службу» є спеціальним, тому саме на цих чотирьох посадових осіб поширюється обмеження за віком перебування на посаді, встановлене статтею 23 цього Закону.

Зважаючи на викладене, члени Вищої ради юстиції, які працюють в ній на постійній основі, у разі досягнення граничного віку перебування на державній службі і вичерпання можливостей щодо його продовження повинні скласти з себе повноваження (або бути звільненими за рішенням Вищої ради юстиції) і перейти до виконання повноважень на громадських засадах на строк, що залишився в межах загального терміну призначення.

Наведені особливості статусу членів Вищої ради юстиції, які працюють на постійній основі, Конституційний Суд України під час ухвалення Рішення у справі не врахував. Правовий аналіз загального статусу, який мають усі двадцять членів цього органу, на якому зосередився Суд (без виокремлення статусу членів, які працюють на постійній основі) призвів до недостатньо аргументованих висновків.

Крім того, тлумачення Конституційного Суду України, що міститься в абзаці другому (у системному зв'язку з абзацом першим) пункту 1 резолютивної частини Рішення фактично не дає прямої відповіді на запитання суб'єкта права на конституційне подання.

Повна і всебічна відповідь на це питання можлива лише шляхом нормотворення, що не належить до компетенції Конституційного Суду України. Цю позицію поділяє і суб'єкт законодавчої ініціативи, про що свідчить наявність у Верховній Раді України законопроекту «Про внесення змін до Закону України «Про Вищу раду юстиції», в якому пропонується статтю 5 Закону доповнити положенням щодо віднесення посад членів Вищої ради юстиції, які працюють на постійній основі, до першої категорії посад державних службовців.

Якщо Конституційний Суд України не скористався можливістю відмовити у відкритті конституційного провадження у справі у зв'язку з невідомістю, то у нього були всі підстави на головне запитання суб'єкта права на конституційне подання дати таке тлумачення: «В аспекті конституційного подання положення частини першої статті 6, частини третьої статті 19 Закону України «Про Вищу

раду юстиції» від 15 січня 1998 року № 22/98–ВР щодо членів Вищої ради юстиції, які працюють на постійній основі, слід застосовувати у системному зв'язку з положенням статті 23 Закону України «Про державну службу», яким встановлено граничний вік перебування на державній службі».

Суддя Конституційного Суду України

В. Бринцев

ОКРЕМА ДУМКА

судді Конституційного Суду України Стрижака А. А. стосовно
Рішення Конституційного Суду України
у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України
про офіційне тлумачення положень частини першої статті 6,
частини третьої статті 19, частини другої статті 20
Закону України «Про Вищу раду юстиції»

На підставі статті 64 Закону України «Про Конституційний Суд України» вважаю за необхідне викласти окрему думку стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України про офіційне тлумачення частини першої статті 6, частини третьої статті 19, частини другої статті 20 Закону України «Про Вищу раду юстиції» (далі — Рішення).

Автори клопотання порушили питання про офіційне тлумачення положень частини першої статті 6, частини третьої статті 19 Закону України «Про Вищу раду юстиції» (далі — Закон) в контексті статті 23 Закону України «Про державну службу» щодо граничного віку перебування на посаді Голови, заступника Голови та секретарів секцій ради, які працюють на постійній основі, зокрема, чи є підставою для дострокового припинення повноважень названих осіб досягнення ними граничного віку, визначеного статтею 23 Закону України «Про державну службу».

Однак положення Закону, які підлягають тлумаченню, не містять норм, які визначали б віковий ценз перебування на посаді зазначених посадових осіб Вищої ради юстиції. Тобто питання встановлення граничного віку перебування на посаді Голови, заступника Голови та секретарів секцій Ради, а також дострокового припинення їх повноважень не може бути вирішене шляхом офіційного тлумачення вказаних положень Закону, оскільки відповідно до пункту 14 частини першої статті 92 Конституції України є предметом законодавчого регулювання.

Слід також зазначити, що Конституційний Суд України неодноразово наголошував на непідвідомчості Суду питань, які потребують не офіційного тлумачення, а законодавчого врегулювання (ухвали від 2 листопада 2004 року № 68-у/2004, від 15 лютого 2007 року № 14-у/2007 та інші).

Отже, конституційне провадження у справі в цій частині, на мою думку, підлягало припиненню.

Однак Конституційний Суд України, визначивши в пункті 1 резолютивної частини Рішення, що особа у віці не старше шістдесяти п'яти років, обрана Головою, заступником Голови, секретарем секції Вищої ради юстиції, виконує свої

повноваження протягом строку, визначеного частиною другою статті 20 Закону, по суті сформулював нову правову норму. Адже частина друга статті 20 Закону встановлює термін перебування на посаді (три роки) тільки для Голови Вищої ради юстиції, а Рішення фактично поширило дію зазначеної норми на інших посадових осіб цієї Ради, а саме: заступника Голови і секретаря секції.

Проте поширення дії положень закону на інших суб'єктів правовідносин, урегульованих цим Законом, є складовою законодавчої діяльності Верховної Ради України — єдиного органу законодавчої влади в Україні.

Суддя Конституційного Суду України

А. Стрижак

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

**РІШЕННЯ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**

у справі за конституційним поданням 60 народних депутатів України
щодо відповідності Конституції України (конституційності)
положень частин третьої, п'ятої статті 23, частин першої, другої статті 24,
частини першої статті 25, частини першої статті 26 Закону України
«Про фінансові послуги та державне регулювання ринків
фінансових послуг»

м. Київ
2 жовтня 2008 року
№ 19-рп/2008

Справа № 1-43/2008

Конституційний Суд України у складі суддів:

Стрижака Андрія Андрійовича — головуєчого,
Бринцева Василя Дмитровича,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Головіна Анатолія Сергійовича,
Джуня В'ячеслава Васильовича,
Дідківського Анатолія Олександровича — доповідача,
Домбровського Івана Петровича,
Кампа Володимира Михайловича,
Лилака Дмитра Дмитровича,
Маркуш Марії Андріївни,
Мачужак Ярослави Василівни,
Нікітіна Юрія Івановича,
Овчаренка В'ячеслава Андрійовича,
Ткачука Павла Миколайовича,
Шишкіна Віктора Івановича,

розглянув на пленарному засіданні справу за конституційним поданням 60 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частин третьої, п'ятої статті 23, частин першої, другої статті 24, частини першої статті 25, частини першої статті 26 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001 року № 2664-III (Відомості Верховної Ради України, 2002 р., № 1, ст. 1).

Приводом для розгляду справи відповідно до статей 39, 40 Закону України «Про Конституційний Суд України» стало конституційне подання 60 народних депутатів України.

Підставою для розгляду справи згідно зі статтею 71 Закону України «Про Конституційний Суд України» є наявність спору щодо відповідності Конституції України (конституційності) зазначених положень Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг».

Заслухавши суддю-доповідача Дідківського А. О. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

установив:

1. Суб'єкт права на конституційне подання — 60 народних депутатів України — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням визнати положення Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» (далі — Закон) такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), в частині підпорядкованості спеціального уповноваженого органу виконавчої влади у сфері регулювання ринків фінансових послуг (далі — Уповноважений орган) та призначення керівних працівників Уповноваженого органу, а саме:

— частин третьої, п'ятої статті 23 про затвердження Президентом України Положення про Уповноважений орган, про призначення на посади та припинення повноважень Голови, заступників Голови і членів Уповноваженого органу — директорів департаментів;

— частин першої, другої статті 24 щодо призначення на посаду та звільнення з посади Президентом України Голови Уповноваженого органу;

— частини першої статті 25, частини першої статті 26 стосовно призначення на посади та звільнення з посад Президентом України заступників Голови, директорів департаментів Уповноваженого органу.

Народні депутати України вважають, що повноваження Президента України встановлені виключно Основним Законом України, який не наділяє його правом (після набуття чинності Законом України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року № 2222-IV (далі — Закон № 2222-IV) затверджувати положення про центральні органи виконавчої влади, призначати на посади та звільняти з посад керівників, інших членів цих органів, у тому числі й керівних працівників Уповноваженого органу.

Автори клопотання роблять висновок, що оспорювані положення не відповідають вимогам статей 8, 19, 106, 116 Основного Закону України, та стверджують, що, приймаючи Закон у 2001 році, парламент враховував обсяг конституційних повноважень глави держави, визначених статтею 106 Конституції України в редакції 1996 року, яка передбачала його право формувати центральні органи виконавчої влади, до яких належить Уповноважений орган.

Згідно зі статтею 106 Конституції України в редакції Закону № 2222-IV Президент України такими повноваженнями не наділений, оскільки останні належать Кабінету Міністрів України. Як аргумент невідповідності оспорюваних положень Конституції України суб'єкт права на конституційне подання наводить ряд рішень Конституційного Суду України з питань призначення на посади та звільнення з посад керівників центральних органів виконавчої влади України.

2. Свою позицію щодо конституційності оспорюваних положень Закону висловили Президент України та Голова Верховної Ради України.

3. Конституційний Суд України, розглядаючи порушені в конституційному поданні питання, виходить з такого.

3.1. Конституція України має найвищу юридичну силу, закони та інші нормативно-правові акти повинні відповідати їй (частини друга, третя статті 8). За приписом частини другої статті 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, в тому числі Верховна Рада України, Президент України, зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Повноваження Президента України визначає Основний Закон України. На цю обставину неодноразово вказував Конституційний Суд України у своїх актах, зокрема у Рішенні від 10 квітня 2003 року № 7-рп/2003 (справа про гарантії діяльності народного депутата України) зазначено, що «повноваження Президента України вичерпно визначені Конституцією України, а це унеможливило прийняття законів, які встановлювали б інші його повноваження (права та обов'язки)». Такої ж правової позиції Конституційний Суд України дотримувався у своїх рішеннях від 7 квітня 2004 року № 9-рп/2004 (справа про Координаційний комітет), від 16 травня 2007 року № 1-рп/2007 (справа про звільнення судді з адміністративної посади).

3.2. Наділяючи Президента України повноваженнями, зазначеними в частинах третій, п'ятій статті 23, частинах першій, другій статті 24, частині першій статті 25, частині першій статті 26 Закону, Верховна Рада України діяла відповідно до обсягу конституційної компетенції глави держави, визначеного у статті 106 Конституції України, зокрема щодо можливості брати участь у формуванні центральних органів виконавчої влади і регламентувати їх діяльність.

Проте Законом № 2222-IV змінено редакцію статті 106 Конституції України, в якій не встановлено повноваження глави держави щодо формування центральних органів виконавчої влади та регламентування їхньої діяльності його

актами. Президент України може унормувати діяльність лише тих органів, щодо утворення яких він має конституційні повноваження.

Основний Закон України не передбачає повноважень Президента України щодо регулювання ринків фінансових послуг. Закон визначає статус Уповноваженого органу як органу виконавчої влади, який здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг і наділений відповідними державно-владними повноваженнями.

Отже, з набуттям чинності Законом № 2222–IV оспорювані положення, зокрема про затвердження Президентом України Положення про Уповноважений орган, про призначення на посади та припинення повноважень Голови, заступників Голови і членів Уповноваженого органу — директорів департаментів (частина третя, п'ята статті 23), щодо призначення на посаду та звільнення з посади Президентом України Голови Уповноваженого органу (частина перша, друга статті 24), стосовно призначення на посади та звільнення з посад Президентом України заступників Голови, директорів департаментів Уповноваженого органу (частина перша статті 25, частина перша статті 26), не відповідають статтям 8, 19, 106, 116 Конституції України.

Цей висновок узгоджується з рішеннями Конституційного Суду України від 1 квітня 2008 року № 3-рп/2008 (справа про Державну комісію з цінних паперів та фондового ринку), від 8 липня 2008 року № 14-рп/2008 (справа про національні комісії регулювання природних монополій).

3.3. У процесі розгляду справи Конституційний Суд України, вирішуючи питання, порушені в конституційному поданні, виявив з тих же підстав ознаки невідповідності Конституції України положення частини шостої статті 24 Закону щодо відповідальності Голови Уповноваженого органу перед Президентом України за діяльність Уповноваженого органу, тому згідно з частиною третьою статті 61 Закону України «Про Конституційний Суд України» є підстави визнати його неконституційним.

Виходячи з викладеного та керуючись статтями 147, 150, 152, 153 Конституції України, статтями 13, 15, 39, 40, 51, 61, 63, 65, 67, 69, 73 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

в и р і ш и в :

1. Визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), положення Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001 року № 2664–III, а саме:

— частин третьої, п'ятої статті 23 про затвердження Президентом України Положення про Уповноважений орган, про призначення на посади та припинення повноважень Голови, заступників Голови і членів Уповноваженого органу — директорів департаментів;

— частин першої, другої, шостої статті 24 щодо призначення на посаду та звільнення з посади Президентом України Голови Уповноваженого органу і його відповідальності перед Президентом України за діяльність Уповноваженого органу;

— частини першої статті 25, частини першої статті 26 стосовно призначення на посади та звільнення з посад Президентом України заступників Голови, директорів департаментів Уповноваженого органу.

2. Положення Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001 року № 2664-III, визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України цього Рішення.

3. Рішення Конституційного Суду України є обов'язковим до виконання на території України, остаточним і не може бути оскаржене.

Рішення Конституційного Суду України підлягає опублікуванню у «Віснику Конституційного Суду України» та в інших офіційних виданнях України.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

● *Summary to the Decision of the Constitutional Court of Ukraine no. 19-rp/2008 dated October 2, 2008 on the case upon the constitutional petition of 60 People's Deputies of Ukraine concerning conformity with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of provisions of Articles 23.3, 23.5, 24.1, 24.2, 25.1 and 26.1 of the Law of Ukraine «On Financial Services and State Regulation of Financial Service Markets»*

Subject of the right to constitutional petition — 60 People's Deputies of Ukraine — applied to the Constitutional Court with a petition to recognise provisions of the Law of Ukraine «On Financial Services and State Regulation of Financial Service Markets» (hereinafter referred to as «the Law») as non-conforming with the Constitution of Ukraine (unconstitutional) in the part of subordination of special authorised body of executive power for regulation of financial service markets (hereinafter referred to as the Authorised Body) and appointment of executive employees of the Authorised Body, namely:

— Articles 23.3, 23.5 on approval by the President of Ukraine of the Regulation On the Authorised Body, on appointment to offices and termination of authorities of the Chairperson, Deputy Chairpersons and members of the Authorised Body — Directors of Departments;

— Articles 24.1, 24.2 regarding appointment to and dismissal from the office of the Chairperson of the Authorised Body by the President of Ukraine;

— Articles 25.1 and 26.1 regarding appointment to or dismissal from offices of Deputy Chairpersons, Directors of Departments of the Authorised Body by the President of Ukraine.

The Constitution has the highest legal force. Laws and other normative legal acts shall conform to it (Article 8.2). Under the stipulation of Article 19.2 of the Constitution, bodies of state power and bodies of local self-government, their officials, including the Verkhovna Rada of Ukraine and the President of Ukraine are obliged to act only on the grounds, within the limits of authority and in the manner envisaged by the

Constitution and laws of Ukraine. Authorities of the President of Ukraine are determined by the Fundamental Law of Ukraine.

Vesting the President of Ukraine with the authorities stipulated in Articles 23.3, 23.5, 24.1, 24.2, and 26.1 of the Law, the Verkhovna Rada of Ukraine acted on the assumption of the scope of constitutional competence of the Head of State, determined in Article 106 of the Constitution, particularly concerning possibility to participate in formation of central bodies of executive power and regulate their activities.

But the wording of Article 106 of the Constitution was altered by the Law «On introducing amendments to the Constitution of Ukraine» no. 2222-IV dated December 8, 2004 (hereinafter referred to as «the Law no. 2222-IV») and now this Article does not establish the authorities of the Head of State regarding formation of central bodies of executive power and regulation of their activities by his acts. The President of Ukraine may only regulate activities of those bodies which he is authorised to establish under the Constitution.

The Fundamental Law does not provide for the authorities of the President of Ukraine regarding regulation of financial service markets. The Law determines the status of the Authorised Body as a body of executive power that performs state regulation of financial service markets and is vested with respective state-authoritative powers.

Thus, since the Law 2222-IV entered into force the impugned provisions, in particular, on approval by the President of Ukraine of Regulation On the Authorised Body, On appointment to offices and termination of authorities of the Chairperson, Deputy Chairpersons and members of the Authorised Body — Directors of Departments (Articles 23.3, 23.5), regarding appointment to and dismissal from offices of Deputy Chairpersons, Directors of Departments of the Authorised Body by the President of Ukraine (Articles 25.1, 26.1) do not conform with Articles 8, 19, 106, 116 of the Constitution.

In the course of consideration of the case, the Constitutional Court, on the same grounds found signs of non-conformity with the Constitution of Article 24.6 of the Law regarding responsibility of the Chairperson of the Authorised Body before the President of Ukraine. Therefore, according to Article 61.3 of the Law «On the Constitutional Court of Ukraine», there are grounds to recognise it as unconstitutional.

Thus, the Constitutional Court of Ukraine held:

1. To recognise as non-conforming with the Constitution of Ukraine (unconstitutional) provisions of the Law «On Financial Services and State Regulation of Financial Service Markets», namely:

— Articles 23.3, 23.5 on approval by the President of Ukraine of the Regulation On the Authorised Body, On appointment to the office and termination of authorities of the Chairperson, Deputy Chairpersons and members of the Authorised Body — Directors of Departments;

— Articles 24.1, 24.2, 24.6 regarding appointment to and dismissal from the office of the Chairperson of the Authorised Body by the President of Ukraine and his/her responsibility before the President of Ukraine for the activities of the Authorised Body;

— Articles 25.1 and 26.1 regarding appointment to and dismissal from offices of Deputy Chairpersons, Directors of Departments of the Authorised Body by the President of Ukraine.

2. Provisions of the Law «On Financial Services and State Regulation of Financial Service Markets» deemed to be unconstitutional lose legal effect from the day the Constitutional Court adopts this Decision.

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

**РІШЕННЯ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**

у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень підпункту «б» підпункту 4 пункту 3 статті 7 Закону України «Про страхові тарифи на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», пункту 1, абзацу третього пункту 5, пункту 9, абзаців другого, третього пункту 10, пункту 11 розділу I Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» (справа про страхові виплати)

м. Київ
8 жовтня 2008 року
№ 20-рп/2008

Справа № 1-32/2008

Конституційний Суд України у складі суддів:

Стрижак Андрія Андрійовича — головуєчого,
Бауліна Юрія Васильовича,
Бринцева Василя Дмитровича,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Головіна Анатолія Сергійовича,
Джуня В'ячеслава Васильовича — доповідача,
Дідківського Анатолія Олександровича,
Кампа Володимира Михайловича,
Колоса Михайла Івановича,
Лилака Дмитра Дмитровича,
Маркуш Марії Андріївни,
Мачужак Ярослави Василівни,
Нікітіна Юрія Івановича,
Овчаренка В'ячеслава Андрійовича,

Ткачука Павла Миколайовича,
Шишкіна Віктора Івановича,

розглянув на пленарному засіданні справу за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень підпункту «б» підпункту 4 пункту 3 статті 7 Закону України «Про страхові тарифи на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 22 лютого 2001 року № 2272-III (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 17, ст. 80) (далі — Закон № 2272-III), пункту 1, абзацу третього пункту 5, пункту 9, абзаців другого, третього пункту 10, пункту 11 розділу I Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 23 лютого 2007 року № 717-V (Відомості Верховної Ради України, 2007 р., № 22, ст. 292) (далі — Закон № 717-V).

Приводом для розгляду справи відповідно до статей 39, 40 Закону України «Про Конституційний Суд України» стало конституційне подання Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Підставою для розгляду справи згідно зі статтями 71, 82 Закону України «Про Конституційний Суд України» є виникнення спірних питань щодо конституційності правових актів, виявлених Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини у процесі його діяльності.

Заслухавши суддю-доповідача Джуня В. В. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

установив:

1. Суб'єкт права на конституційне подання — Уповноважений Верховної Ради України з прав людини — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням розглянути питання щодо конституційності положень підпункту «б» підпункту 4 пункту 3 статті 7 (в конституційному поданні помилково зазначено підпункт «б» пункту 4 частини третьої статті 7) Закону № 2272-III, пункту 1, абзацу третього пункту 5 (в конституційному поданні помилково зазначено абзац другий пункту 5), пункту 9, абзаців другого, третього пункту 10 (в конституційному поданні помилково зазначено абзаци перший, другий пункту 10), пункту 11 розділу I Закону № 717-V.

У конституційному поданні стверджується, що положеннями Закону № 2272-III та Закону № 717-V, якими обмежується розмір одноразової страхової виплати потерпілому від нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, і скасовується право потерпілих на виробництві громадян на відшкодування їм моральної (немайнової) шкоди за рахунок Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України (далі — Фонд), встановлені Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування

від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 23 вересня 1999 року № 1105–XIV (далі — Закон № 1105–XIV), порушується конституційне право громадян на соціальний захист у вигляді гарантованого загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням належного матеріального забезпечення у разі, коли з ними стався нещасний випадок на виробництві або вони отримали професійне захворювання.

Автор клопотання вважає, що ці положення Закону № 2272–III та Закону № 717–V не відповідають статтям 1, 3, 8, частинам другій, третій статті 22, статтям 46, 48 Конституції України, оскільки мають обмежувальний, дискримінаційний характер, що призводить до звуження як змісту, так і обсягу існуючих прав потерпілих від нещасних випадків на виробництві або професійних захворювань.

2. Свої позиції щодо порушених у конституційному поданні питань висловили Президент України, Голова Верховної Ради України, Прем'єр-міністр України, Голова Верховного Суду України, фахівці Фонду, Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого, Одеської національної юридичної академії, Академії праці і соціальних відносин.

3. Відповідно до вимог статей 1, 3, частини четвертої статті 43, частин першої та другої статті 46 Конституції України Україна як соціальна держава, зміст і спрямованість діяльності якої визначають права і свободи людини та їх гарантії, проголосила право громадян на належні, безпечні і здорові умови праці, соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника; право на соціальний захист гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення.

Принцип соціального захисту громадян втілений у ратифікованих Україною міжнародних актах — Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права 1966 року, Європейській соціальній хартії (переглянутій) 1996 року, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, а також у рішеннях Європейського суду з прав людини. Зокрема, у статті 12 Європейської соціальної хартії 1996 року зазначається, що держава зобов'язана підтримувати функціонування системи соціального забезпечення, її задовільний рівень, докладати зусиль для її поступового посилення тощо.

Згідно зі статтею 1 Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 14 січня 1998 року № 16/98–ВР (далі — Основи) загальнообов'язкове державне соціальне страхування становить систему прав, обов'язків і гарантій, що включає матеріальне забезпечення громадян у разі хвороби, повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати страхових внесків власником або уповноваженим ним органом, громадянами, а також бюджетних та інших джерел, передбачених законом.

Законодавство про загальнообов'язкове державне соціальне страхування перебуває у сфері публічно-правового регулювання і базується на засадах публічного права.

4. Законом № 1105–XIV відповідно до Конституції України і Основ визначено правову основу, економічний механізм та організаційну структуру загальнообов'язкового державного соціального страхування громадян від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які призвели до втрати працездатності або загибелі застрахованих на виробництві.

Страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, є самостійним видом загальнообов'язкового державного соціального страхування, за допомогою якого здійснюється соціальний захист, охорона життя та здоров'я громадян у процесі їх трудової діяльності.

5. Державні гарантії реалізації застрахованими громадянами своїх прав та законодавче визначення умов і порядку здійснення загальнообов'язкового державного соціального страхування є принципами загальнообов'язкового державного соціального страхування (стаття 5 Основ). За змістом статті 22 Загальної декларації прав людини кожна людина має право на соціальне забезпечення відповідно до структури та ресурсів держави. Тому види і розміри соціальних послуг та виплат потерпілим, які здійснюються і відшкодовуються Фондом, встановлюються державою з урахуванням його фінансових можливостей.

В Основах (пункт 4 частини першої статті 25) і первинній редакції Закону № 1105–XIV (стаття 21) визначено пакет видів соціальних послуг та матеріального забезпечення (виплат), які надаються потерпілим на виробництві від нещасних випадків або професійних захворювань у разі настання страхового випадку. Серед цих виплат у статтях 1 (абзац четвертий), 21 (підпункт «е» пункту 1 частини першої), 28 (частина третя), 34 (частина третя), 35 (абзац другий частини першої) Закону № 1105–XIV передбачалося, зокрема, і право потерпілих на відшкодування їм моральної (немайнової) шкоди за рахунок Фонду.

Проте приписами пункту 1, абзацу третього пункту 5, пункту 9, абзацу третього пункту 10, пункту 11 розділу I Закону № 717–V внесено зміни до перелічених положень Закону № 1105–XIV.

Так, у пункті 1 розділу I Закону № 717–V викладено у новій редакції абзац четвертий статті 1 Закону № 1105–XIV. У попередній редакції завданням страхування від нещасного випадку визначалося «відшкодування матеріальної та моральної шкоди застрахованим і членам їх сімей». Нова редакція абзацу четвертого статті 1 Закону № 1105–XIV не передбачає відшкодування моральної шкоди застрахованим і членам їх сімей.

Абзацом третім пункту 5 розділу I Закону № 717–V виключено підпункт «е» пункту 1 частини першої статті 21 Закону № 1105–XIV, де зазначалося, що у разі настання страхового випадку Фонд зобов'язаний у встановленому законодавством порядку своєчасно та у повному обсязі відшкодувати шкоду, заподіяну працівникові внаслідок ушкодження його здоров'я або у разі його смерті, випла-

чуючи йому або особам, які перебували на його утриманні, «грошову суму за моральну шкоду за наявності факту заподіяння цієї шкоди потерпілому».

Пунктом 9 розділу I Закону № 717-V виключено частину третьої статті 28 Закону № 1105-XIV, відповідно до якої «за наявності факту заподіяння моральної шкоди потерпілому провадиться страхова виплата за моральну шкоду».

Абзацом третім пункту 10 розділу I Закону № 717-V виключено частину третьої статті 34 Закону № 1105-XIV, згідно з якою «моральна (немайнова) шкода, заподіяна умовами виробництва, яка не спричинила втрати потерпілим професійної працездатності, відшкодовується Фондом соціального страхування від нещасних випадків за заявою потерпілого з викладом характеру заподіяної моральної (немайнової) шкоди та за поданням відповідного висновку медичних органів. Відшкодування здійснюється у вигляді одноразової страхової виплати незалежно від інших видів страхових виплат. Сума страхової виплати за моральну (немайнову) шкоду визначається в судовому порядку. При цьому сума страхової виплати не може перевищувати двохсот розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на день виплати, незалежно від будь-яких інших страхових виплат».

Пунктом 11 розділу I Закону № 717-V внесено зміни до абзацу другого частини першої статті 35 Закону № 1105-XIV. Якщо в попередній редакції зазначалося, що «для розгляду справ про страхові виплати до Фонду соціального страхування від нещасних випадків подаються акт розслідування нещасного випадку або акт розслідування професійного захворювання за встановленими формами та (або) висновок МСЕК про ступінь втрати професійної працездатності застрахованого чи копія свідоцтва про його смерть, а також відповідні рішення про відшкодування моральної (немайнової) шкоди», то в новій редакції словосполучення «а також відповідні рішення про відшкодування моральної (немайнової) шкоди» було виключено.

Отже, положеннями пункту 1, абзацу третього пункту 5, пункту 9, абзацу третього пункту 10, пункту 11 розділу I Закону № 717-V скасовано право застрахованих громадян, що потерпіли на виробництві від нещасного випадку або професійного захворювання, на відшкодування моральної шкоди за рахунок Фонду, яке вони мали відповідно до приписів первинної редакції Закону № 1105-XIV. Проте Конституційний Суд України вважає, що саме право цих громадян на відшкодування моральної шкоди не порушено, оскільки статтею 1167 Цивільного кодексу України та статтею 237¹ Кодексу законів про працю України їм надано право відшкодовувати моральну шкоду за рахунок власника або уповноваженого ним органу (роботодавця). Встановлений законодавцем розподіл обов'язків щодо відшкодування моральної шкоди потерпілим на виробництві від нещасного випадку та професійного захворювання не суперечить вимогам статті 22 Конституції України. З огляду на викладене Конституційний Суд України не вбачає підстав для визнання неконституційними положень пункту 1, абзацу третього пункту 5, пункту 9, абзацу третього пункту 10, пункту 11 розділу I Закону № 717-V.

6. 23 вересня 1999 року Верховна Рада України прийняла Закон № 1105-XIV, абзац перший частини другої статті 34 якого передбачав, що у разі стійкої втра-

ти професійної працездатності Фонд проводить одноразову страхову виплату потерпілому, сума якої визначається із розрахунку середньомісячного заробітку потерпілого за кожний відсоток втрати потерпілим професійної працездатності. Зазначене положення згідно з пунктом 1 розділу XI «Прикінцеві положення» Закону № 1105–XIV мало набрати чинності з 1 січня 2001 року, проте Законом України «Про внесення зміни до Закону України «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 21 грудня 2000 року № 2180–III дату набрання чинності перенесено на 1 квітня 2001 року.

До настання цієї дати, 22 лютого 2001 року, підпунктом «б» підпункту 4 пункту 3 статті 7 Закону № 2272–III доповнено вказане положення статті 34 Закону № 1105–XIV, зокрема встановлено верхню межу одноразової страхової виплати — не вище чотирикратного розміру граничної суми заробітної плати (доходу), з якої справляються внески до Фонду. Відповідно до пункту 1 статті 7 Закону № 2272–III це доповнення набрало чинності також з 1 квітня 2001 року.

Отже, положення абзацу першого частини другої статті 34 Закону № 1105–XIV, яким встановлено механізм визначення розміру одноразової страхової виплати, набрало чинності одночасно з положенням підпункту «б» підпункту 4 пункту 3 статті 7 Закону № 2272–III, де передбачено його верхню межу — «не вище чотирикратного розміру граничної суми заробітної плати (доходу), з якої справляються внески до Фонду». Тому Конституційний Суд України вважає, що немає підстав для визнання неконституційним положення підпункту «б» підпункту 4 пункту 3 статті 7 Закону № 2272–III, оскільки розмір одноразової страхової виплати потерпілим на виробництві фактично був не обмежений, а встановлений і, відповідно, не порушено вимог статті 22 Конституції України.

Так само є конституційним і положення абзацу другого пункту 10 розділу I Закону № 717–V, згідно з яким внесено зміну до положення абзацу другого частини другої статті 34 Закону № 1105–XIV. Оспорюваним положенням встановлено граничну межу одноразової страхової виплати потерпілим на виробництві у разі коли при подальших обстеженнях МСЕК встановлено інший, вищий ступінь втрати стійкої професійної працездатності, з урахуванням іншої професійної хвороби або іншого каліцтва, пов’язаного з виконанням трудових обов’язків, а саме: «не вище чотирикратного розміру граничної суми заробітної плати (доходу), з якої справляються внески до Фонду соціального страхування від нещасних випадків». Хоча Закон № 717–V набув чинності лише з 20 березня 2007 року, розмір одноразової страхової виплати не був обмежений і у випадках, передбачених абзацом другим частини другої статті 34 Закону № 1105–XIV, оскільки в усіх можливих випадках гранична межа одноразової страхової виплати потерпілим на виробництві не могла перевищувати чотирикратного розміру граничної суми заробітної плати (доходу), з якої справлялися внески до Фонду.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, частинами першою, другою статті 152, статтею 153 Конституції України, статтями 13, 15, 39, 40, 51, 61, 63, 65, 67, 69, 71, 73, 82 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

вирішив:

1. Визнати такими, що відповідають Конституції України (є конституційними), положення підпункту «б» підпункту 4 пункту 3 статті 7 Закону України «Про страхові тарифи на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 22 лютого 2001 року № 2272-III, пункту 1, абзацу третього пункту 5, пункту 9, абзаців другого, третього пункту 10, пункту 11 розділу I Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 23 лютого 2007 року № 717-V, якими внесено зміни до статей 1, 21, 28, 34, 35 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 23 вересня 1999 року № 1105-XIV.

2. Рішення Конституційного Суду України є обов'язковим до виконання на території України, остаточним і не може бути оскаржене.

Рішення Конституційного Суду України підлягає опублікуванню у «Віснику Конституційного Суду України» та в інших офіційних виданнях України.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

● *Summary to the Decision of the Constitutional Court of Ukraine no. 20-rp/2008 dated October 8, 2008 on the case upon the constitutional petition of the Authorised Human Rights Representative of the Verkhovna Rada of Ukraine concerning conformity with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of provisions of item «b», Article 7.3.4 of the Law «On Insurance Tariffs for General Mandatory State Social Insurance against an Industrial Accident and Occupational Disease which Caused Disablement», items 1, 5.3, 9, 10.2, 10.3 and 11 Chapter I of the Law «On Introducing Amendments to the Law of Ukraine «On General Mandatory State Social Insurance against an Industrial Accident and Occupational Disease which Caused Disablement» (the case on insurance payments)*

Subject of the right to constitutional petition — the Authorised Human Rights Representative of the Verkhovna Rada of Ukraine — applied to the Constitutional Court with a petition to examine constitutionality of provisions of item «b», Article 7.3.4 of the Law «On Insurance Tariffs for General Mandatory State Social Insurance against an Industrial Accident and Occupational Disease which Caused Disablement» No. 2272-III dated February 22, 2001 (hereinafter referred to as «the Law No. 2272-III») and items 1, 5.3, 9, 10.2, 10.3, 11 Chapter I of the Law «On Introducing Amendments to the Law of Ukraine «On General Mandatory State Social Insurance against an Industrial Accident and Occupational Disease which Caused Disablement» No. 717-V dated February 23, 2007 (hereinafter referred to as «the Law No. 717-V»).

Pursuant to Articles 1, 3, 43.4, 46.1, 46.2 of the Constitution, Ukraine is a social state; the essence and orientation of its activity is determined by human rights and freedoms and their guarantees; the citizens' right to proper, safe and healthy work conditions and to social protection that includes the right to provision in cases of complete, partial or temporary disability, the loss of principal wage-earner are recognised by the State; the right to social protection is guaranteed by general mandatory state social insurance through insurance contributions of citizens, enterprises, institutions, organisations, budgetary and other sources of social security.

According to Article 1 of the Foundations of the Legislation of Ukraine On General Mandatory State Social Insurance No. 16/98-BP dated January 14, 1998 (hereinafter referred to as «the Foundations»), general mandatory state social insurance constitutes a system of rights, duties and guarantees that includes material provision of citizens in cases of illness, complete, partial or temporary disability, the loss of the principal wage-earner, unemployment due to circumstances beyond their control, in old age and in other cases established by a law from monetary funds accumulated through payment of insurance contributions by an owner or a body authorised by an owner and citizens, as well as from budgetary and other sources envisaged by a law.

The Law of Ukraine «On General Mandatory State Social Insurance against an Industrial Accident and Occupational Disease which Caused Disablement» No. 1105-XIV dated September 23, 1999 (hereinafter referred to as «the Law No. 1105-XIV»), in line with the Constitution and the Foundations, determines a legal basis, economic mechanism and organisational structure of general mandatory state social insurance of citizens against an industrial accident and occupational disease which caused disablement or death of the insured.

State guarantees for realisation by the insured citizens of their rights and legislative establishment of conditions and procedure for general mandatory state social insuring are the principles of general mandatory state social insurance (Article 5 of the Foundations). Pursuant to Article 22 of the Universal Declaration of Human Rights every human being has the right to social security in accordance with the organisation and recourses of the State. Therefore kinds and amounts of social services and payments to the injured realised and compensated by the Social Insurance Fund for Industrial Accidents and Occupational Diseases of Ukraine (hereinafter referred to as «the Fund») are established by the state with account taken of the Fund's financial resources.

In the Foundations (Article 25.1.4) and the original wording of the Law No. 1105-XIV (Article 21) there is determined a package of kinds of social services and payments (material provision) provided for victims of industrial accidents or occupational diseases in case the insurance event happened. Among these payments there was enshrined in particular the right of the injured to compensation for moral (non-material) damage from the Fund in Article 1.4, item «e», Article 21.1.1, Articles 28.3, 34.3, 35.1.2 of the Law No. 1105-XIV.

But stipulations of items 1, 5.3, 9, 10.3, 11 of Chapter I of the Law No. 717-V introduced amendments to the mentioned provisions of the Law No. 1105-XIV.

Provisions of items 1, 5.3, 9, 10.3, 11 of Chapter No. 717-V abolished the right of the insured citizens who became victims of an industrial accident or professional disease to compensation for moral damage from the Fund they had had according to

stipulations of the original wording of the Law No. 1105-XIV. Nonetheless, in the Constitutional Court's view the right of these citizens to compensation for moral damage itself is not violated as long as Article 1167 of the Civil Code and Article 237¹ of the Labour Code provide that they are entitled to get compensation for moral damage from an owner or a body authorised by an owner (employer). The division of duties concerning compensation for moral damage to victims of an industrial accident and occupational disease established by the legislator do not contradict requirements of Article 22 of the Constitution.

On September 23, 1999 the Verkhovna Rada of Ukraine adopted the Law No. 1105-XIV; Article 34.2.1 of this Law provided that in case of permanent professional disablement the Fund effects a single insurance payment to an injured person in the amount calculated as average monthly earnings for each percent of professional disablement. The mentioned provision, according to item 1 Chapter XI «Final Provisions» of the Law No. 1105-XIV, was to enter into legal force on January 1, 2001 but the Law «On Introducing an Amendment to the Law of Ukraine «On General Mandatory State Social Insurance against an Industrial Accident and Professional Disease which Caused Disablement» No. 2180-III dated December 21, 2000 postponed the date of its entry into force to April 1, 2001.

Before this date, on February 22, 2001 the mentioned provision of Article 34 of the Law No. 1105-XIV was supplemented by item «b» Article 7.3.4 of the Law No. 2272-III. In particular, there was established a limit for a single insurance payment — it shall not exceed fourfold boundary amount of a wage (an income) from which contributions to the Fund are levied. According to item 1 Article 7 of the Law No. 2272-III, this provision entered into force on April 1, 2001.

In the Constitutional Court's judgement, there are no grounds for a provision of item «b» Article 7.3.4 of the Law No. 2272-III to be recognised as unconstitutional as the amount of a single insurance payment to industrial accident victims factually was not restricted but established. Consequently, the requirements of Article 22 of the Constitution were not infringed.

Provisions of item 10.2 Chapter I of the Law No. 717-V, according to which an amendment to provisions or Article 34.2.2 was introduced, are constitutional too. The impugned provisions establish a limit of a single insurance payment to industrial accident victims in case when according to further examinations MSEC (Medical Social Expert Commission) established other, higher degree of permanent professional disablement, taking into account other professional disease or other mutilation related to the fulfilment of their labour duties: «it shall not exceed fourfold boundary amount of a wage (an income) from which contributions to the Social Insurance Fund against Accidents» are levied. Even though the Law No. 717-V entered into force on March 20, 2007, the amount of a single insurance payment was not restricted in cases provided by Article 34.2.2 of the Law No. 1105-XIV for in all instances a limit of a single insurance payment to industrial accident victims could not exceed fourfold boundary amount of a wage (an income) from which contributions to the Fund were levied.

Thus, the Constitutional Court of Ukraine held:

To recognise as conforming with the Constitution of Ukraine (constitutional) provisions of item «b» Article 7.3.4 of the Law «On Insurance Tariffs for General

Mandatory State Social Insurance against an Industrial Accident and Professional Disease which Caused Disablement» and items 1, 5.3, 9, 10.2, 10.3 and 11 Chapter I of the Law «On Introducing Amendments to the Law of Ukraine «On General Mandatory State Social Insurance Against an Industrial Accident and Occupational Disease which Caused Disablement», that introduced amendments to Articles 1, 21, 28, 34, 35 of the Law «On General Mandatory State Social Insurance Against an Industrial Accident and Occupational Disease which Caused Disablement».

ОКРЕМА ДУМКА

судді Конституційного Суду України Джуня В. В. стосовно
Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним
поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень
підпункту «б» підпункту 4 пункту 3 статті 7 Закону України «Про страхові
тарифи на загальнообов'язкове державне соціальне страхування
від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання,
які спричинили втрату працездатності», пункту 1, абзацу третього
пункту 5, пункту 9, абзаців другого, третього пункту 10, пункту 11
розділу I Закону України «Про внесення змін до Закону України
«Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування
від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання,
які спричинили втрату працездатності»
(справа про страхові виплати)

Відповідно до статті 64 Закону України «Про Конституційний Суд України» вважаю за необхідне викласти окрему думку стосовно Рішення Конституційного Суду України від 8 жовтня 2008 року № 20-рп/2008 (далі — Рішення). Цим Рішенням визнано, зокрема, такими, що відповідають Конституції України, положення пункту 1, абзацу третього пункту 5, пункту 9, абзацу другого, третього пункту 10, пункту 11 розділу I Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 23 лютого 2007 року № 717-V (далі — Закон № 717-V), якими внесено зміни до статей 1, 21, 28, 34, 35 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 23 вересня 1999 року № 1105-XIV (далі — Закон № 1105-XIV), внаслідок чого потерпілих від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання позбавлено права на відшкодування їм моральної (немайнової) шкоди за рахунок Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України (далі — Фонд). Проведений аналіз свідчить

про недостатнє обґрунтування мотивувальної та резолютивної частини Рішення стосовно зазначених положень Закону № 717-V.

У Рішенні визнається, що «положеннями пункту 1, абзацу третього пункту 5, пункту 9, абзацу другого, третього пункту 10, пункту 11 розділу I Закону № 717-V скасовано право застрахованих громадян, що потерпіли на виробництві від нещасного випадку або професійного захворювання, на відшкодування моральної шкоди за рахунок Фонду, яке вони мали відповідно до приписів первісної редакції Закону № 1105-XIV. Проте Конституційний Суд України вважає, що саме право цих громадян на відшкодування моральної шкоди не порушено, оскільки статтею 1167 Цивільного кодексу України та статтею 237¹ Кодексу законів про працю України їм надано право відшкодувати моральну шкоду за рахунок власника або уповноваженого ним органу (роботодавця)». Цей висновок Суду мотивується відповідністю встановленого законодавцем розподілу обов'язків щодо відшкодування моральної шкоди потерпілим на виробництві вимогам статті 22 Конституції України. З таким обґрунтуванням важко погодитися.

Конституційним Судом України неправильно визначено юридичну природу права на відшкодування моральної шкоди у зазначених актах законодавства, що зумовило помилкову мотивацію рішення щодо положень пункту 1, абзацу третього пункту 5, пункту 9, абзацу другого, третього пункту 10, пункту 11 розділу I Закону № 717-V.

В Основах законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування (пункт 4 частини першої статті 25) і первісній редакції Закону № 1105-XIV (стаття 21) визначено пакет видів соціальних послуг та матеріального забезпечення (виплат), які надаються потерпілим на виробництві від нещасних випадків або професійних захворювань у разі настання страхового випадку. Серед цих виплат у статтях 1 (абзац четвертий), 21 (підпункт «е» пункту 1 частини першої), 28 (частина третя), 34 (частина третя), 35 (абзац другий частини першої) Закону № 1105-XIV передбачалося, зокрема, і право потерпілих на відшкодування їм моральної (немайнової) шкоди за рахунок Фонду. Отже, право потерпілих на виробництві від нещасного випадку та професійного захворювання на відшкодування їм моральної шкоди віднесено за первісною редакцією Закону № 1105-XIV до категорії страхових виплат, а за своєю правовою природою законодавство про загальнообов'язкове державне соціальне страхування є частиною публічного права.

Статтею 1167 Цивільного кодексу України та статтею 237¹ Кодексу законів про працю України встановлено право на відшкодування моральної шкоди як міру відповідальності власника або уповноваженого ним органу (роботодавця). Аксіомою у праві є визнання Цивільного кодексу України нормативно-правовим документом приватного права.

Враховуючи різну юридичну природу права на відшкодування моральної шкоди у зазначених нормативно-правових документах, навряд чи можна вважати обґрунтованим висновок Суду про те, що Законом № 717-V не порушено право потерпілих на виробництві від нещасних випадків та професійних захворювань громадян на відшкодування їм моральної шкоди. Суб'єктивне право цієї категорії потерпілих на відшкодування моральної шкоди за рахунок роботодав-

ця є неадекватною юридичною заміною їх суб'єктивного права на страхові виплати за рахунок Фонду. Крім того, ця заміна аж ніяк не рівноцінна для потерпілих на виробництві з точки зору практичних можливостей реалізації права.

Такий висновок суперечить і правовій позиції Конституційного Суду України, викладеній у Рішенні від 27 січня 2004 року № 1-рп/2004 (справа про відшкодування моральної шкоди Фондом соціального страхування): «Передбачене статтею 237¹ КЗпП України і статтею 1167 Цивільного кодексу України відшкодування моральної шкоди як один зі способів захисту особистих немайнових прав громадян, що відшкодовується особою, яка заподіяла шкоду, або власником чи уповноваженим ним органом, не застосовується до осіб, що підлягають обов'язковому соціальному страхуванню відповідно до Закону. Зазначені норми регламентують відшкодування моральної шкоди всім іншим особам, які не є суб'єктами страхування від нещасного випадку і на яких не поширюється дія Закону, в тому числі працівникам, що виконують роботу не на основі трудового договору (контракту), а на інших підставах» (підпункт 4.2 пункту 4 мотивувальної частини).

З огляду на висловлені міркування виникають сумніви щодо правильності мотивації в цій частині Рішення.

В іншій частині Рішення вбачається правильним і обґрунтованим.

Суддя Конституційного Суду України

В. Джунь

ОКРЕМА ДУМКА

судді Конституційного Суду України Лилака Д. Д. стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень підпункту «б» підпункту 4 пункту 3 статті 7 Закону України «Про страхові тарифи на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», пункту 1, абзацу третього пункту 5, пункту 9, абзаців другого, третього пункту 10, пункту 11 розділу I Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» (справа про страхові виплати)

Погоджуючись з ухваленим рішенням по суті, вважаю за необхідне висловити окрему думку стосовно викладених у ньому мотивів відповідності Конституції України (конституційності) скасування права осіб, які потерпіли від нещасного випадку на виробництві або отримали професійне захворювання, що спричинило

втрату їх працездатності, на відшкодування за рахунок Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України (далі — Фонд) моральної (немайнової) шкоди.

Предметом конституційного подання у цій справі, зокрема, є Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 23 лютого 2007 року № 717-V (далі — Закон № 717-V), яким скасовано право названих осіб на відшкодування моральної (немайнової) шкоди за рахунок Фонду, що було передбачене Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 23 вересня 1999 року № 1105-XIV. Тобто йдеться про право, встановлене безпосередньо законом, а не Конституцією України.

Конституція України закріплює права і свободи людини і громадянина (конституційні права), але вони не є вичерпними (частина перша статті 22 Конституції України).

Це означає, що права і свободи людини і громадянина можуть визначатися і в законах України. Такий висновок підтверджується положенням пункту 1 частини першої статті 92 Конституції України, згідно з яким виключно законами України визначаються права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод.

Рішенням від 8 жовтня 2008 року Конституційний Суд України визнав Закон № 717-V конституційним з тієї підстави, що скасування права застрахованих громадян, які потерпіли на виробництві від нещасного випадку або професійного захворювання, на відшкодування моральної шкоди за рахунок Фонду, не є порушенням цього права, оскільки згідно зі статтею 1167 Цивільного кодексу України та статтею 237¹ Кодексу законів про працю України вони мають право відшкодувати моральну шкоду за рахунок власника або уповноваженого ним органу (роботодавця) (абзац дев'ятий пункту 5 мотивувальної частини).

Проте обґрунтування конституційності скасування встановленого законом права громадянина тільки у зв'язку з тим, що воно не порушено, оскільки аналогічне право передбачене статтею 1167 Цивільного кодексу України та статтею 237¹ Кодексу законів про працю України, помилкове.

Конституція України не містить терміна «порушення прав і свобод». Стосовно прав і свобод людини і громадянина в ній вживаються тільки терміни «скасування», «звуження змісту та обсягу», «обмеження» (частини друга, третя статті 22, частина перша статті 24, частина перша статті 64, частина перша статті 157 Конституції України).

Оскільки суб'єкт права на конституційне подання об'єктом захисту визначив не конституційне право, а право, встановлене законом, то в такому разі можна вести мову про відповідність Закону № 717-V тільки частині третій статті 22 Конституції України. Цією конституційною нормою закріплено гарантії прав і свобод людини і громадянина, які передбачені тільки законами України, і лише щодо недопущення звуження їх змісту та обсягу при прийнятті нових законів або внесенні

змін до чинних законів. Проте факт скасування права потерпілих осіб на відшкодування моральної шкоди за рахунок Фонду на відповідність зазначеній конституційній нормі Суд не перевірів.

Тлумачення словосполучення «звуження змісту та обсягу прав і свобод людини і громадянина», що вживається в частині третій статті 22 Конституції України, Конституційний Суд України дав у Рішенні від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005 (справа про постійне користування земельними ділянками), згідно з яким звуження змісту та обсягу прав і свобод є їх обмеженням, а не скасуванням. Також дається визначення терміна «скасування конституційних прав і свобод» — це їх офіційна (юридична або фактична) ліквідація (абзац четвертий підпункту 5.2 пункту 5 мотивувальної частини).

Отже, за своїм конституційно-правовим змістом терміни «скасування конституційних прав і свобод» і «звуження змісту та обсягу прав і свобод» (обмеження) не є однозначними, вони різні за своїми юридичними наслідками. Конституція України не ототожнює їх, а навпаки — розмежовує. Зокрема, відповідно до частини першої статті 157 Основного Закону України Конституція України не може бути змінена, якщо зміни передбачають скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина.

Конституція України не допускає скасування лише тих прав і свобод людини і громадянина, які закріплені безпосередньо в ній. Такої заборони вона не містить і стосовно прав і свобод, встановлених законами України. Вони не можуть тільки обмежуватися (звужуватися їх зміст і обсяг). Забороняючи скасування конституційних прав і свобод, Основний Закон України так само не допускає їх обмежень (частина друга статті 24, частина перша статті 64).

Таким чином, конституційні права і свободи людини і громадянина не можна скасовувати і обмежувати, а права і свободи, встановлені в законах України не можна тільки обмежувати. Тому скасування права, встановленого законом, не суперечить Конституції України.

Суддя Конституційного Суду України

Д. Лилак

ОКРЕМА ДУМКА

судді Конституційного Суду України Маркуш М. А. стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень підпункту «б» підпункту 4 пункту 3 статті 7 Закону України «Про страхові тарифи на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», пункту 1, абзацу третього пункту 5, пункту 9, абзаців другого, третього пункту 10,

пункту 11 розділу I Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» (справа про страхові виплати)

На підставі статті 64 Закону України «Про Конституційний Суд України» висловлюю окрему думку стосовно Рішення Конституційного Суду України від 8 жовтня 2008 року № 20-рп/2008 (далі — Рішення).

Рішенням Конституційний Суд України визнав такими, що відповідають Конституції України (є конституційними), положення підпункту «б» підпункту 4 пункту 3 статті 7 Закону України «Про страхові тарифи на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 22 лютого 2001 року № 2272-III (далі — Закон № 2272-III), пункту 1, абзацу третього пункту 5, пункту 9, абзаців другого, третього пункту 10, пункту 11 розділу I Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 23 лютого 2007 року № 717-V (далі — Закон № 717-V), якими внесено зміни до статей 1, 21, 28, 34, 35 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 23 вересня 1999 року № 1105-XIV (далі — Закон № 1105-XIV).

Вважаю положення пункту 1 резолютивної частини Рішення недостатньо обґрунтованим і таким, що базується на неправильній інтерпретації норм Конституції України.

Зазначеними положеннями Закону № 2272-III та Закону № 717-V обмежується розмір одноразової страхової виплати потерпілому від нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, і скасовується право потерпілих на виробництві громадян на відшкодування їм моральної (немайнової) шкоди за рахунок Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України (далі — Фонд), встановлені Законом № 1105-XIV, порушується конституційне право громадян на соціальний захист у вигляді гарантованого загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням належного матеріального забезпечення у разі, коли з ними стався нещасний випадок на виробництві або вони отримали професійне захворювання.

Оспорювані положення Закону № 2272-III та Закону № 717-V не відповідають статтям 1, 3, 8, частинам другій, третій статті 22, статтям 46, 48 Конституції України, оскільки мають обмежувальний, дискримінаційний характер, що призводить до звуження як змісту, так і обсягу існуючих прав потерпілих від нещасних випадків на виробництві або професійних захворювань.

1. Відповідно до вимог статей 1, 3, частини четвертої статті 43, частин першої та другої статті 46 Конституції України Україна як соціальна держава, зміст і спрямованість діяльності якої визначають права і свободи людини та їх гарантії, проголосила право громадян на належні, безпечні і здорові умови праці, соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника; право на соціальний захист гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення.

Принцип соціального захисту громадян втілений у ратифікованих Україною міжнародних актах — Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права 1966 року, Європейській соціальній хартії (переглянутій) 1996 року, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, а також у рішеннях Європейського суду з прав людини. Зокрема, у статті 12 Європейської соціальної хартії 1996 року зазначається, що держава зобов'язана підтримувати функціонування системи соціального забезпечення, її задовільний рівень, докладати зусиль для її поступового посилення тощо.

Відповідно до статті 1 Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 14 січня 1998 року № 16/98-ВР (далі — Основи) загальнообов'язкове державне соціальне страхування становить систему прав, обов'язків і гарантій, що включає матеріальне забезпечення громадян у разі хвороби, повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати страхових внесків власником або уповноваженим ним органом, громадянами, а також бюджетних та інших джерел, передбачених законом.

2. В Основах (пункт 4 частини першої статті 25) і першій редакції Закону № 1105-XIV (стаття 21) визначено пакет видів соціальних послуг та матеріально-го забезпечення (виплат), які надаються потерпілим на виробництві від нещасних випадків або професійних захворювань у разі настання страхового випадку. Серед цих виплат у статтях 1 (абзац четвертий), 21 (підпункт «е» пункту 1 частини першої), 28 (частина третя), 34 (частина третя), 35 (абзац другий частини першої) Закону № 1105-XIV передбачалося, зокрема, і право потерпілих на відшкодування їм моральної (немайнової) шкоди за рахунок Фонду.

Страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, є самостійним видом загальнообов'язкового державного соціального страхування, за допомогою якого здійснюється соціальний захист, охорона життя та здоров'я громадян у процесі їх трудової діяльності. Державні гарантії реалізації застрахованими громадянами своїх прав та законодавче визначення умов і порядку здійснення загальнообов'язкового державного соціального страхування є принципами загальнообов'язкового державного соціального страхування (стаття 5 Основ).

Приписами пункту 1, абзацу третього пункту 5, пункту 9, абзацу третього пункту 10, пункту 11 розділу I Закону № 717-V було внесено зміни до перелічених положень Закону № 1105-XIV.

Так, у пункті 1 розділу I Закону № 717-V викладено у новій редакції абзац четвертий статті 1 Закону № 1105-XIV. У попередній редакції завданням страхування від нещасного випадку визначалося «відшкодування матеріальної та моральної шкоди застрахованим і членам їх сімей». Нова редакція абзацу четвертого статті 1 Закону № 1105-XIV не передбачає відшкодування моральної шкоди застрахованим і членам їх сімей.

Абзацом третім пункту 5 розділу I Закону № 717-V виключено підпункт «е» пункту 1 частини першої статті 21 Закону № 1105-XIV, де зазначалося, що у разі настання страхового випадку Фонд зобов'язаний у встановленому законодавством порядку своєчасно та у повному обсязі відшкодувати шкоду, заподіяну працівникові внаслідок ушкодження його здоров'я або у разі його смерті, виплачуючи йому або особам, які перебували на його утриманні, «грошову суму за моральну шкоду за наявності факту заподіяння цієї шкоди потерпілому».

Пунктом 9 розділу I Закону № 717-V виключено частину третю статті 28 Закону № 1105-XIV, відповідно до якої «за наявності факту заподіяння моральної шкоди потерпілому провадиться страхова виплата за моральну шкоду».

Абзацом третім пункту 10 розділу I Закону № 717-V виключено частину третю статті 34 Закону № 1105-XIV, згідно з якою «моральна (немайнова) шкода, заподіяна умовами виробництва, яка не спричинила втрати потерпілим професійної працездатності, відшкодовується Фондом соціального страхування від нещасних випадків за заявою потерпілого з викладом характеру заподіяної моральної (немайнової) шкоди та за поданням відповідного висновку медичних органів. Відшкодування здійснюється у вигляді одноразової страхової виплати незалежно від інших видів страхових виплат. Сума страхової виплати за моральну (немайнову) шкоду визначається в судовому порядку. При цьому сума страхової виплати не може перевищувати двохсот розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на день виплати, незалежно від будь-яких інших страхових виплат».

Пунктом 11 розділу I Закону № 717-V внесено зміни до абзацу другого частини першої статті 35 Закону № 1105-XIV. Якщо в попередній редакції зазначалося, що «для розгляду справ про страхові виплати до Фонду соціального страхування від нещасних випадків подаються акт розслідування нещасного випадку або акт розслідування професійного захворювання за встановленими формами та (або) висновок МСЕК про ступінь втрати професійної працездатності застрахованого чи копія свідоцтва про його смерть, а також відповідні рішення про відшкодування моральної (немайнової) шкоди», то в новій редакції словосполучення «а також відповідні рішення про відшкодування моральної (немайнової) шкоди» було виключено.

Отже, положеннями пункту 1, абзацу третього пункту 5, пункту 9, абзацу третього пункту 10, пункту 11 розділу I Закону № 717-V суттєво звужено як зміст, так і обсяг гарантованого державою права застрахованих осіб на матеріальне забезпечення у загальнообов'язковому державному соціальному страхуванні від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, оскільки внаслідок внесених змін до Закону № 1105-XIV скасовано право застрахованих громадян, що потерпіли на виробництві від нещасного випадку або професійного захворювання, на відшкодування моральної шкоди за рахунок Фонду. Тому

зазначені приписи Закону № 717–V суперечать положенням частин другої, третьої статті 22 Конституції України, якими передбачено, що конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані, а при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

Таким чином, положеннями пункту 1, абзацу третього пункту 5, пункту 9, абзацу третього пункту 10, пункту 11 розділу I Закону № 717–V скасовано право застрахованих громадян, що потерпіли на виробництві від нещасного випадку або професійного захворювання, на відшкодування моральної шкоди за рахунок Фонду, яке вони мали відповідно до приписів першої редакції Закону № 1105–XIV. Висновок Конституційного Суду України про те, що саме право цих громадян на відшкодування моральної шкоди не порушено, оскільки статтею 1167 Цивільного кодексу України та статтею 237¹ Кодексу законів про працю України їм надано право відшкодувати моральну шкоду за рахунок власника або уповноваженого ним органу (роботодавця), є хибним.

3. 23 вересня 1999 року Верховна Рада України прийняла Закон № 1105–XIV, абзац перший частини другої статті 34 якого передбачав, що у разі стійкої втрати професійної працездатності Фонд проводить одноразову страхову виплату потерпілому, сума якої визначається із розрахунку середньомісячного заробітку потерпілого за кожний відсоток втрати потерпілим професійної працездатності. Зазначене положення згідно з пунктом 1 розділу XI «Прикінцеві положення» Закону № 1105–XIV мало набрати чинності з 1 січня 2001 року, проте Законом України «Про внесення зміни до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 21 грудня 2000 року № 2180–III дату набрання чинності перенесено на 1 квітня 2001 року.

До настання цієї дати, 22 лютого 2001 року, підпунктом «б» підпункту 4 пункту 3 статті 7 Закону № 2272–III доповнено вказане положення статті 34 Закону № 1105–XIV, зокрема встановлено верхню межу одноразової страхової виплати — не вище чотирикратного розміру граничної суми заробітної плати (доходу), з якої справляються внески до Фонду. Відповідно до пункту 1 статті 7 Закону № 2272–III це доповнення набрало чинності також з 1 квітня 2001 року.

Отже, положення абзацу першого частини другої статті 34 Закону № 1105–XIV, яким встановлено механізм визначення розміру одноразової страхової виплати, набрало чинності одночасно з положенням підпункту «б» підпункту 4 пункту 3 статті 7 Закону № 2272–III, де передбачено його верхню межу — «не вище чотирикратного розміру граничної суми заробітної плати (доходу), з якої справляються внески до Фонду». Зазначеним положенням розмір одноразової страхової виплати потерпілим на виробництві фактично був обмежений.

Так само є неконституційним і положення абзацу другого пункту 10 розділу I Закону № 717–V, згідно з яким внесено зміну до положення абзацу другого частини другої статті 34 Закону № 1105–XIV. Хоча Закон № 717–V набув чинності лише з 20 березня 2007 року, розмір одноразової страхової виплати не був обмежений і у випадках, передбачених абзацом другим частини другої статті 34

Закону № 1105–XIV, оскільки в усіх можливих випадках гранична межа одноразової страхової виплати потерпілим на виробництві не могла перевищувати чотирикратного розміру граничної суми заробітної плати (доходу), з якої справлялися внески до Фонду.

4. Частиною третьою статті 22 Конституції України встановлено, що при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод. Тому є достатні підстави для висновку про порушення вимог цієї конституційної норми положенням підпункту «б» підпункту 4 пункту 3 статті 7 Закону № 2272–III, яким обмежено розмір одноразової страхової виплати потерпілим на виробництві, і, відповідно, визнання зазначеного положення таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним).

Законодавцем було встановлено аналогічне обмеження і положенням абзацу другого пункту 10 розділу I Закону № 717–V, який набув чинності з 20 березня 2007 року. Згідно з цим положенням внесено зміну до припису абзацу другої частини другої статті 34 Закону № 1105–XIV. Оспорюваним положенням визначено граничну межу одноразової страхової виплати потерпілим на виробництві у разі коли при подальших обстеженнях МСЕК встановлено інший, вищий ступінь втрати стійкої професійної працездатності, з урахуванням іншої професійної хвороби або іншого каліцтва, пов'язаного з виконанням трудових обов'язків, а саме: «не вище чотирикратного розміру граничної суми заробітної плати (доходу), з якої справляються внески до Фонду соціального страхування від нещасних випадків». Тому положення абзацу другого пункту 10 розділу I Закону № 717–V також не відповідає Конституції України (є неконституційним).

5. Конституційний Суд України у своїх попередніх рішеннях неодноразово висловлював правові позиції стосовно недопустимості звуження конституційних прав і свобод людини і громадянина, а також давав їх визначення.

Поняття «звуження змісту та обсягу прав і свобод людини і громадянина», яке вживається в частині третій статті 22 Конституції України, розкривається у Рішенні Конституційного Суду України від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005 (справа про рівень пенсії і щомісячного довічного грошового утримання): «Зміст прав і свобод людини — це умови і засоби, які визначають матеріальні та духовні можливості людини, необхідні для задоволення потреб її існування і розвитку. Обсяг прав людини — це кількісні показники відповідних можливостей, які характеризують його множинність, величину, інтенсивність і ступінь прояву та виражені у певних одиницях виміру. Звуження змісту прав і свобод означає зменшення ознак, змістовних характеристик можливостей людини, які відображаються відповідними правами та свободами, тобто якісних характеристик права. Звуження обсягу прав і свобод — це зменшення кола суб'єктів, розміру території, часу, розміру або кількості благ чи будь-яких інших кількісно вимірюваних показників використання прав і свобод, тобто їх кількісної характеристики» (пункт 4 мотивувальної частини).

У Рішенні Конституційного Суду України від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005 (справа про постійне користування земельними ділянками) визначено: «Скасу-

вання конституційних прав і свобод — це їх офіційна (юридична або фактична) ліквідація. Звуження змісту та обсягу прав і свобод є їх обмеженням. У традиційному розумінні діяльності визначальними поняття змісту прав людини є умови і засоби, які становлять можливості людини, необхідні для задоволення потреб її існування та розвитку. Обсяг прав людини — це їх сутнісна властивість, виражена кількісними показниками можливостей людини, які відображені відповідними правами, що не є однорідними і загальними. Загально визнаним є правило, згідно з яким сутність змісту основного права в жодному разі не може бути порушена» (підпункт 5.2 пункту 5 мотивувальної частини).

Правову позицію Конституційного Суду України викладено в Рішенні від 9 липня 2007 року № 6-рп/2007 (справа про соціальні гарантії громадян): «Утверджуючи і забезпечуючи права і свободи громадян, держава окремими законами України встановила певні соціальні пільги, компенсації і гарантії, що є складовою конституційного права на соціальний захист і юридичними засобами здійснення цього права, а тому відповідно до частини другої статті 6, частини другої статті 19, частини першої статті 68 Конституції України вони є загальнообов'язковими, однаковою мірою мають додержуватися органами державної влади, місцевого самоврядування, їх посадовими особами. Невиконання державою своїх соціальних зобов'язань щодо окремих осіб ставить громадян у нерівні умови, підриває принцип довіри особи до держави, що закономірно призводить до порушення принципів соціальної, правової держави» (підпункт 3.2 пункту 3 мотивувальної частини).

Отже, Рішення суперечить зазначеним позиціям Конституційного Суду України, що є додатковим аргументом неконституційності оспорюваних положень підпункту «б» підпункту 4 пункту 3 статті 7 Закону № 2272-III, пункту 1, абзацу третього пункту 5, пункту 9, абзаців другого, третього пункту 10, пункту 11 розділу I Закону № 717-V.

Суддя Конституційного Суду України

М. Маркуш

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

**РІШЕННЯ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**

у справі за конституційним поданням 55 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частин другої, третьої статті 17, частин першої, дев'ятої статті 20 Закону України «Про телекомунікації», статті 2 Указу Президента України «Про Національну комісію з питань регулювання зв'язку України»

м. К и ї в

Справа № 1-42/2008

8 жовтня 2008 року

№ 21-рп/2008

Конституційний Суд України у складі суддів:

Стрижака Андрія Андрійовича — головуючого,
Бауліна Юрія Васильовича,
Бринцева Василя Дмитровича,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Головіна Анатолія Сергійовича,
Джуня В'ячеслава Васильовича,
Дідківського Анатолія Олександровича,
Кампа Володимира Михайловича,
Колоса Михайла Івановича,
Лилака Дмитра Дмитровича,
Маркуш Марії Андріївни,
Мачужак Ярослави Василівни,
Нікітіна Юрія Івановича,
Овчаренка В'ячеслава Андрійовича — доповідача,
Ткачука Павла Миколайовича,
Шишкіна Віктора Івановича,

розглянув на пленарному засіданні справу за конституційним поданням 55 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частин другої, третьої статті 17, частин першої, дев'ятої статті 20 Закону України «Про телекомунікації» від 18 листопада 2003 року № 1280-IV (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., № 12, ст. 155), статті 2 Указу Президента України «Про Національну комісію з питань регулювання зв'язку України» від 21 серпня 2004 року № 943 (Офіційний вісник України, 2004 р., № 35, ст. 2319).

Приводом для розгляду справи відповідно до статей 39, 40 Закону України «Про Конституційний Суд України» стало конституційне подання 55 народних депутатів України.

Підставою для розгляду справи згідно зі статтею 71 Закону України «Про Конституційний Суд України» є наявність тверджень щодо неконституційності зазначених положень Закону України «Про телекомунікації» та Указу Президента України «Про Національну комісію з питань регулювання зв'язку України».

Заслухавши суддю-доповідача Овчаренка В. А. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

У С Т А Н О В И В :

1. Суб'єкт права на конституційне подання — 55 народних депутатів України — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), положення частин другої, третьої статті 17, частин першої, дев'ятої статті 20 Закону України «Про телекомунікації» від 18 листопада 2003 року № 1280-IV (далі — Закон), статті 2 Указу Президента України «Про Національну комісію з питань регулювання зв'язку України» від 21 серпня 2004 року № 943 (далі — Указ).

Автори клопотання наголошують, що положення частин другої, третьої статті 17 Закону щодо підконтрольності Національної комісії з питань регулювання зв'язку (далі — Комісія) Президентові України, розроблення та затвердження ним Положення про Комісію (далі — Положення), частин першої, дев'ятої статті 20 Закону стосовно призначення за поданням Прем'єр-міністра України на посади Голови та членів Комісії і припинення їх повноважень на цих посадах Президентом України, призначення Президентом України у разі вакансії посади Голови чи члена Комісії відповідно нового Голови чи члена Комісії, статті 2 Указу про затвердження Положення є неконституційними, оскільки Конституція України, зокрема стаття 106, таких повноважень Президента України не передбачає.

Виходячи із зазначених підстав та посилаючись на правові позиції Конституційного Суду України, що повноваження Президента України вичерпно визначені Конституцією України, суб'єкт права на конституційне подання робить висновок про невідповідність статтям 8, 19, 106, 116 Конституції України положень частин другої, третьої статті 17, частин першої, дев'ятої статті 20 Закону та статті 2 Указу.

2. Конституційний Суд України, розглядаючи порушені в конституційному поданні питання, виходить з такого.

2.1. Відповідно до Конституції України органи державної влади, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (частина друга статті 19), а нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8).

Згідно зі статтею 106 Основного Закону України повноваження Президента України як глави держави визначаються Конституцією України. Це унеможливує прийняття законів, які встановлювали б інші його повноваження. Таку право-

ву позицію Конституційний Суд України неодноразово викладав у своїх рішеннях, зокрема від 10 квітня 2003 року № 7-рп/2003 (справа про гарантії діяльності народного депутата України), від 7 квітня 2004 року № 9-рп/2004 (справа про Координаційний комітет), від 16 травня 2007 року № 1-рп/2007 (справа про звільнення судді з адміністративної посади).

2.2. За редакцією пунктів 10, 15 частини першої статті 106 Конституції України від 28 червня 1996 року до повноважень Президента України належало утворення, реорганізація та ліквідація за поданням Прем'єр-міністра України центральних органів виконавчої влади, а також призначення за таким поданням керівників центральних органів виконавчої влади та припинення їх повноважень на посадах. Відповідно до цього Верховна Рада України у 2003 році прийняла Закон, в якому зазначено, що Комісія є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, підконтрольна Президенту України, який затверджує Положення про неї (частини друга, третя статті 17 Закону). Згідно з частинами першою, дев'ятою статті 20 Закону глава держави призначає Голову та сімох членів Комісії (як уперше, так і в разі вакансії) та припиняє їх повноваження на цих посадах.

На виконання Закону Президент України видав у 2004 році Указ, на підставі якого було утворено Комісію та затверджено Положення про неї.

2.3. Законом України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року № 2222-IV, який набрав чинності з 1 січня 2006 року, внесено зміни до Конституції України. У змінній редакції статті 106 Конституції України не встановлено повноважень Президента України щодо формування центральних органів виконавчої влади, призначення і звільнення їх керівників та регламентації діяльності таких органів. Ці питання за зміненою редакцією статті 116 (пункти 9¹, 9² частини першої) Конституції України належать до компетенції Кабінету Міністрів України, який має утворювати, реорганізовувати та ліквідовувати міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, призначати на посади та звільняти з посад за поданням Прем'єр-міністра України керівників центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України. Виходячи з цих положень у Законі України «Про Кабінет Міністрів України» (частина друга статті 22) визначено, що міністерства та інші центральні органи виконавчої влади є відповідальними перед Кабінетом Міністрів України, підзвітні та підконтрольні йому. Отже, оспорювані положення Закону щодо наведених повноважень Президента України є такими, що не відповідають статтям 8, 19, 106, 116 Конституції України.

3. Народні депутати України в конституційному поданні просять визнати неконституційною статтю 2 Указу в частині затвердження Положення про Комісію.

Під час розгляду справи Указ, яким було затверджено Положення, визнано Президентом України таким, що втратив чинність (Указ Президента України від 19 вересня 2008 року № 845).

Юрисдикція Конституційного Суду України поширюється лише на чинні нормативно-правові акти (Рішення Конституційного Суду України від 14 листопада

2001 року № 15-рп/2001), тому підстав для розгляду питання щодо конституційності статті 2 Указу немає. Отже, провадження у цій частині конституційного подання підлягає припиненню відповідно до пункту 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України», § 51 Регламенту Конституційного Суду України.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 152, 153 Конституції України, статтями 13, 15, 39, 40, 45, 51, 63, 65, 67, 69, 73 Закону України «Про Конституційний Суд України», § 51 Регламенту Конституційного Суду України, Конституційний Суд України

в и р і ш и в :

1. Визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), положення Закону України «Про телекомунікації» від 18 листопада 2003 року № 1280-IV:

— частини другої статті 17 щодо підконтрольності Національної комісії з питань регулювання зв'язку Президентові України;

— частини третьої статті 17 про затвердження Президентом України Положення про Національну комісію з питань регулювання зв'язку;

— частини першої статті 20 стосовно призначення Президентом України за поданням Прем'єр-міністра України на посади Голови та членів Національної комісії з питань регулювання зв'язку і припинення їх повноважень на цих посадах;

— частини дев'ятої статті 20 щодо призначення Президентом України у разі вакансії посади Голови чи члена Національної комісії з питань регулювання зв'язку відповідно нового Голови чи члена цієї комісії.

2. Припинити конституційне провадження у справі за конституційним поданням 55 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення статті 2 Указу Президента України «Про Національну комісію з питань регулювання зв'язку України» від 21 серпня 2004 року № 943 на підставі пункту 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідомість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні.

3. Положення Закону України «Про телекомунікації», визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України цього Рішення.

4. Рішення Конституційного Суду України є обов'язковим до виконання на території України, остаточним і не може бути оскаржене.

Рішення Конституційного Суду України підлягає опублікуванню у «Віснику Конституційного Суду України» та в інших офіційних виданнях України.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

● *Summary to the Decision of the Constitutional Court of Ukraine no. 21-rp/2008 dated October 8, 2008 on the case upon the constitutional petition of 55 People's Deputies of Ukraine concerning conformity with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of provisions of Articles 17.2, 17.3, 20.1 and 20.9 of the Law of Ukraine «On Telecommunications», Article 2 of the Decree of the President of Ukraine «On the National Commission for Communication Regulation of Ukraine»*

Subject of the right to constitutional petition — 55 People's Deputies of Ukraine — applied to the Constitutional Court with a petition to recognise as non-conforming with the Constitution of Ukraine (unconstitutional) provisions of Articles 17.2, 17.3, 20.1, 20.9 of the Law «On Telecommunications» No. 1280-IV dated November 18, 2003 (hereinafter referred to as «the Law»), Article 2 of the Decree of the President of Ukraine «On the National Commission for Communication Regulation of Ukraine» No. 943 dated August 21, 2004 (hereinafter referred to as «the Decree»).

According to the Constitution, bodies of state power and their officials are obliged to act only on the grounds, within the limits of authority and in the manner envisaged by the Constitution and laws of Ukraine (Article 19.2). Normative legal acts are adopted on the basis of the Constitution of Ukraine and shall conform to it (Article 8.2 of the Constitution).

In compliance with Article 106 of the Fundamental Law, the authorities of the President of Ukraine as the Head of State are determined by the Constitution. It makes it impossible to adopt laws that establish his other authorities.

Under the wording of Articles 106.1.10, 106.1.15 of the Constitution as of June 28, 1996, the authorities of the President of Ukraine included establishment, reorganisation and liquidation of central bodies of executive power upon the submission by the Prime Minister of Ukraine, as well as appointment of chairpersons of central bodies of executive power and termination of their authorities upon such a submission. With respect to this, in 2003 the Verkhovna Rada of Ukraine adopted the Law which stipulated that the Commission is a central body of executive power with a special status, and is under the control of the President of Ukraine who approves its Regulations (Articles 17.2 and 17.3 of the Law). According to Articles 20.1, 20.9 of the Law, the Head of State appoints the Chairperson and seven members of the Commission (for the first time and in case there are vacancies) and terminates their authorities.

For the execution of the Law in 2004 the President of Ukraine issued the Decree on the basis of which the Commission was established and its Regulations were approved.

The Law of Ukraine «On Introducing Amendments to the Constitution of Ukraine» No. 2222-IV dated December 8, 2004 effective from January 1, 2006 introduced amendments to the Constitution. The altered wording of Article 106 of the Constitution does not establish the authorities of the President of Ukraine concerning formation of central bodies of executive power, appointment and dismissal of their chairpersons and regulation of activities of such bodies. These issues — under the altered wording of Articles 116.1.91, 116.1.92 of the Constitution — pertain to the competence of the Cabinet of Ministers of Ukraine that shall establish, reorganise and liquidate ministries and other central bodies of executive power, appoint to and

dismiss from offices, upon the submission by the Prime Minister of Ukraine, the chairpersons of bodies of executive power who are not members of the Cabinet of Ministers of Ukraine. On the basis of these provisions the Law «On the Cabinet of Ministers of Ukraine» (Article 22.2) determines that ministries and other central bodies of executive power are responsible, accountable to and under the control of the Cabinet of Ministers of Ukraine. Thus impugned provisions of the Law regarding the mentioned authorities of the President of Ukraine are non-conforming with Articles 8, 19, 106, and 116 of the Constitution.

In the course of consideration of the case the President of Ukraine declared the Decree by which the Regulations were approved null and void (the Decree of the President of Ukraine No. 845 dated September 19, 2008). The jurisdiction of the Constitutional Court of Ukraine extends only to effective normative legal acts. Therefore, there are no grounds for consideration of the issue regarding constitutionality of Article 2 of the Decree. Thus, constitutional proceedings in this part of the constitutional petition are to be terminated in accordance with Article 45.3 of the Law of Ukraine «On the Constitutional Court of Ukraine» and §51 of the Rules of Procedure of the Constitutional Court.

Thus, the Constitutional Court of Ukraine held:

To recognise as non-conforming with the Constitution (unconstitutional) provisions of the Law «On Telecommunications» No. 1280-IV dated November 18, 2003:

— Article 17.2 regarding the National Commission for Telecommunication Regulation being under the control of the President of Ukraine;

— Article 17.3 on approval by the President of Ukraine of the Regulations on the National Commission for Telecommunication Regulation;

— Article 20.1 concerning appointment to offices and termination of their authorities of the Chairperson and members of the National Commission for Telecommunication Regulation by the President of Ukraine upon a submission of the Prime Minister of Ukraine;

— Article 20.9 regarding appointment by the President of Ukraine of a new Chairperson or member of this Commission in the event there is a vacant office of the Chairperson or a member of the National Commission for Telecommunication Regulation.

To terminate constitutional proceedings in the case upon the constitutional petition of 55 People's Deputies of Ukraine regarding conformity with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of the provision of Article 2 of the Decree of the President of Ukraine «On the National Commission for Communication Regulation of Ukraine» No. 943 dated August 21, 2004 on the grounds of Article 45.3 of the Law of Ukraine «On the Constitutional Court of Ukraine» — the issues raised in the constitutional petition do not fall within the jurisdiction of the Constitutional Court.

Provisions of the Law «On Telecommunications» deemed to be unconstitutional lose legal effect from the day the Constitutional Court adopts this Decision.

ОКРЕМА ДУМКА

судді Конституційного Суду України Кампа В. М. стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 55 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частин другої, третьої статті 17, частин першої, дев'ятої статті 20 Закону України «Про телекомунікації», статті 2 Указу Президента України «Про Національну комісію з питань регулювання зв'язку України»

У Рішенні від 8 жовтня 2008 року № 21-рп/2008 (далі — Рішення) Конституційний Суд України визнав неконституційними оспорювані положення Закону України «Про телекомунікації» (далі — Закон), оскільки вони закріплюють такі повноваження Президента України, яких у Конституції України, після внесення змін до неї Законом України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року № 2222-IV, не визначено. На підставі статті 64 Закону України «Про Конституційний Суд України» вважаю за доцільне висловити окрему думку стосовно Рішення.

1. На моє переконання, Рішення засноване на помилковому застосуванні норм Закону України «Про Конституційний Суд України», зокрема його статті 71, яка стосується питань перевірки конституційності правових актів, що ухвалені органами державної влади України, Верховною Радою Автономної Республіки Крим з перевищенням їх повноважень, визначених Конституцією України.

У даному випадку в конституційному поданні зазначаються повноваження Президента України, які, на думку суб'єкта права на конституційне подання, мають здійснюватися іншим органом, ніж передбачено Законом — Кабінетом Міністрів України.

Отже, йдеться про компетенційний спір стосовно повноважень Президента України та Кабінету Міністрів України. При вирішенні питання про відкриття конституційного провадження у цій справі Конституційний Суд України мав керуватися положеннями глави 10 Закону України «Про Конституційний Суд України», яка визначає особливості провадження у справах щодо конституційності правових актів, які викликають спір щодо повноважень конституційних органів державної влади України, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування.

У цьому разі підставою для розгляду конституційного подання є стаття 75 Закону України «Про Конституційний Суд України», яка передбачає наявність спору стосовно повноважень зазначених органів, якщо один із суб'єктів права на конституційне подання вважає, що правові акти, якими встановлено відповідні повноваження, не відповідають Конституції України. При цьому Суд зобов'язаний поінформувати суб'єкта, щодо повноважень якого виник спір, про наявність такого подання і роз'яснити, що згідно зі статтею 76 Закону він може звернутися до Конституційного Суду України із конституційним поданням стосовно зазначених повноважень на будь-якій стадії конституційного провадження, якщо

вважає, що рішення Суду у справі може вплинути на обсяг його повноважень. Під час відкриття конституційного провадження та в процесі розгляду цієї справи Конституційний Суд України цього не зробив.

Таким чином, Конституційний Суд України припустився процесуальної помилки, застосувавши неналежні підстави для відкриття конституційного провадження, а також порушив право Президента України бути поінформованим у цій справі.

2. Вважаю практику Суду, застосовану, зокрема, у Рішенні від 1 квітня 2008 року № 3-рп/2008 (справа про Державну комісію з цінних паперів та фондового ринку), такою, що суперечить Конституції України, оскільки в даному випадку оспорується положення правових актів, на які поширюється презумпція неконституційності¹. Вони є чинними в частині, що не суперечить Конституції України (пункт 1 розділу XV «Перехідні положення» Конституції України). Тому питання контролю конституційності наведених положень Конституційний Суд України має розглядати лише за наявності спроб їх практичного застосування.

3. Що ж до конституційності положень частин другої, третьої статті 17, частин першої, дев'ятої статті 20 Закону, то народні депутати України не навели доказів того, що існує предмет спору, оскільки вимагають визнати неконституційними положення Закону, конституційність яких ніхто не підтверджував. Отже, нічим не обґрунтовується спір щодо неконституційності положень Закону, які згідно з пунктом 1 розділу XV «Перехідні положення» Конституції України вважаються нечинними у частині, яка суперечить Конституції України.

Більше того, скасувавши Указ «Про Національну комісію з питань регулювання зв'язку України» від 21 серпня 2004 року № 943, Президент України не підтвердив намірів здійснювати повноваження, закріплені положеннями Закону, що оспорується.

Викладене свідчить про відсутність предмета спору щодо неконституційності вказаних положень Закону, а отже, про невідповідність конституційного подання вимогам, встановленим Конституцією України, Законом України «Про Конституційний Суд України». Вважаю, що зазначені підходи мали бути враховані Судом при вирішенні питання про відкриття конституційного провадження у цій справі.

Таким чином, Рішення прийнято Конституційним Судом України з певними порушеннями Конституції України та Закону України «Про Конституційний Суд України» як процесуального, так і матеріального характеру. Вважаю, що Суд повинен був розглянути матеріали цієї справи та відмовити у відкритті конституційного провадження на підставі пунктів 2, 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України».

Суддя Конституційного Суду України

В. Кампо

¹ Див.: Окрема думка судді конституційного Суду України Кампа В. М. стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 60 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень абзаців першого, другого частини першої, частини другої статті 11 Закону України «Про природні монополії» (справа про національні комісії регулювання природних монополій) від 8 липня 2008 року № 14-рп/2008 // Офіційний вісник України. — 2008. — № 52. — Ст. 1743.

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

**РІШЕННЯ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**

у справі за конституційним поданням Президента України
щодо відповідності Конституції України (конституційності)
Постанови Кабінету Міністрів України «Про закупівлю послуг,
пов'язаних з формуванням інформаційно-телекомунікаційної системи
Державного реєстру виборців»

м. Київ
9 жовтня 2008 року
№ 22-рп/2008

Справа № 1-41/2008

Конституційний Суд України у складі суддів:

Стрижака Андрія Андрійовича — головуючого,
Бауліна Юрія Васильовича,
Бринцева Василя Дмитровича,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Головіна Анатолія Сергійовича,
Джуня В'ячеслава Васильовича,
Дідківського Анатолія Олександровича,
Домбровського Івана Петровича — доповідача,
Кампа Володимира Михайловича,
Колоса Михайла Івановича,
Лилака Дмитра Дмитровича,
Маркуш Марії Андріївни,
Мачужак Ярослави Василівни,
Нікітіна Юрія Івановича,
Овчаренка В'ячеслава Андрійовича,
Ткачука Павла Миколайовича,
Шишкіна Віктора Івановича,

за участю представника суб'єкта права на конституційне подання Ставнійчук Марини Іванівни — Представника Президента України у Конституційному Суді України, Вознюка Володимира Денисовича — представника Кабінету Міністрів України, Усенко-Чорної Жанни Іванівни — представника Центральної виборчої комісії,

розглянув на пленарному засіданні справу за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Кабінету Міністрів України «Про закупівлю послуг, пов'язаних з формуванням

інформаційно-телекомунікаційної системи Державного реєстру виборців» від 17 квітня 2008 року № 363 (Офіційний вісник України, 2008 р., № 31, ст. 974).

Приводом для розгляду справи відповідно до статті 40 Закону України «Про Конституційний Суд України» стало конституційне подання Президента України.

Підставою для розгляду справи згідно зі статтею 71 Закону України «Про Конституційний Суд України» є твердження суб'єкта права на конституційне подання про неконституційність зазначеної Постанови.

Заслухавши суддю-доповідача Домбровського І. П., пояснення Ставнічук М. І., Вознюка В. Д., Усенко-Чорної Ж. І. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

установив:

1. Суб'єкт права на конституційне подання — Президент України — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням розглянути питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Кабінету Міністрів України «Про закупівлю послуг, пов'язаних з формуванням інформаційно-телекомунікаційної системи Державного реєстру виборців» від 17 квітня 2008 року № 363 (далі — Постанова № 363).

Автор клопотання мотивує своє звернення так.

За Конституцією України народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії шляхом участі в них громадян України (статті 69, 70). Основним Законом України гарантовано, що вибори до органів державної влади та органів місцевого самоврядування є вільними і відбуваються на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування; виборцям гарантується вільне волевиявлення (стаття 71).

Для забезпечення державного обліку громадян України, які мають право голосу відповідно до статті 70 Конституції України, створюється Державний реєстр виборців (далі — Реєстр).

За Законом України «Про Державний реєстр виборців» ведення Реєстру здійснюється на засадах, зокрема, публічності, достовірності, повноти і цілісності відомостей, законності і пріоритету прав людини (стаття 3). Цей Закон визначає перелік службових персональних даних Реєстру, які, в свою чергу, є даними, що засвідчують факти, пов'язані з участю громадян у виборчому процесі (стаття 9). Відповідно до статті 35 зазначеного Закону Кабінет Міністрів України встановлює порядок і строки забезпечення закупівлі, розробки та налагодження програмних і технічних засобів для створення інформаційно-телекомунікаційної системи та ведення Реєстру. Згідно зі статтею 36 вказаного Закону первинне формування бази даних Реєстру здійснюється розпорядником Реєстру на етапі введення автоматизованої інформаційно-телекомунікаційної системи Реєстру в експлуатацію шляхом перенесення до бази даних Реєстру персональних даних виборців із загальних списків виборців.

Визначаючи, що закупівля Центральною виборчою комісією послуг з розроблення та налагодження програмних засобів створення інформаційно-телекомунікаційної системи та ведення Реєстру здійснюється за процедурою закупівлі в

одного учасника, Кабінет Міністрів України діяв усупереч не лише названим положенням Конституції України і Закону України «Про Державний реєстр виборців», а й вимогам частини третьої статті 42 Конституції України, за якою держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності, недопущення зловживання монопольним становищем на ринку та неправомірного обмеження конкуренції.

Кабінет Міністрів України, видавши Постанову № 363, порушив вимоги інших положень Основного Закону України, зокрема частини другої статті 8, за якою нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй, частини другої статті 19, частини третьої статті 113, які зобов'язують Кабінет Міністрів України діяти на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України, керуватися ними у своїй діяльності.

2. На пленарному засіданні Конституційного Суду України представники Президента України, Кабінету Міністрів України, Центральної виборчої комісії навели обґрунтування відповідних позицій стосовно конституційного подання.

3. Конституційний Суд України, вирішуючи питання, порушені в конституційному поданні, виходить з такого.

3.1. Відповідно до Конституції України Україна проголошена правовою державою (стаття 1); органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України (частина друга статті 6); закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8).

За приписом частини другої статті 19 Конституції України органи державної влади, зокрема Кабінет Міністрів України, зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Згідно з частиною третьою статті 113 Основного Закону України Кабінет Міністрів України у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, а також указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України.

3.2. На державу покладено обов'язок забезпечувати захист змагальності суб'єктів господарювання в отриманні та розподіленні ними прибутку з метою досягнення економічних та соціальних результатів.

Відповідно до Основного Закону України не допускаються зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція (частина третя статті 42).

Частини перша, третя статті 42 Конституції України, гарантуючи право на підприємницьку діяльність та захищаючи конкуренцію у підприємницькій діяльності, не виключають можливості обмеження конкуренції, однак містять заборону на неправомірне обмеження конкуренції у підприємницькій діяльності.

Відповідно до пункту 8 частини першої статті 92 Конституції України правила конкуренції визначаються виключно законами України.

Єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент — Верховна Рада України, до повноважень якої належить прийняття законів (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України).

Конституційний Суд України у своїх рішеннях підтвердив конституційність реалізації Верховною Радою України повноважень щодо визначення та регулювання правил конкуренції.

Так, в абзацах першому, другому підпункту 4.1 пункту 4 мотивувальної частини Рішення від 27 лютого 2001 року № 1-рп/2001 (справа про правові акти Верховної Ради Автономної Республіки Крим) зазначено, що відповідно до Конституції України «держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, їх рівність перед законом, соціальну спрямованість економіки (частина четверта статті 13)... Тому логічним є те, що виключно законами України визначаються правові засади і гарантії підприємництва; правила конкуренції та норми антимонопольного регулювання (пункт 8 частини першої статті 92 Конституції України)».

Така ж правова позиція Конституційного Суду України закріплена в абзаці четвертому пункту 4 мотивувальної частини Рішення від 15 квітня 2004 року № 10-рп/2004 (справа про визначення мінімальної ціни на цукор).

3.3. З метою створення конкурентного середовища у сфері державних закупівель, а також запобігання проявам корупції у цій сфері, забезпечення прозорості процедур закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти та досягнення оптимального і раціонального їх використання, відповідно до зазначених конституційних повноважень Верховна Рада України прийняла Закон України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти» від 22 лютого 2000 року № 1490-III (далі — Закон № 1490-III).

20 березня 2008 року Верховна Рада України схвалила Закон України «Про визнання таким, що втратив чинність, Закону України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти» № 150-VI (далі — Закон № 150-VI), відповідно до якого втратив чинність Закон № 1490-III (розділ I Закону № 150-VI) та яким доручено Кабінету Міністрів України затвердити Тимчасове положення про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти на основі Закону України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти» в редакції, чинній за станом на 17 листопада 2004 року, за винятком його положень, які суперечать вимогам СОТ (абзаци перший та другий пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення»).

Кабінет Міністрів України 28 березня 2008 року видав Постанову № 274 «Про здійснення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти» (далі — Постанова № 274).

Правовий аналіз положень Постанови № 274 свідчить про те, що нею встановлені певні правила конкуренції при здійсненні закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти.

Кабінет Міністрів України 17 квітня 2008 року видав Постанову № 363, якою встановив, що «закупівля Центральною виборчою комісією послуг з розроблен-

ня та налагодження програмних засобів створення та ведення інформаційно-телекомунікаційної системи Державного реєстру виборців здійснюється за процедурою закупівлі в одного учасника без погодження з Міністерством економіки», посилаючись при цьому на пункт 6 Тимчасового положення про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти, затвердженого Постановою № 274.

Таким чином, правовідносини щодо встановлення правил конкуренції у сфері державних закупівель, які відповідно до пункту 8 частини першої статті 92 Конституції України повинні визначатися виключно законами України, врегульовані підзаконним актом — постановою Уряду України. Конституційний Суд України вважає, що Верховна Рада України, прийнявши Закон № 150–VI, делегувала власні, визначені Конституцією України, повноваження щодо встановлення правил конкуренції у сфері здійснення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти Кабінету Міністрів України. Проте права делегування законодавчої функції парламентом іншому органу влади (у даному випадку Кабінету Міністрів України) Конституцією України не передбачено. У цьому випадку Верховна Рада України порушила вимоги частини другої статті 19 Конституції України.

3.4. Відповідно до частини третьої статті 61 Закону України «Про Конституційний Суд України» у разі якщо в процесі розгляду справи за конституційним поданням виявлено невідповідність Конституції України інших правових актів (їх окремих положень), крім тих, щодо яких відкрито провадження у справі, і які впливають на прийняття рішення у справі, Конституційний Суд України визнає такі правові акти (їх окремі положення) неконституційними.

Оскільки абзац другий пункту 2 Прикінцевих положень Закону № 150–VI не відповідає положенням статті 1, частини другої статті 8, частини другої статті 19, статті 75, пункту 8 частини першої статті 92 Конституції України, то згідно зі статтею 152 Конституції України, статтями 15, 61 Закону України «Про Конституційний Суд України» є підстави визнати його неконституційним.

3.5. У зв'язку з тим, що Конституційний Суд України дійшов висновку про неконституційність абзацу другого пункту 2 Прикінцевих положень Закону № 150–VI, Постанова № 274, Постанова № 363, прийняті на основі цього абзацу, не відповідають статті 1, частині другій статті 8, частині другій статті 19, частині третій статті 42, пункту 8 частини першої статті 92, частині третій статті 113 Конституції України.

За статтею 152 Конституції України, статтями 15, 61 Закону України «Про Конституційний Суд України» є підстави визнати Постанову № 274, Постанову № 363 неконституційними.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, частинами першою, другою статті 152, статтею 153 Конституції України, статтями 13, 15, 51, 61, 65, 67, 69, 73 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

в и р і ш и в :

1. Визнати таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним), абзац другий пункту 2 Прикінцевих положень Закону України «Про визнання та-

ким, що втратив чинність, Закону України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти» від 20 березня 2008 року № 150–VI.

2. Визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), постанови Кабінету Міністрів України «Про здійснення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти» від 28 березня 2008 року № 274, «Про закупівлю послуг, пов'язаних з формуванням інформаційно-телекомунікаційної системи Державного реєстру виборців» від 17 квітня 2008 року № 363.

3. Абзац другий пункту 2 Прикінцевих положень Закону України «Про визнання таким, що втратив чинність, Закону України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти», постанови Кабінету Міністрів України «Про здійснення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти», «Про закупівлю послуг, пов'язаних з формуванням інформаційно-телекомунікаційної системи Державного реєстру виборців», визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України цього Рішення.

4. Рішення Конституційного Суду України є обов'язковим до виконання на території України, остаточним і не може бути оскаржене.

Рішення Конституційного Суду України підлягає опублікуванню у «Віснику Конституційного Суду України» та в інших офіційних виданнях України.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

● *Summary to the Decision of the Constitutional Court of Ukraine no. 22-rp/2008 dated October 9, 2008 on the case upon a constitutional petition of the President of Ukraine concerning conformity with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On Procurement of Services Related to the Development of Information and Telecommunication System of the State Register of Voters»*

Subject of the right to constitutional petition — the President of Ukraine — applied to the Constitutional Court with a petition to examine the conformity with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On Procurement of Services Related to the Development of Information and Telecommunication System of the State Register of Voters» No. 363 dated April 17, 2008 (hereinafter referred to as the «Resolution No. 363»).

Under the Constitution, the will of people is expressed through elections, referendum and other forms of direct democracy by participation of citizens of Ukraine in them (Articles 69, 70). The Fundamental Law guarantees that elections to the bodies of state power and local-self government are free and are held on the basis of universal, equal, direct suffrage, by secret ballot; voters are guaranteed the free expression of their will (Article 71).

For the State record of citizens of Ukraine who have the right to vote according to Article 70 of the Constitution the State Register of Voters is established (hereinafter referred to as «the Register»).

Pursuant to the Law «On the State Register of Voters», the Register keeping is based in particular on the principles of publicity, accuracy, completeness and integrity of data, legality and prevalence of human rights (Article 3). This Law determines a list of official personal data of the Register which, in their turn, are the data that verify the facts related to participation of citizens in election process (Article 9). According to Article 35 of the mentioned Law, the Cabinet of Ministers of Ukraine establishes the procedure and terms for procuring, developing and adjustment of software and hardware for the establishment of information and telecommunication system and keeping the Register. According to Article 36 of the mentioned Law, the disponent of the Register performs initial generation of the data base of the Register on the stage of implementation of an automated information and telecommunication system of the Register by transferring personal data of voters from general lists of voters to the data base of the Register.

Stipulating that the procurement by the Central Election Commission of services for the development and adjustment of software needed for the establishment of information and telecommunication system and keeping the Register shall be done under the procedure of procurement in one participant, the Cabinet of Ministers of Ukraine not only acted contrary to the mentioned provisions of the Constitution and the Law «On the State Register of Voters» but also to the requirements of Article 42.3 of the Constitution, according to which the State ensures the protection of competition in entrepreneurial activity as well as does not allow for abuse of monopolistic position in the market and the unlawful restriction of competition.

The Cabinet of Ministers of Ukraine by the issuance of the Resolution No. 363 violated requirements of other provisions of the Fundamental Law, in particular Article 8.2, according to which normative legal acts are adopted on the basis of the Constitution and shall conform to it, Articles 19.2 and 113.3, pursuant to which the Cabinet of Ministers is obliged to act on the grounds, within the limits of authorities and in the manner envisaged by the Constitution and laws as well as it shall be guided by the Constitution and laws in its activities.

The duty of the State is to ensure protection of competition between subjects carrying out economical activities in their gaining and sharing profits in order to achieve economical and social results.

According to the Fundamental Law of Ukraine, abuse of monopolistic position in the market, the unlawful restriction of competition and unfair competition are not permitted (Article 42.3).

Even though Articles 42.1 and 42.3 of the Constitution guarantee the right to entrepreneurial activity and protect competition in entrepreneurial activity, they do not exclude the possibility to restrict competition; however, they prohibit unlawful restriction of competition in entrepreneurial activity.

In order to create competitive environment in the area of government procurement, prevent corruption, ensure transparency of the procedures of government procurement of goods, works and services as well as to achieve their optimal and ration-

al use the Verkhovna Rada of Ukraine, according to the mentioned constitutional provisions, adopted the Law «On Government Procurement of Goods, Works and Services» No. 1490-III dated February 22, 2000 (hereinafter referred to as «the Law No. 1490-III»).

On March 20, 2008 the Verkhovna Rada of Ukraine adopted the Law «On Declaring the Law of Ukraine «On Government Procurement of Goods, Works and Services» null and void» No. 150-VI (hereinafter referred to as «the Law No. 150-VI»), according to which the Law No. 1490-III lost its legal force (Section I of the Law No. 150-VI) and the Cabinet of Ministers was entrusted with approval of the Temporary Regulation On Government Procurement of Goods, Works and Services on the basis of the Law «On Government Procurement of Goods, Works and Services» effective as of November 17, 2004 except for its provisions that contradicted requirements of WTO (items 2.1 and 2.2, Section II «Final Provisions»).

On March 28, 2008 the Cabinet of Ministers of Ukraine issued the Resolution No. 274 «On Government Procurement of Goods, Works and Services» (hereinafter referred to as «the Resolution No. 274»).

The legal analysis of provisions of the Resolution No. 274 suggests that it establishes certain rules of competition during government procuring of goods, works and services.

On April 17, 2008 the Cabinet of Ministers issued the Resolution No. 363 whereby «procurement by the Central Election Commission of services for the development and adjustment of software needed for creation and administration of information and telecommunication system of the State register of voters shall be made under the procedure of procurement in one participant without the approval of the Ministry of Economy» referring to item 6 of the Temporary Regulation On Government Procurement of Goods, Works and Services approved by the Resolution No. 274.

Thus, legal relations regarding establishment of competition rules in the area of government procurement, which according to Article 92.1.8 of the Constitution shall be determined exclusively by laws of Ukraine, are regulated by a subordinate legislative act — the Resolution of the Government of Ukraine. In the Constitutional Court's judgement, the Verkhovna Rada of Ukraine by the adoption of the Law No. 150-VI delegated to the Cabinet of Ministers its own authorities regarding establishment of competition rules in the area of government procurement goods, works and services determined by the Constitution. But the Constitution does not provide for the right of the Parliament to delegate the legislative function to another body (in this case to the Cabinet of Ministers of Ukraine). Hence, the Verkhovna Rada of Ukraine violated Articles 19.2 of the Constitution.

Item 2.2 of the Transitional Provisions of the Law No. 150-VI does not comply with requirements of Articles 1, 8.2, 19.2, 75 and 92.1.8 of the Constitution. Therefore, according to Article 152 of the Constitution, Articles 15, 61 of the Law «On the Constitutional Court of Ukraine», there are grounds to recognise it as unconstitutional.

As the Constitutional Court came to conclusion on unconstitutionality of item 2.2 of the Final Provisions of the Law No. 150-VI, the Resolutions No. 274 and No. 363 adopted on the basis of this item do not conform to Articles 1, 8.2, 19.2, 42.3, 92.1.8,

113.3 of the Constitution. Consequently, according to Articles 152 of the Constitution, Articles 15, 61 of the Law «On the Constitutional Court of Ukraine», there are grounds to recognise them as unconstitutional.

Thus, the Constitutional Court of Ukraine held:

1. To recognise as non-conforming with the Constitution of Ukraine (unconstitutional) item 2.2 of the Final Provisions of the Law of Ukraine «On Declaring the Law «On Government Procurement of Goods, Works and Services» null and void» No. 150-VI dated March 20, 2008.

2. To recognise as non-conforming with the Constitution of Ukraine (unconstitutional) the Resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On Government Procurement of Goods, Works and Services» No. 274 dated March 28, 2008 and «On Procurement of Services Related to the Development of Information and Telecommunication System of the State Register of Voters» No. 363 dated April 17, 2008.

3. Item 2.2 of the Final Provisions of the Law «On Declaring the Law «On Government Procurement of Goods, Works and Services» null and void», the Resolutions of the Cabinet of Ministers «On Government Procurement of Goods, Works and Services» and «On Procurement of Services Related to the Development of Information and Telecommunication System of the State Register of Voters» deemed to be unconstitutional lose legal force from the day the Constitutional Court of Ukraine adopts this Decision.

ОКРЕМА ДУМКА

судді Конституційного Суду України Бринцева В. Д.
стосовно Рішення Конституційного Суду України
у справі за конституційним поданням Президента України
щодо відповідності Конституції України (конституційності)
Постанови Кабінету Міністрів України «Про закупівлю послуг,
пов'язаних з формуванням інформаційно-телекомунікаційної системи
Державного реєстру виборців»

1. Рішенням від 9 жовтня 2008 року № 22-рп/2008 (далі — Рішення) Конституційний Суд України визнав такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), абзац другий пункту 2 Прикінцевих положень Закону України «Про визнання таким, що втратив чинність, Закону України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти» від 20 березня 2008 року № 150–VI, постанови Кабінету Міністрів України «Про здійснення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти» від 28 березня 2008 року № 274 і «Про закупівлю послуг, пов'язаних з формуванням інформаційно-телекомунікаційної системи Державного реєстру виборців» від 17 квітня 2008 року № 363, які втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України цього Рішення.

2. У зв'язку з необхідністю реалізації положень Закону України «Про Державний реєстр виборців» Кабінет Міністрів України 17 квітня 2008 року видав Поста-

нову «Про закупівлю послуг, пов'язаних з формуванням інформаційно-телекомунікаційної системи Державного реєстру виборців» від 17 квітня 2008 року № 363 (далі — Постанова), якою передбачено, що «відповідно до пункту 6 Тимчасового положення про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 березня 2008 року № 274, установити, що закупівля Центральною виборчою комісією послуг з розроблення та налагодження програмних засобів створення та ведення інформаційно-телекомунікаційної системи Державного реєстру виборців здійснюється за процедурою закупівлі в одного учасника без погодження з Міністерством економіки».

Саме ці два (виділені) положення Постанови були оспорені суб'єктом права на конституційне подання і стали предметом перевірки на конституційність.

Конституційний Суд України всупереч вимогам пункту 4 статті 39 Закону України «Про Конституційний Суд України», за яким у конституційному поданні повинно бути наведене правове обґрунтування тверджень щодо неконституційності правового акта чи окремих його положень, вдався до конституційного контролю, а під час конституційного провадження у справі ще й суттєво розширив його межі, не скориставшись наявним правом на відмову у відкритті конституційного провадження (чи його припинення у наступних стадіях).

Предметом розгляду з метою перевірки на відповідність Конституції України може бути конституційне подання, в якому не лише стверджується про неконституційність правового акта, а й міститься відповідна правова аргументація.

Суб'єкт права на конституційне подання не навів правового обґрунтування тверджень щодо неконституційності оспорюваних положень. Він лише зазначив положення статей Конституції України, яким, на його думку, не відповідають положення Постанови. Твердження про невідповідність Постанови статтям 69, 70, 71 Конституції України ґрунтується на припущеннях, що наслідком запровадження Кабінетом Міністрів України порядку здійснення закупівлі в одного учасника послуг з розроблення та налагодження програмних засобів створення та ведення інформаційно-телекомунікаційної системи Реєстру може стати незабезпечення належних умов для створення достовірного, цілісного, публічного, законного Реєстру, а отже, й порушення конституційних прав громадян щодо участі у виборах, спотворення результатів народного волевиявлення. Ці припущення не можна вважати належним аргументом для підтвердження неконституційності Постанови.

Обов'язкове обґрунтування повинно бути не лише наявним у тексті подання, а й належним і достатнім. У даному випадку «обґрунтованість» є оціночним поняттям, і конституційно-процесуальне законодавство наділяє Конституційний Суд України правом офіційної попередньої оцінки з метою недопущення безпідставного відкриття провадження за конституційними поданнями (зверненнями), які не відповідають Закону України «Про Конституційний Суд України».

Спроби автора клопотання обґрунтувати неконституційність «закупівлі послуг з розроблення та налагодження програмних засобів у одного учасника», посиланнями на невідповідність статтям Конституції України, які зовсім не стосуються господарської діяльності Центральної виборчої комісії: стаття 69 — народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосеред-

ньої демократії; стаття 70 — право голосу на виборах і референдумах мають громадяни України, які досягли на день їх проведення вісімнадцяти років; стаття 71 — виборцям гарантується вільне волевиявлення, свідчать про відсутність достатніх підстав для обґрунтування неконституційності Постанови.

Суб'єкт права на конституційне подання посилається на те, що Постанова не відповідає «положенням Конституції і законів України». Проте згідно зі статтею 14 Закону України «Про Конституційний Суд України» до повноважень Конституційного Суду України не належать питання щодо законності актів органів державної влади (зокрема, Кабінету Міністрів України), органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування, а також інші питання, віднесені до компетенції судів загальної юрисдикції.

Отже, невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Законом України «Про Конституційний Суд України», та невідомість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні, згідно з пунктами 2, 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» є підставами для відмови у відкритті конституційного провадження у справі.

Виявлення таких підстав вже під час розгляду справи на наступних стадіях призводить до припинення провадження у Конституційному Суді України.

3. Через таку недосконалість конституційного подання Конституційний Суд України змушений був застосувати положення статті 61 Закону України «Про Конституційний Суд України» і, розширивши межі конституційного провадження, за відсутності будь-якого обґрунтування з боку суб'єкта права на конституційне подання піддати аналізу Прикінцеві положення Закону України «Про визнання таким, що втратив чинність, Закону України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти» та Постанову Кабінету Міністрів України «Про здійснення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти» від 28 березня 2008 року № 274, яка тимчасово, на період відсутності профільного закону, унормувала цю сферу господарської діяльності.

Визнання положень цих нормативних актів неконституційними створило на невизначений термін правовий вакуум у врегулюванні процедур закупівлі товарів, послуг, робіт за державні кошти.

У Рішенні Конституційний Суд України послався на положення статей Конституції України, які безпосередньо не стосуються конституційно-правової оцінки зазначених правових актів, а саме: статті 1 — Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава; частини другої статті 19 — органи державної влади ... зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України; статті 75 — єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент — Верховна Рада України, не вказавши у чому конкретно полягали порушення, допущені урядом при виданні наведених постанов, та не обґрунтувавши достатньо, яким чином Кабінет Міністрів України мав би діяти у період відсутності належного законодавчого унормування цієї сфери діяльності суб'єктів господарювання.

Взагалі Конституційним Судом України не враховано, що Прикінцевими положеннями Закону України «Про визнання таким, що втратив чинність, Закону Ук-

раїни «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти» і Постановою Кабінету Міністрів України «Про здійснення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти» № 274 врегульовані правовідносини загального характеру, а не лише ті, що стосуються програмного забезпечення Державного реєстру виборців.

4. Не заперечуючи висновку Суду, що відповідно до пункту 8 частини першої статті 92 Конституції України правовідносини щодо встановлення правил конкуренції у сфері державних закупівель повинні визначатися законом, слід зазначити, що, по суті, це єдиний аспект, який давав змогу перевірити Постанову на відповідність, зокрема, вимогам частини третьої статті 42 Конституції України. Але при цьому досліджені матеріали справи давали більше підстав для визнання Постанови конституційною, ніж для висновку про її неконституційність.

Відповідно до пункту 10 статті 116, частини другої статті 120 Конституції України повноваження Кабінету Міністрів України визначаються Конституцією та законами України. Це конституційне унормування вказує на наявність підстав для прийняття Постанови, тому що за статтею 35 і пунктом 4 розділу VII «Прикінцеві положення» Закону України «Про Державний реєстр виборців» саме на Кабінет Міністрів України покладено обов'язок щодо встановлення порядку і строків формування інформаційно-телекомунікаційної системи Державного реєстру виборців, зокрема забезпечення закупівлі, розробки та налагодження програмних і технічних засобів для створення цієї системи, а також щодо порядку і строків здійснення заходів, передбаченими статтею 35 цього Закону. Наведені положення спеціального закону повністю відповідають врегулюванню повноважень Уряду у цій сфері статтею 20 Закону України «Про Кабінет Міністрів України».

Сконцентрованість Суду на зовсім інших обставинах не дала можливості достатньо зосередитись на з'ясуванні суто правового питання щодо наявності чи відсутності неправомірного обмеження конкуренції урядовими рішеннями та їх відповідності конституційним засадам (частині третій статті 42 Конституції України). У частині першій статті 1 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 року № 236/96-ВР наведено визначення терміна «недобросовісна конкуренція», Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11 січня 2001 року № 2210-III у статті 15 дає вичерпний перелік дій, які визнаються антиконкурентними. Однак, як уже зазначалося, згідно зі статтею 14 Закону України «Про Конституційний Суд України» до повноважень Конституційного Суду України не належать питання щодо перевірки відповідності актів органів виконавчої влади законам України.

Цю правову позицію неодноразово застосовував Конституційний Суд України у своїх рішеннях. Так, у Рішенні від 7 травня 2002 року № 8-рп/2002 (справа щодо підвідомчості актів про призначення або звільнення посадових осіб) зазначено, що підзаконні нормативно-правові акти можуть перевірятися на відповідність не тільки Конституції, а й законам України. Перевірка законності таких актів є функцією судів загальної юрисдикції.

Наведений аналіз матеріалів справи дає підстави для висновку, що у цьому конкретному випадку Конституційний Суд України, вийшовши за межі своїх повноважень, своїм Рішенням вирішив спір, підвідомчий судам загальної юрисдикції.

Суддя Конституційного Суду України

В. Бринцев

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження
у справі за конституційним поданням Президента України
щодо відповідності Конституції України (конституційності)
Розпорядження Кабінету Міністрів України
«Про здійснення Кабінетом Міністрів України повноважень
з управління державними корпоративними правами»

м. К и ї в
9 вересня 2008 року
№ 35-у/2008

Справа № 2-38/2008

Конституційний Суд України у складі суддів:

Стрижака Андрія Андрійовича — головуючого,
Бауліна Юрія Васильовича,
Бринцева Василя Дмитровича,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Джуня В'ячеслава Васильовича,
Дідківського Анатолія Олександровича,
Домбровського Івана Петровича,
Кампа Володимира Михайловича,
Колоса Михайла Івановича,
Лилака Дмитра Дмитровича,
Маркуш Марії Андріївни,
Мачужак Ярослави Василівни,
Нікітіна Юрія Івановича — доповідача,
Овчаренка В'ячеслава Андрійовича,
Стецюка Петра Богдановича,
Ткачука Павла Миколайовича,
Шишкіна Віктора Івановича,

розглянув на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про здійснення Кабінетом Міністрів України повноважень з управління державними корпоративними правами» від 16 травня 2008 року № 717-р (Урядовий кур'єр, 2008 р., 23 травня).

Заслухавши суддю-доповідача Нікітіна Ю. І. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

У С Т А Н О В И В :

1. Суб'єкт права на конституційне подання — Президент України — звернувся до Конституційного Суду України з конституційним поданням про визнання таким, що не відповідає Конституції України (неконституційним), Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про здійснення Кабінетом Міністрів України повноважень з управління державними корпоративними правами» (далі — Розпорядження). Президент України Указом від 20 травня 2008 року № 462 згідно з пунктом 15 частини першої статті 106 Конституції України зупинив дію Розпорядження.

Необхідність звернення до Конституційного Суду України глава держави обґрунтовує тим, що Розпорядження не відповідає Конституції України, за якою нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8), Кабінет Міністрів України зобов'язаний керуватися у своїй діяльності Конституцією та законами України, діяти на підставі та у спосіб, що ними передбачені (частина друга статті 6, частина друга статті 19, частина третя статті 113), Кабінет Міністрів України здійснює управління об'єктами державної власності відповідно до закону (пункт 5 частини першої статті 116).

На думку суб'єкта права на конституційне подання, Розпорядження видано всупереч положенням частини четвертої статті 11 Закону України «Про управління об'єктами державної власності», оскільки у статутних фондах відкритих акціонерних товариств «Одеський припортовий завод», «Київський завод реле та автоматики», «Турбоатом», «Науково-виробничий комплекс «Київський завод автоматики імені Г. І. Петровського», «Науково-дослідний інститут електромеханічних приладів», «Укртелеком», «Меридіан» імені С. П. Корольова» державна частка становить менше ніж 100 відсотків, а тому покладення повноважень управління зазначеними корпоративними правами безпосередньо на Кабінет Міністрів України є незаконним і суперечить Конституції України.

2. Друга колегія суддів Конституційного Суду України Ухвалою від 26 серпня 2008 року відмовила у відкритті конституційного провадження у справі на підставі пунктів 2, 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України, Законом України «Про Конституційний Суд України», та невідомість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні.

3. Відповідно до Закону України «Про Конституційний Суд України» у конституційному поданні повинно зазначатися правове обґрунтування тверджень щодо неконституційності правового акта або окремих його положень (пункт 4 частини другої статті 39); предметом розгляду Конституційного Суду України може бути конституційне подання, в якому викладаються аргументи і стверджується про неконституційність законів, інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим (частина перша статті 71).

Однак у конституційному поданні не наведено правового обґрунтування тверджень щодо перевищення Кабінетом Міністрів України своїх повноважень і

невідповідності Розпорядження вимогам статей 6, 8, 19, 113, 116 Конституції України.

Крім того, суб'єкт права на конституційне подання не врахував, що до повноважень Конституційного Суду України не належать питання щодо законності актів органів державної влади, зокрема Кабінету Міністрів України, а також інші питання, віднесені до компетенції судів загальної юрисдикції (стаття 14 Закону України «Про Конституційний Суд України»). Відповідна позиція викладена в Рішенні Конституційного Суду України від 7 травня 2002 року № 8-рп/2002, згідно з якою Конституційний Суд України «не уповноважений вирішувати питання щодо законності актів органів державної влади».

Як впливає зі змісту конституційного подання, Президент України обґрунтовує неконституційність Розпорядження його невідповідністю статтям 5, 6, 7, 9, 10 Закону України «Про управління об'єктами державної власності», тому перед Конституційним Судом України фактично порушується питання щодо законності правових актів Кабінету Міністрів України, що не належить до повноважень Конституційного Суду України.

Отже, конституційне подання не відповідає вимогам пунктів 2, 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України», оскільки не містить правового обґрунтування тверджень щодо неконституційності Розпорядження, а порушене в ньому питання законності вказаного нормативного акта непідвідомче Конституційному Суду України. Таким чином, підстав для відкриття конституційного провадження у справі немає.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 13, 14, 39, 40, 45, 50, 71 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

ухвалив:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про здійснення Кабінетом Міністрів України повноважень з управління державними корпоративними правами» від 16 травня 2008 року № 717-р на підставі пунктів 2, 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України, Законом України «Про Конституційний Суд України», та непідвідомчість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 55 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини четвертої статті 7, частин першої, другої, четвертої, п'ятої статті 11, частини першої статті 26 Закону України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб»

м. К и ї в
9 вересня 2008 року
№ 37-у/2008

Справа № 2-36/2008

Конституційний Суд України у складі суддів:

Стрижака Андрія Андрійовича — головуючого,
Бауліна Юрія Васильовича,
Бринцева Василя Дмитровича,
Вдовіченка Сергія Леонідовича — доповідача,
Джуня В'ячеслава Васильовича,
Дідківського Анатолія Олександровича,
Домбровського Івана Петровича,
Кампа Володимира Михайловича,
Колоса Михайла Івановича,
Лилака Дмитра Дмитровича,
Маркуш Марії Андріївни,
Мачужак Ярослави Василівни,
Нікітіна Юрія Івановича,
Овчаренка В'ячеслава Андрійовича,
Стецюка Петра Богдановича,
Ткачука Павла Миколайовича,
Шишкіна Віктора Івановича,

розглянув на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним поданням 55 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини четвертої статті 7, частин першої, другої, четвертої, п'ятої статті 11, частини першої статті 26 Закону України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб» від 4 березня 1998 року № 160/98–ВР (Відомості Верховної Ради України, 1998 р., № 35, ст. 236).

Заслухавши суддю-доповідача Вдовіченка С. Л. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

УСТАНОВИВ:

1. Суб'єкт права на конституційне подання — 55 народних депутатів України — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням визнати такими, що не відповідають статтям 6, 8, 19, 106 Конституції України (є неконституційними), положення частини четвертої статті 7, частин першої, другої, четвертої, п'ятої статті 11, частини першої статті 26 Закону України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб» (далі — Закон).

Оспорювані положення Закону передбачають, що Управління державної охорони України (далі — Управління) підпорядковується Президентові України (частина перша статті 11); рішення про доцільність здійснення державної охорони щодо осіб, зазначених у частині третій статті 7 Закону, приймає Президент України за поданням посадових осіб, уповноважених виступати від імені відповідних органів державної влади, або за поданням Начальника Управління (частина четверта статті 7); Президент України подає на затвердження Верховною Радою України загальну структуру і чисельність Управління (частина друга статті 11), призначає на посади та звільняє з посад Начальника Управління та його заступників (частини четверта, п'ята статті 11), здійснює контроль за діяльністю Управління (частина перша статті 26).

Народні депутати України вважають, що повноваження Президента України встановлені виключно Основним Законом України, який не наділяє його правом призначати на посади, звільняти з посад Начальника Управління, його заступників, здійснювати контроль за діяльністю Управління, подавати для затвердження Верховною Радою України його загальну структуру і чисельність та не передбачає підпорядкування Управління главі держави.

Автори клопотання стверджують, що повноваження Президента України визначені Конституцією України, а це унеможлиблює прийняття законів, які встановлювали б інші його повноваження; статтею 106 Основного Закону України встановлено вичерпний перелік посад, зайняття яких претендентами передбачає різний порядок участі Президента України; положення статті 106 Конституції України обумовлюють повноваження глави держави щодо регламентування діяльності органів державної влади його актами; Президент України може унормувати діяльність лише тих органів, щодо утворення яких і керування якими він має конституційні повноваження.

2. Третя колегія суддів Конституційного Суду України Ухвалою від 26 серпня 2008 року відмовила у відкритті конституційного провадження у цій справі на підставі пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України, Законом України «Про Конституційний Суд України».

3. Вирішуючи питання про відкриття конституційного провадження у справі, Конституційний Суд України виходить з такого.

Відповідно до Закону України «Про Конституційний Суд України» у конституційному поданні повинне зазначатися правове обґрунтування тверджень щодо

неконституційності правового акта або його окремих положень (пункт 4 частини другої статті 39); предметом розгляду Конституційного Суду України може бути конституційне подання, в якому викладаються аргументи і стверджується про неконституційність законів, інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим (частина перша статті 71).

Суб'єкт права на конституційне подання, акцентуючи на неконституційності положень частини четвертої статті 7, частин першої, другої, четвертої, п'ятої статті 11, частини першої статті 26 Закону, посилається на статті 5, 6, 8, 19, 106 Конституції України, рішення Конституційного Суду України від 10 квітня 2003 року № 7-рп/2003, від 7 квітня 2004 року № 9-рп/2004, від 16 травня 2007 року № 1-рп/2007, від 1 квітня 2008 року № 3-рп/2008 і робить висновок, що за відсутності визначення в Конституції України повноважень Президента України, встановлених оспорюваними нормами Закону, такі норми не відповідають Конституції України. При цьому автори клопотання не зазначають, у чому конкретно полягає невідповідність положень частини четвертої статті 7, частин першої, другої, четвертої, п'ятої статті 11, частини першої статті 26 Закону Конституції України, не зважають на конституційно-правовий статус Президента України як суб'єкта, чії повноваження оспорюються, та правовий статус Управління.

У конституційному поданні не наведено аргументів, що оспорювані положення Закону прийняті Верховною Радою України не у розвиток визначених пунктами 1, 17 частини першої статті 106 Основного Закону України функцій та повноважень Президента України.

Народні депутати України вказали лише норми Основного Закону України, послалися на окремі рішення Конституційного Суду України, проте правового обґрунтування неконституційності оспорюваних положень Закону не навели.

Відсутність правового обґрунтування є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України, Законом України «Про Конституційний Суд України».

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 13, 39, 40, 45, 50, 71 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

ухвалив:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 55 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини четвертої статті 7, частин першої, другої, четвертої, п'ятої статті 11, частини першої статті 26 Закону України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб» від 4 березня 1998 року № 160/98-ВР на підставі пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного подання

вимогам, передбаченим Конституцією України, Законом України «Про Конституційний Суд України».

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження
у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України
щодо відповідності Конституції України (конституційності)
окремих положень частини другої статті 8 Закону України
«Про Державну прикордонну службу України»

м. К и ї в
10 вересня 2008 року
№ 39-у/2008

Справа № 2-34/2008

Конституційний Суд України у складі суддів:

Стрижака Андрія Андрійовича — головуючого,
Бринцева Василя Дмитровича,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Головіна Анатолія Сергійовича — доповідача,
Джуня В'ячеслава Васильовича,
Дідківського Анатолія Олександровича,
Домбровського Івана Петровича,
Кампа Володимира Михайловича,
Колоса Михайла Івановича,
Лилака Дмитра Дмитровича,
Маркуш Марії Андріївни,
Мачужак Ярослави Василівни,
Нікітіна Юрія Івановича,
Овчаренка В'ячеслава Андрійовича,
Стецюка Петра Богдановича,
Ткачука Павла Миколайовича,
Шишкіна Віктора Івановича,

розглянув на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень частини другої статті 8 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» від

3 квітня 2003 року № 661–IV (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 27, ст. 208).

Заслухавши суддю-доповідача Головіна А. С. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

У С Т А Н О В И В :

1. Суб'єкт права на конституційне подання — 53 народних депутати України — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням визнати такими, що не відповідають статтям 6, 8, 19, 106 Конституції України (є неконституційними), окремі положення частини другої статті 8 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» (далі — Закон).

Згідно з положеннями статті 8 Закону Президент України призначає на посаду за поданням Прем'єр-міністра України Голову Державної прикордонної служби України, припиняє його повноваження на цій посаді, призначає за поданням Голови Державної прикордонної служби України заступників Голови Державної прикордонної служби України.

Народні депутати України зазначають, що за змістом пункту 31 частини першої статті 106 Конституції України повноваження Президента України передбачені виключно Основним Законом України, яким не встановлено повноважень Президента України призначати на посаду за поданням Прем'єр-міністра України Голову Державної прикордонної служби України, припиняти його повноваження на цій посаді, призначати за поданням Голови Державної прикордонної служби України його заступників.

При цьому автори клопотання посилаються на правові позиції Конституційного Суду України, викладені в його рішеннях, згідно з якими повноваження Президента України вичерпно визначені Конституцією України, а це унеможливило прийняття законів, які встановлювали б інші його повноваження; статтею 106 Основного Закону України встановлено виключний перелік посад, зайняття яких претендентами передбачає різний порядок участі Президента України.

2. Друга колегія суддів Конституційного Суду України Ухвалою від 9 липня 2008 року відмовила у відкритті конституційного провадження у цій справі на підставі пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України, Законом України «Про Конституційний Суд України».

3. Вирішуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі, Конституційний Суд України виходить з такого.

Відповідно до Закону України «Про Конституційний Суд України» у конституційному поданні має зазначатися правове обґрунтування тверджень щодо неконституційності правового акта або його окремих положень (пункт 4 частини другої статті 39); предметом розгляду Конституційного Суду України може бути конституційне подання, в якому викладаються аргументи і стверджується про неконституційність законів, інших правових актів Верховної Ради України, актів

Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим (частина перша статті 71).

Проте автори клопотання не наводять правових аргументів, які свідчили б про перевищення Президентом України своїх повноважень і невідповідність положень частини другої статті 8 Закону статтям 6, 8, 19, 106 Конституції України. Порушивши зазначене питання, народні депутати України не взяли до уваги, що законодавець відносить Державну прикордонну службу України до військових формувань. Це впливає, зокрема, зі змісту частини першої статті 12 Закону України «Про оборону України», статті 4 Закону України «Про основи національної безпеки України», статті 17 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», статті 12 Закону України «Про Службу безпеки України».

Відсутність правового обґрунтування тверджень щодо неконституційності правового акта (його окремих положень) є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі.

Враховуючи викладене, керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 13, 39, 45, 50, 71 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

УХВАЛИВ:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень частини другої статті 8 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» від 3 квітня 2003 року № 661-IV на підставі пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України, Законом України «Про Конституційний Суд України».

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 52 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положення пункту 15 частини першої статті 106 Конституції України у системному зв'язку з положенням абзацу третього пункту 1 частини першої статті 150 Конституції України

м. К и ї в

Справа № 2-37/2008

11 вересня 2008 року

№ 40-у/2008

Конституційний Суд України у складі суддів:

Стрижака Андрія Андрійовича — головуючого,
Бауліна Юрія Васильовича — доповідача,
Бринцева Василя Дмитровича,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Джуня В'ячеслава Васильовича,
Дідківського Анатолія Олександровича,
Домбровського Івана Петровича,
Кампа Володимира Михайловича,
Колоса Михайла Івановича,
Лилака Дмитра Дмитровича,
Маркуш Марії Андріївни,
Мачужак Ярослави Василівни,
Нікітіна Юрія Івановича,
Овчаренка В'ячеслава Андрійовича,
Стецюка Петра Богдановича,
Ткачука Павла Миколайовича,
Шишкіна Віктора Івановича,

розглянув на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним поданням 52 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положення пункту 15 частини першої статті 106 Конституції України у системному зв'язку з положенням абзацу третього пункту 1 частини першої статті 150 Конституції України.

Заслухавши суддю-доповідача Бауліна Ю. В. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

установив:

1. Суб'єкт права на конституційне подання — 52 народних депутати України — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення положення пункту 15 частини першої статті 106 Конституції України у системному зв'язку з положенням абзацу третього пункту 1 частини першої статті 150 Конституції України, зокрема стосовно того:

— чи зобов'язаний Президент України в указі про зупинення дії акта (актів) Кабінету Міністрів України з мотивів невідповідності Конституції України наводити правове обґрунтування тверджень щодо неконституційності оспорюваного акта (актів) Уряду України;

— чи можуть бути оспорені до Конституційного Суду України на предмет конституційності укази Президента України, видані на підставі пункту 15 частини першої статті 106 Конституції України;

— чи може Президент України на підставі пункту 15 частини першої статті 106 Конституції України видавати повторно (два і більше разів) укази про зупинення дії одного і того самого акта Кабінету Міністрів України з мотивів невідповідності Конституції України з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо його конституційності у разі відмови процесуальною ухвалою Конституційного Суду України у відкритті конституційного провадження у справі на підставі пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України»;

— чи може Президент України на підставі пункту 15 частини першої статті 106 Конституції України видавати укази повторно та звертатись до Конституційного Суду України з конституційним поданням у разі, якщо його попереднє конституційне подання про неконституційність акта Кабінету Міністрів України не розглянуто органом конституційної юрисдикції.

Обґрунтовуючи практичну необхідність в офіційному тлумаченні вказаного конституційного положення, автори клопотання вважають, що глава держави здійснює повноваження, встановлені пунктом 15 частини першої статті 106 Конституції України, «не зовсім коректно». Народні депутати України зазначають, що значна кількість виданих з жовтня 2006 року по травень 2008 року включно Президентом України указів про зупинення дії актів Уряду України з мотивів невідповідності Конституції України не містить правового обґрунтування, про що, на їх думку, свідчать ухвали Конституційного Суду України про відмову у відкритті конституційного провадження у справах на підставі пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України». З цього вони роблять висновок, що Президент України безпідставно видавав укази, якими зупиняв дію актів Кабінету Міністрів України.

Автори клопотання вказують також на те, що після припинення Конституційним Судом України розгляду конституційного подання Президент України повторно видавав указ про зупинення дії того самого акта Кабінету Міністрів України з мотивів його невідповідності Конституції України з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо його конституційності.

Така практика здійснення Президентом України встановленого Конституцією України повноваження, як вважає суб'єкт права на конституційне подання, уне-

можливіює виконання актів Уряду України, що в цілому блокує діяльність органів виконавчої влади в Україні, та, маючи непоодинокий характер, може розцінюватися як зловживання правом.

Народні депутати України посилаються на положення абзацу третього пункту 1 частини першої статті 150 Конституції України та зазначають, що на практиці немає однозначності у розумінні питання про можливість звернення до Конституційного Суду України з конституційним поданням щодо відповідності Конституції України указів Президента України, виданих на підставі пункту 15 частини першої статті 106 Конституції України, у зв'язку з чим слід отримати роз'яснення вказаних конституційних норм у їх системному зв'язку.

2. Третя колегія суддів Конституційного Суду України Ухвалою від 26 серпня 2008 року відмовила у відкритті конституційного провадження у справі на підставі пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» у зв'язку з невідповідністю конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України та Законом України «Про Конституційний Суд України».

3. Конституційний Суд України, розглянувши питання про наявність підстав для відкриття конституційного провадження у справі, виходить з такого.

3.1. Відповідно до Закону України «Про Конституційний Суд України» конституційне подання має містити правове обґрунтування тверджень щодо необхідності в офіційному тлумаченні Конституції України та законів України (пункт 4 частини другої статті 39);

підставою для конституційного подання щодо офіційного тлумачення Конституції України та законів України є практична необхідність у з'ясування або роз'ясненні, офіційній інтерпретації положень Конституції України та законів України (частина перша статті 93). Питання, що порушуються в конституційному поданні, повинні належати до повноважень Конституційного Суду України, визначених статтею 150 Конституції України.

3.2. Твердження суб'єкта права на конституційне подання щодо некоректного використання Президентом України повноваження, передбаченого пунктом 15 частини першої статті 106 Конституції України, не може вважатися правовим обґрунтуванням практичної необхідності у з'ясуванні або роз'ясненні, офіційній інтерпретації зазначених приписів Конституції України. Інших обґрунтувань необхідності в офіційному тлумаченні у конституційному поданні не наведено.

3.3. Автори клопотання порушили також питання, які не впливають зі змісту пункту 15 частини першої статті 106 та абзацу третього пункту 1 частини першої статті 150 Конституції України, а відносини, яких вони стосуються, підлягають самостійному правовому регулюванню, тобто суб'єкт права на конституційне подання порушив питання, розгляд яких не належить до повноважень Конституційного Суду України.

Таким чином, конституційне подання народних депутатів України не відповідає вимогам, передбаченим у пункті 4 частини другої статті 39 та частині першій статті 93 Закону України «Про Конституційний Суд України», а порушені в ньому питання не підвідомчі Конституційному Суду України, що відповідно до пунктів 2, 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження.

Виходячи з викладеного та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 13, 39, 45, 50, 93 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

УХВАЛИВ:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 52 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положення пункту 15 частини першої статті 106 Конституції України у системному зв'язку з положенням абзацу третього пункту 1 частини першої статті 150 Конституції України на підставі пунктів 2, 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України і Законом України «Про Конституційний Суд України», та невідомість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень статті 27 Закону України «Про статус народного депутата України», статті 13 Закону України «Про статус суддів», статті 10 Закону України «Про адвокатуру», статті 31 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад», статті 12 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», частини першої статті 27 Кримінально-процесуального кодексу України

м. Київ
23 вересня 2008 року
№ 42-у/2008

Справа № 2-44/2008

Конституційний Суд України у складі суддів:

Стрижака Андрія Андрійовича — головуючого,
Бринцева Василя Дмитровича — доповідача,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Головіна Анатолія Сергійовича,
Джуня В'ячеслава Васильовича,
Дідківського Анатолія Олександровича,
Домбровського Івана Петровича,
Кампа Володимира Михайловича,
Маркуш Марії Андріївни,
Мачужак Ярослави Василівни,
Нікітіна Юрія Івановича,
Стецюка Петра Богдановича,
Ткачука Павла Миколайовича,
Шишкіна Віктора Івановича,

розглянув на засіданні питання щодо відкриття конституційного провадження у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень статті 27 Закону України «Про статус народного депутата України» від 17 листопада 1992 року № 2790–XII (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 3, ст. 17 із наступними змінами), статті 13 Закону України «Про статус суддів» від 15 грудня 1992 року № 2862–XII (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 8, ст. 56 із наступними змінами), статті 10 Закону України «Про адвокатуру» від 19 грудня 1992 року № 2887–XII (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 9, ст. 62), статті 31 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад» від 11 липня 2002 року № 93–IV (Відомості Верховної Ради України, 2002 р., № 40, ст. 290 із наступними змінами), статті 12 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року № 280/97–ВР (Відомості Верховної Ради України, 1997 р., № 24, ст. 170), частини першої статті 27 Кримінально-процесуального кодексу України (1960 року із наступними змінами).

Заслухавши суддю-доповідача Бринцева В. Д. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

установив:

1. Суб'єкт права на конституційне подання — 47 народних депутатів України — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням про «надання офіційного тлумачення особливостей та законності застосування положень про притягнення до кримінальної відповідальності» народного депутата України, судді, адвоката, депутата місцевої ради та сільських, селищних, міських голів, визначених законами України «Про статус народного депутата України» (стаття 27), «Про статус суддів» (стаття 13), «Про адвокатуру» (стаття 10), «Про статус депутатів місцевих рад» (стаття 31), «Про місцеве самоврядування в Ук-

раїні» (стаття 12), та особливостей порушення щодо них кримінальної справи, зокрема про злочини, передбачених у частині першій статті 27 Кримінально-процесуального кодексу України (далі — Кодекс).

Обґрунтовуючи практичну необхідність в офіційному тлумаченні наведених положень законів, автори клопотання вказують, що у Кодексі визначено єдиний порядок кримінального судочинства та загальний процесуальний порядок притягнення особи до кримінальної відповідальності, за тим винятком, що в статті 27 Кодексу встановлено особливий порядок притягнення до кримінальної відповідальності та порушення кримінальної справи. Натомість відповідні положення зазначених законів, які прийняті пізніше Кодексу, передбачають певні особливості порядку притягнення спеціальних суб'єктів до кримінальної відповідальності та порушення кримінальної справи, що, на думку народних депутатів України, не сприяє єдиному та правильному застосуванню кримінально-процесуального закону.

Вказуючи на застарілість і неповноту положень Кодексу та необхідність їх удосконалення, суб'єкт права на конституційне подання звернув увагу на прийнятий у першому читанні проект Кримінально-процесуального кодексу України, який «вперше та повною мірою» передбачатиме врегулювання порядку надання і застосування гарантій та імунітету від кримінальної відповідальності щодо спеціальних суб'єктів.

2. Перша колегія суддів Конституційного Суду України Ухвалою від 15 вересня 2008 року відмовила у відкритті конституційного провадження у справі на підставі пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України, Законом України «Про Конституційний Суд України».

3. Підставою для конституційного подання щодо офіційного тлумачення Конституції України та законів України є практична необхідність у з'ясуванні або роз'ясненні, офіційній інтерпретації положень Конституції України та законів України (частина перша статті 93 Закону України «Про Конституційний Суд України»). В конституційному поданні повинне зазначатися правове обґрунтування тверджень щодо практичної необхідності в офіційному тлумаченні правового акта або його окремих положень (пункт 4 частини другої статті 39 Закону України «Про Конституційний Суд України»).

Проте автори клопотання не навели правового обґрунтування практичної необхідності в офіційному тлумаченні положень статті 27 Закону України «Про статус народного депутата України», статті 13 Закону України «Про статус суддів», статті 10 Закону України «Про адвокатуру», статті 31 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад», статті 12 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», які встановлюють особливий порядок притягнення спеціальних суб'єктів до кримінальної відповідальності та порушення щодо них кримінальної справи.

У конституційному поданні не зазначено, які саме положення цих статей потребують офіційного тлумачення, та не наведено аргументів щодо необхідності

тлумачення «особливостей та законності застосування положень про притягнення до кримінальної відповідальності спеціальних суб'єктів».

4. Народні депутати України також наголошують на неузгодженості між окремими положеннями законів, зокрема щодо порядку порушення кримінальної справи, передбаченого у частині першій статті 27 Кодексу, статті 10 Закону України «Про адвокатуру», статті 31 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад». На думку авторів клопотання, процесуальні норми стосовно особливого порядку притягнення спеціальних суб'єктів до кримінальної відповідальності та порушення кримінальної справи, які містяться в розрізних законах, потребують створення нового систематизованого кримінально-процесуального закону шляхом поглибленого і всебічного пререроблення відповідного чинного законодавства, внесення суттєвих змін та його внутрішнього узгодження.

Однак вирішення таких неузгодженостей не належить до повноважень Конституційного Суду України, а є виключною компетенцією Верховної Ради України як єдиного органу законодавчої влади в Україні (стаття 75 Конституції України).

Отже, невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Законом України «Про Конституційний Суд України», та непідвідомчість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні, є підставами для відмови у відкритті конституційного провадження у справі.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 13, 39, 41, 45, 50, 93 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

ухвалив:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень статті 27 Закону України «Про статус народного депутата України», статті 13 Закону України «Про статус суддів», статті 10 Закону України «Про адвокатуру», статті 31 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад», статті 12 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», частини першої статті 27 Кримінально-процесуального кодексу України на підставі пунктів 2, 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України, Законом України «Про Конституційний Суд України», та непідвідомчість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень пункту «б» частини п'ятої, частини шостої статті 41, частини другої статті 45 Закону України «Про господарські товариства», абзаців дванадцятого, тринадцятого статті 1, частини першої статті 3, абзаців першого, третього частини четвертої статті 17, абзацу другого частини першої, абзаців першого, другого частини другої статті 18 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», абзацу другого частини другої статті 98, абзаців першого, другого, шостого, сьомого частини другої, абзацу другого частини п'ятої статті 159 Цивільного кодексу України

м. Київ
23 вересня 2008 року
№ 43-у/2008

Справа № 2-47/2008

Конституційний Суд України у складі суддів:

Стрижака Андрія Андрійовича — головуючого,
Бауліна Юрія Васильовича,
Бринцева Василя Дмитровича,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Головіна Анатолія Сергійовича,
Джуня В'ячеслава Васильовича — доповідача,
Дідківського Анатолія Олександровича,
Домбровського Івана Петровича,
Кампа Володимира Михайловича,
Колоса Михайла Івановича,
Маркуш Марії Андріївни,
Мачужак Ярослави Василівни,
Нікітіна Юрія Івановича,
Стецюка Петра Богдановича,
Ткачука Павла Миколайовича,
Шишкіна Віктора Івановича,

розглянув на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень пункту «б» частини п'ятої, частини шостої статті 41, частини другої статті 45 Закону України «Про господарські товариства» від 19 верес-

ня 1991 року № 1576–XII (Відомості Верховної Ради України, 1991 р., № 49, ст. 682 із наступними змінами) (далі — Закон № 1576–XII), абзаців дванадцятого, тринадцятого статті 1, частини першої статті 3, абзаців першого, третього частини четвертої статті 17, абзацу другого частини першої, абзаців першого, другого частини другої статті 18 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14 травня 1992 року № 2343–XII (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 31, ст. 440 із наступними змінами) (далі — Закон № 2343–XII), абзацу другого частини другої статті 98, абзаців першого, другого, шостого, сьомого частини другої, абзацу другого частини п'ятої статті 159 Цивільного кодексу України (далі — Кодекс) стосовно обов'язковості скликання та проведення загальних зборів акціонерів акціонерного товариства в судовій процедурі його санації у випадках, якщо планом санації цього акціонерного товариства передбачені такі заходи щодо відновлення платоспроможності боржника, для реалізації яких обов'язковим є вирішення питань, віднесених до виключної компетенції загальних зборів акціонерів акціонерного товариства.

Заслухавши суддю-доповідача Джуня В. В. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

установив:

1. Суб'єкт права на конституційне подання — 47 народних депутатів України — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення положень пункту «б» частини п'ятої, частини шостої статті 41, частини другої статті 45 Закону № 1576–XII, абзаців дванадцятого, тринадцятого статті 1, частини першої статті 3, абзаців першого, третього частини четвертої статті 17, абзацу другого частини першої, абзаців першого, другого частини другої статті 18 Закону № 2343–XII, абзацу другого частини другої статті 98, абзаців першого, другого, шостого, сьомого частини другої, абзацу другого частини п'ятої статті 159 Кодексу.

Практичну необхідність в офіційній інтерпретації цих норм народні депутати України вбачають у наявності колізії між приписами Закону № 2343–XII, з одного боку, та приписами Закону № 1576–XII і Кодексу — з другого. Пояснюючи суть цієї колізії, суб'єкт права на конституційне подання зазначає, що відповідно до положень абзаців дванадцятого, тринадцятого статті 1, частини першої статті 3, абзаців першого, третього частини четвертої статті 17, абзацу другого частини першої, абзаців першого, другого частини другої статті 18 Закону № 2343–XII план санації акціонерного товариства може передбачати такі заходи щодо відновлення його платоспроможності (наприклад реорганізація товариства, зміна структури та розміру його капіталу, у тому числі й статутного, зміна управління товариством тощо), надання дозволу на проведення яких є виключною компетенцією вищого органу акціонерного товариства — загальних зборів акціонерів (положення пункту «б» частини п'ятої, частини шостої статті 41, частини другої статті 45 Закону № 1576–XII,

абзацу другого частини другої статті 98, абзаців першого, другого, шостого, сьомого частини другої, абзацу другого частини п'ятої статті 159 Кодексу). Однак згідно з частиною четвертою статті 17 Закону № 2343–XII з дня винесення ухвали про санацію керівник боржника відсторонюється від посади у порядку, визначеному законодавством про працю, управління боржником переходить до керуючого санацією, припиняються повноваження органів управління боржника — юридичної особи, повноваження органів управління передаються керуючому санацією.

2. Третя колегія суддів Конституційного Суду України Ухвалою від 17 вересня 2008 року відмовила у відкритті конституційного провадження у справі на підставі пункту 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України».

3. Народні депутати України фактично звертаються з клопотанням до Конституційного Суду України не про необхідність офіційного тлумачення положень пункту «б» частини п'ятої, частини шостої статті 41, частини другої статті 45 Закону № 1576–XII, абзаців дванадцятого, тринадцятого статті 1, частини першої статті 3, абзаців першого, третього частини четвертої статті 17, абзацу другого частини першої, абзаців першого, другого частини другої статті 18 Закону № 2343–XII, абзацу другого частини другої статті 98, абзаців першого, другого, шостого, сьомого частини другої, абзацу другого частини п'ятої статті 159 Кодексу, а про необхідність усунення наявних неузгодженостей, колізій у змісті їх приписів. Проте відповідно до вимог статей 147, 150 Конституції України, статті 13 Закону України «Про Конституційний Суд України» усунення колізій у законодавстві не належить до повноважень Конституційного Суду України, про що Конституційний Суд України неодноразово зазначав у своїх ухвалях.

Так, в Ухвалі від 30 листопада 2006 року № 16-у/2006 Конституційний Суд України пояснив, що «державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову (частина перша статті 6 Конституції України), а тому Конституційний Суд України не може втручатися у діяльність законодавчого органу державної влади та ухвалювати рішення про наявність колізій у законах України» (пункт 4 мотивувальної частини).

Отже, порушені автором клопотання питання непідвідомчі Конституційному Суду України. Згідно з пунктом 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» це є підставою для відмови у відкритті провадження у справі.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 13, 39, пунктом 3 статті 45, статтею 50 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

УХВАЛИВ:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень пункту «б» частини п'ятої, частини шостої статті 41, частини другої статті 45 Закону України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 року

№ 1576–XII, абзаців дванадцятого, тринадцятого статті 1, частини першої статті 3, абзаців першого, третього частини четвертої статті 17, абзацу другого частини першої, абзаців першого, другого частини другої статті 18 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14 травня 1992 року № 2343–XII, абзацу другого частини другої статті 98, абзаців першого, другого, шостого, сьомого частини другої, абзацу другого частини п'ятої статті 159 Цивільного кодексу України на підставі пункту 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — непідвідомчість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження
у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України
щодо офіційного тлумачення частини шостої статті 83
Конституції України

м. К и ї в
24 вересня 2008 року
№ 45-у/2008

Справа № 2-35/2008

Конституційний Суд України у складі суддів:

Бринцева Василя Дмитровича — головуючого,
Бауліна Юрія Васильовича,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Головіна Анатолія Сергійовича,
Джуня В'ячеслава Васильовича,
Дідківського Анатолія Олександровича,
Домбровського Івана Петровича,
Кампа Володимира Михайловича,
Колоса Михайла Івановича — доповідача,
Лилака Дмитра Дмитровича,
Маркуш Марії Андріївни,
Мачужак Ярослави Василівни,
Нікітіна Юрія Івановича,
Овчаренка В'ячеслава Андрійовича,
Стецюка Петра Богдановича,
Ткачука Павла Миколайовича,

розглянув на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення частини шостої статті 83 Конституції України.

Заслухавши суддю-доповідача Колоса М. І. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

установив:

1. Суб'єкт права на конституційне подання — 50 народних депутатів України — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення частини шостої статті 83 Конституції України щодо можливості народного депутата України бути самостійним суб'єктом формування коаліції депутатських фракцій (далі — Коаліція) у Верховній Раді України та індивідуально входити або виходити до/зі складу Коаліції, залишаючись при цьому членом фракції, яка сформувала Коаліцію.

Підставою для конституційного подання стало неоднозначне розуміння народними депутатами України, державними діячами, політиками, громадянами України питань стосовно наявності у Верховній Раді України Коаліції у зв'язку з оголошенням Головою Верховної Ради України 6 червня 2008 року на засіданні Верховної Ради України заяв народних депутатів України Бута Ю. А. — члена фракції Блоку «Наша Україна — Народна самооборона» та Рибаківа І. О. — члена фракції Блоку Юлії Тимошенко про вихід зі складу Коаліції демократичних сил у Верховній Раді України VI скликання, в результаті чого її чисельний склад став меншим, ніж визначено Конституцією України.

На думку авторів клопотання, відсутність однозначного розуміння частини шостої статті 83 Конституції України перешкоджає нормальній діяльності Верховної Ради України та сформованої відповідно до Конституції України Коаліції.

2. Третя колегія суддів Конституційного Суду України Ухвалою від 9 липня 2008 року відмовила у відкритті конституційного провадження у цій справі на підставі пункту 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідомість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні.

3. Вирішуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі, Конституційний Суд України виходить з такого.

Згідно зі статтею 93 Закону України «Про Конституційний Суд України» підставою для конституційного подання щодо офіційного тлумачення Конституції України та законів України є практична необхідність у з'ясуванні або роз'ясненні, офіційній інтерпретації положень Конституції України та законів України.

Відповідно до положень частини шостої статті 83 Конституції України у Верховній Раді України за результатами виборів і на основі узгодження політичних позицій формується Коаліція, до складу якої входить більшість народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України.

У період розгляду цієї справи Конституційний Суд України 17 вересня 2008 року ухвалив Рішення № 16-рп/2008, в якому дав офіційне тлумачення положень зазначеної статті Конституції України, вказавши, що до Коаліції «входять депутатські фракції, які за результатами виборів і на основі узгодження політичних позицій сформували» її, та що до неї «можуть увійти лише ті народні депутати України, які є в складі депутатських фракцій, що сформували коаліцію» (підпункт 3.2.1 пункту 3 мотивувальної частини).

Наведена правова позиція Конституційного Суду України дає відповіді на питання, порушені у конституційному поданні. Таким чином, Конституційний Суд України вважає, що практична необхідність в офіційному тлумаченні частини шостої статті 83 Конституції України щодо можливості народного депутата України бути самостійним суб'єктом формування Коаліції та індивідуально входити до її складу відпала.

4. Надання відповіді на питання суб'єкта права на конституційне подання, «чи може народний депутат України індивідуально вийти зі складу коаліції, залишаючись при цьому членом фракції, яка сформувала коаліцію», є намаганням отримати юридичну консультацію, що не належить до повноважень Конституційного Суду України.

Отже, порушені у конституційному поданні питання непідвідомчі Конституційному Суду України, що відповідно до пункту 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 13, 39, 45, 50, 93 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

ухвалив:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення частини шостої статті 83 Конституції України стосовно можливості народного депутата України бути самостійним суб'єктом формування коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України та індивідуально входити або виходити до/зі складу коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України, залишаючись при цьому членом фракції, яка сформувала цю коаліцію, на підставі пункту 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — непідвідомчість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про припинення конституційного провадження
у справі за конституційним поданням Президента України
щодо відповідності Конституції України (конституційності)
розпоряджень Кабінету Міністрів України від 6 лютого 2008 року
«Про звільнення Петрова В. М.
з посади першого заступника Голови Фонду державного майна України»
№ 201-р, «Про звільнення Ледомської С. Ю. з посади заступника
Голови Фонду державного майна України» № 202-р, «Про звільнення
Гриненка А. С. з посади заступника Голови Фонду державного майна
України» № 203-р, «Про звільнення Потімкова О. Ю.
з посади заступника Голови Фонду державного майна України»
№ 204-р, «Про призначення Портнова А. В. першим заступником
Голови Фонду державного майна України» № 205-р,
«Про призначення Петрашка С. Я. заступником Голови Фонду
державного майна України» № 206-р,
«Про призначення Фесенка В. І. заступником
Голови Фонду державного майна України» № 207-р,
«Про проведення службового розслідування» № 208-р

м. К и ї в
17 вересня 2008 року
№ 46-уп/2008

Справа № 1-33/2008

Конституційний Суд України у складі суддів:

Стрижака Андрія Андрійовича — головуючого,
Бауліна Юрія Васильовича,
Бринцева Василя Дмитровича,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Джуня В'ячеслава Васильовича,
Дідківського Анатолія Олександровича,
Домбровського Івана Петровича,
Кампа Володимира Михайловича,
Колоса Михайла Івановича,
Лилака Дмитра Дмитровича,
Маркуш Марії Андріївни,
Мачужак Ярослави Василівни,
Нікітіна Юрія Івановича,
Овчаренка В'ячеслава Андрійовича,

Стецюка Петра Богдановича,
Ткачука Павла Миколайовича,
Шишкіна Віктора Івановича — доповідача,

розглянув на пленарному засіданні справу за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) розпоряджень Кабінету Міністрів України від 6 лютого 2008 року «Про звільнення Петрова В. М. з посади першого заступника Голови Фонду державного майна України» № 201-р, «Про звільнення Ледомської С. Ю. з посади заступника Голови Фонду державного майна України» № 202-р, «Про звільнення Гриненка А. С. з посади заступника Голови Фонду державного майна України» № 203-р, «Про звільнення Потімкова О. Ю. з посади заступника Голови Фонду державного майна України» № 204-р, «Про призначення Портнова А. В. першим заступником Голови Фонду державного майна України» № 205-р, «Про призначення Петрашка С. Я. заступником Голови Фонду державного майна України» № 206-р, «Про призначення Фесенка В. І. заступником Голови Фонду державного майна України» № 207-р, «Про проведення службового розслідування» № 208-р.

Заслухавши суддю-доповідача Шишкіна В. І. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

установив:

1. Президент України на підставі пункту 15 частини першої статті 106 Конституції України Указом від 25 квітня 2008 року № 404 зупинив дію розпоряджень Кабінету Міністрів України від 6 лютого 2008 року «Про звільнення Петрова В. М. з посади першого заступника Голови Фонду державного майна України» № 201-р, «Про звільнення Ледомської С. Ю. з посади заступника Голови Фонду державного майна України» № 202-р, «Про звільнення Гриненка А. С. з посади заступника Голови Фонду державного майна України» № 203-р, «Про звільнення Потімкова О. Ю. з посади заступника Голови Фонду державного майна України» № 204-р, «Про призначення Портнова А. В. першим заступником Голови Фонду державного майна України» № 205-р, «Про призначення Петрашка С. Я. заступником Голови Фонду державного майна України» № 206-р, «Про призначення Фесенка В. І. заступником Голови Фонду державного майна України» № 207-р, «Про проведення службового розслідування» № 208-р і звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням розглянути питання щодо їх відповідності Конституції України (конституційності).

Суб'єкт права на конституційне подання зазначає, що згідно з пунктом 9² статті 116 Конституції України Кабінет Міністрів України призначає на посади та звільняє з посад за поданням Прем'єр-міністра України лише керівників центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України. Видавши вказані розпорядження, Кабінет Міністрів України вийшов за межі повноважень, визначених Конституцією України, і не дотримав вимог положень частини другої статті 6, частини другої статті 19, частини третьої статті 113 Основного Закону України, які зобов'язують Кабінет Міністрів України керува-

тися у своїй діяльності Конституцією та законами України і діяти на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що ними передбачені.

Таку позицію автор клопотання обґрунтовує тим, що Фонд державного майна України за своїм статусом не належить до органів виконавчої влади, а є окремим державним органом, тому вирішення його кадрових питань не віднесено до повноважень Кабінету Міністрів України.

2. Конституційний Суд України, розглядаючи порушені в конституційному поданні питання про призначення на посади та звільнення з посад заступників Голови Фонду державного майна України і про призначення проведення службового розслідування, виходить з такого.

Відповідно до концептуальних засад щодо правового порядку в Україні, визначених у статті 19 Конституції України, органи державної влади, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Згідно з положеннями статті 116 Конституції України повноваження Кабінету Міністрів України як вищого органу в системі органів виконавчої влади визначають Конституція і закони України, зокрема повноваження призначати на посади та звільняти з посад за поданням Прем'єр-міністра України керівників центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України.

Відповідь на питання щодо конституційності зазначених розпоряджень Кабінету Міністрів України в контексті положень пункту 9² статті 116 Конституції України можна дати лише після встановлення належності або неналежності Фонду державного майна України (далі — Фонд) до центральних органів виконавчої влади.

Повноваження Фонду визначені в різних законах і підзаконних нормативно-правових актах, зокрема в законах України «Про приватизацію державного майна» (статті 4, 7, 13, 14, 16), «Про управління об'єктами державної власності» (статті 4, 5, 7, 10, 11, 12, 13, 16); Господарському кодексу України (статті 168, 171); Тимчасовому положенні про Фонд державного майна України, затвердженому Постановою Верховної Ради України від 7 липня 1992 року № 2558–XII; постановах Кабінету Міністрів України «Про управління корпоративними правами держави» від 15 травня 2000 року № 791, «Про затвердження Порядку здійснення контролю за виконанням функцій з управління об'єктами державної власності та критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності» від 19 червня 2007 року № 832.

Однак аналіз положень цих нормативно-правових актів не дає підстав дійти однозначного висновку про належність або неналежність Фонду до центральних органів виконавчої влади.

Єдиним нормативно-правовим документом, який визначав належність Фонду до центральних органів виконавчої влади, був Указ Президента України «Про зміни у структурі центральних органів виконавчої влади» від 15 грудня 1999 року № 1573 з наступними змінами, де в абзаці двадцять п'ятому розділу III додатку «Схема організації центральних органів виконавчої влади» у переліку таких

органів було вказано Фонд. Проте відповідно до статті 5 Указу Президента України «Питання Фонду державного майна України» від 30 січня 2007 року № 56 цей абзац Указу Президента від 15 грудня 1999 року № 1573 виключено. Тобто в чинному законодавстві України немає нормативно-правового акта, який визначив би належність Фонду до будь-яких із гілок державної влади, зазначених у статті 6 Конституції України.

У пункті 2 Постанови Верховної Ради України «Про Тимчасове положення про Фонд державного майна України» від 7 липня 1992 року № 2558–XII та в статті 7 Указу Президента України «Питання Фонду державного майна України» від 30 січня 2007 року № 56 даються вказівки стосовно підготовки проекту законодавчого акта про статус Фонду і внесення його на розгляд Верховної Ради України. Проте закону, який би визначив статус цього органу, досі не прийнято.

Виходячи з наведеного, Конституційний Суд України дійшов висновку, що поза сферою вирішення саме цього питання не можна постановити рішення щодо відповідності Конституції України зазначених розпоряджень Кабінету Міністрів України. Визначення статусу Фонду потребує нормативно-правового врегулювання, що не є повноваженням Конституційного Суду України.

Таким чином, відповідно до пункту 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» провадження у справі підлягає припиненню у зв'язку з невідомістю Конституційному Суду України питань, які були підставою для звернення Президента України до Конституційного Суду України.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 6, 147, 150, 153 Конституції України, статтями 13, 45, 51, 52 Закону України «Про Конституційний Суд України», § 51 Регламенту Конституційного Суду України, Конституційний Суд України

ухвалив:

1. Припинити конституційне провадження у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) розпоряджень Кабінету Міністрів України від 6 лютого 2008 року «Про звільнення Петрова В. М. з посади першого заступника Голови Фонду державного майна України» № 201-р, «Про звільнення Ледомської С. Ю. з посади заступника Голови Фонду державного майна України» № 202-р, «Про звільнення Гриненка А. С. з посади заступника Голови Фонду державного майна України» № 203-р, «Про звільнення Потімкова О. Ю. з посади заступника Голови Фонду державного майна України» № 204-р, «Про призначення Портнова А. В. першим заступником Голови Фонду державного майна України» № 205-р, «Про призначення Петрашка С. Я. заступником Голови Фонду державного майна України» № 206-р, «Про призначення Фесенка В. І. заступником Голови Фонду державного майна України» № 207-р, «Про проведення службового розслідування» № 208-р на підставі пункту 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідомістю Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 54 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень частин шостої, сьомої, десятої статті 83 Конституції України

м. Київ
30 вересня 2008 року
№ 47-у/2008

Справа № 2-45/2008

Конституційний Суд України у складі суддів:

Стрижака Андрія Андрійовича — головуючого,
Бауліна Юрія Васильовича,
Бринцева Василя Дмитровича,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Головіна Анатолія Сергійовича,
Джуня В'ячеслава Васильовича,
Дідківського Анатолія Олександровича,
Домбровського Івана Петровича,
Кампа Володимира Михайловича,
Колоса Михайла Івановича,
Лилака Дмитра Дмитровича — доповідача,
Маркуш Марії Андріївни,
Мачужак Ярослави Василівни,
Нікітіна Юрія Івановича,
Овчаренка В'ячеслава Андрійовича,
Ткачука Павла Миколайовича,
Шишкіна Віктора Івановича,

розглянув на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним поданням 54 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень частин шостої, сьомої, десятої статті 83 Конституції України.

Заслухавши суддю-доповідача Лилака Д. Д. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

установив:

1. Суб'єкт права на конституційне подання — 54 народних депутати України — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення положень частин шостої, сьомої, десятої статті 83 Конституції України.

Народні депутати України просять дати офіційне тлумачення положень:

— частини шостої статті 83 Конституції України стосовно того, як треба розуміти словосполучення «за результатами виборів і на основі узгодження політичних позицій формується коаліція депутатських фракцій», та відповіді на питання, чи узгодження політичних позицій здійснюється народними депутатами України чи депутатськими фракціями;

— частин шостої, сьомої, десятої статті 83 Конституції України у системному зв'язку з положеннями пункту 6 частини другої та частини шостої статті 81 Конституції України, зокрема: як треба розуміти словосполучення «до складу якої входить більшість народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України», що вживається у частинах шостій, десятій статті 83 Конституції України; чи зобов'язаний народний депутат України як член депутатської фракції, що сформувала коаліцію депутатських фракцій у Верховній Раді України, входити до її складу; чи може народний депутат України вийти самостійно з коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України, і які правові наслідки тягне за собою такий вихід; чи вважається вихід народного депутата України з коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України виходом із депутатської фракції політичної партії (виборчого блоку політичних партій); чи вважається виходом народного депутата України з коаліції депутатських фракцій його голосування в парламенті всупереч політичній позиції коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України; чи пов'язується чинність представницького мандата народного депутата України з його перебуванням у складі коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України.

Практичну необхідність в офіційному тлумаченні зазначених положень статті 83 Конституції України автори клопотання обґрунтовують неоднозначним розумінням окремими народними депутатами України того, хто є суб'єктом формування коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України (далі — Коаліція). Одні з них вважають, що Коаліція формується кожним народним депутатом України персонально, тоді як інші представники депутатського корпусу переконані, що суб'єктом формування Коаліції є депутатська фракція у Верховній Раді України. У зв'язку з цим деякі народні обранці заявили про свій вихід зі складу Коаліції, а інші — відмовилися від входження до неї.

Крім того, народні депутати України просять визнати конституційне провадження у справі невідкладним.

2. Перша колегія суддів Конституційного Суду України Ухвалою від 15 вересня 2008 року відмовила у відкритті конституційного провадження на підставі пункту 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідомість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні.

3. Відповідно до Закону України «Про Конституційний Суд України» підставою для конституційного подання щодо офіційного тлумачення Конституції України та законів України є практична необхідність у з'ясуванні або роз'яс-

ненні, офіційній інтерпретації положень Конституції України та законів України (частина перша статті 93), а питання, порушені в конституційному поданні, повинні бути підвідомчі Конституційному Суду України (стаття 150 Конституції України).

4. Заявляючи клопотання стосовно надання відповідей на свої питання, його автори не вказують на об'єкт тлумачення, що свідчить про намагання отримати не офіційну інтерпретацію конкретних положень Конституції і законів України, а консультацію щодо застосування частин шостої, сьомої, десятої статті 83 Конституції України, що не належить до повноважень Конституційного Суду України.

Словосполучення «за результатами виборів» та «більшість народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України» не потребують офіційного тлумачення, оскільки встановлення результатів виборів врегульовано виборчим законодавством України, зокрема розділом X Закону України «Про вибори народних депутатів України», а кількісний показник більшості впливає із статті 76 Конституції України.

Що стосується роз'яснення словосполучення «і на основі узгодження політичних позицій», то воно не підлягає офіційному роз'ясненню, оскільки це питання є внутріпартійним і повинно вирішуватися відповідно до статутних документів політичних партій (виборчих блоків політичних партій).

У зв'язку з цим підстав для відкриття конституційного провадження у справі немає.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 13, 45, 50, 93 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

УХВАЛИВ:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 54 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень частин шостої, сьомої, десятої статті 83 Конституції України на підставі пункту 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — непідвідомчість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про припинення конституційного провадження
у справі за конституційним поданням 52 народних депутатів України
щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу
Президента України «Про службові відрядження
у межах України голів місцевих державних адміністрацій»

м. Київ
2 грудня 2008 року
№ 55-уп/2008

Справа № 1-50/2008

Конституційний Суд України у складі суддів:

Бринцева Василя Дмитровича — головуючого,
Бауліна Юрія Васильовича,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Головіна Анатолія Сергійовича,
Дідківського Анатолія Олександровича,
Домбровського Івана Петровича,
Кампа Володимира Михайловича,
Мачужак Ярослави Василівни,
Нікітіна Юрія Івановича,
Стецюка Петра Богдановича — доповідача,
Ткачука Павла Миколайовича,
Шишкіна Віктора Івановича,

розглянув на пленарному засіданні питання про припинення конституційного провадження у справі за конституційним поданням 52 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України «Про службові відрядження у межах України голів місцевих державних адміністрацій» від 11 лютого 2008 року № 117 (Офіційний вісник України, 2008 р., № 11, ст. 271).

Заслухавши суддю-доповідача Стецюка П. Б. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

установив:

1. Суб'єкт права на конституційне подання — 52 народних депутати України — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням визнати таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним), Указ Президента України «Про службові відрядження у межах України голів місцевих державних адміністрацій» (далі — Указ).

Указом встановлено, що службові відрядження в межах України погоджуються Президентом України — стосовно відряджень Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим за межі Автономної Республіки Крим, голів обласних державних адміністрацій — за межі відповідних областей, голів Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій — за межі міст Києва та Севастополя. Відрядження голів районних державних адміністрацій за межі відповідних районів погоджуються Головою Ради міністрів Автономної Республіки Крим, головами обласних державних адміністрацій, відрядження голів районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій за межі міст Києва та Севастополя — головами Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

На думку авторів клопотання, Указ не відповідає статтям 6, 8, 19, 106, 116, 120 Конституції України.

Народні депутати України стверджують, що повноваження Президента України щодо формування місцевих державних адміністрацій та їх керівництва поширюються лише стосовно призначення на посаду і звільнення з посади голів місцевих державних адміністрацій за поданням Кабінету Міністрів України (частина четверта статті 118 Конституції України).

Вирішуючи питання щодо службових відряджень, Президент України, на думку суб'єкта права на конституційне подання, вийшов за межі повноважень, передбачених Конституцією України. Це питання має вирішуватися Кабінетом Міністрів України як вищим органом у системі органів виконавчої влади (частина перша статті 113 Конституції України), який спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади (пункт 9 статті 116 Конституції України), а також здійснює інші повноваження, визначені Конституцією та законами України (пункт 10 статті 116 Конституції України).

Як наголошено у конституційному поданні, Постановою Кабінету Міністрів України «Про службові відрядження в межах України керівників органів виконавчої влади та Секретаріату Кабінету Міністрів України» від 15 березня 2002 року № 337 вирішено питання щодо службових відряджень в межах України Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим, голів обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

2. Друга колегія суддів Конституційного Суду України Ухвалою від 25 вересня 2008 року відкрила конституційне провадження у цій справі та відповідно до § 30 Регламенту Конституційного Суду України запропонувала провести її розгляд на пленарному засіданні Конституційного Суду України у формі письмового слухання.

3. Президент України 18 листопада 2008 року видав Указ № 1048 «Про визнання таким, що втратив чинність, Указу Президента України від 11 лютого 2008 року № 117».

Згідно зі статтею 150 Конституції України та правовою позицією Конституційного Суду України, викладеною у Рішенні від 14 листопада 2001 року № 15-рп/2001 (пункт 5 мотивувальної частини), до повноважень Конституційного Суду України

належить вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність) лише чинних нормативно-правових актів.

У зв'язку з тим, що Указ втратив чинність, конституційне провадження у справі щодо його відповідності Конституції України підлягає припиненню на підставі пункту 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — непідвідомчість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтею 13, пунктом 3 статті 45, статтею 51 Закону України «Про Конституційний Суд України», § 51 Регламенту Конституційного Суду України, Конституційний Суд України

ухвалив:

1. Припинити конституційне провадження у справі за конституційним поданням 52 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України «Про службові відрядження у межах України голів місцевих державних адміністрацій» від 11 лютого 2008 року № 117 на підставі пункту 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — непідвідомчість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

**УХВАЛА
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 59 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України «Про забезпечення роботи нафтопроводу «Одеса — Броди» за проектним напрямом»

м. К и ї в
18 листопада 2008 року
№ 57-у/2008

Справа № 2-55/2008

Конституційний Суд України у складі суддів:

Бринцева Василя Дмитровича — головуєчого,
Бауліна Юрія Васильовича,
Вдовіченка Сергія Леонідовича — доповідача,

Головіна Анатолія Сергійовича,
Дідківського Анатолія Олександровича,
Домбровського Івана Петровича,
Кампа Володимира Михайловича,
Колоса Михайла Івановича,
Лилака Дмитра Дмитровича,
Маркуш Марії Андріївни,
Мачужак Ярослави Василівни,
Нікітіна Юрія Івановича,
Стецюка Петра Богдановича,
Ткачука Павла Миколайовича,
Шишкіна Віктора Івановича,

розглянув на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним поданням 59 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України «Про забезпечення роботи нафтопроводу «Одеса — Броди» за проектним напрямом» від 22 травня 2008 року № 474 (Урядовий кур'єр, 2008 р., 24 травня).

Заслухавши суддю-доповідача Вдовіченка С. Л. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

установив:

1. Суб'єкт права на конституційне подання — 59 народних депутатів України — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням визнати таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним), Указ Президента України «Про забезпечення роботи нафтопроводу «Одеса — Броди» за проектним напрямом» (далі — Указ).

На думку авторів клопотання, Президент України, видавши Указ, для розробки плану заходів щодо переведення з 2008 року нафтопроводу «Одеса — Броди» в режим роботи за проектним напрямом зі збереженням при цьому рівня доходів від його використання утворив Міжвідомчу робочу групу з опрацювання питань забезпечення роботи цього нафтопроводу та затвердив її персональний склад, чим перевищив свої конституційні повноваження.

Народні депутати України, обґрунтовуючи невідповідність Указу Конституції України, зазначають, що Основний Закон України не наділяє главу держави повноваженнями видавати укази з економічних питань, і посилаються на правову позицію Конституційного Суду України, згідно з якою Президент України здійснює повноваження, передбачені виключно Конституцією України (рішення Конституційного Суду України від 10 квітня 2003 року № 7-рп/2003 у справі про гарантії діяльності народного депутата України, від 7 квітня 2004 року № 9-рп/2004 у справі про Координаційний комітет, від 16 травня 2007 року № 1-рп/2007 у справі про звільнення судді з адміністративної посади).

Суб'єкт права на конституційне подання, посилаючись на положення статей 113, 116 Конституції України, Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Програми диверсифікації джерел постачання нафти в Україну на

період до 2015 року» від 8 листопада 2006 року № 1572, Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів з реалізації проекту розвитку Євро-Азіатського нафтотранспортного коридору» від 8 листопада 2006 року № 545-р, вказує на те, що врегулювання питання щодо здійснення управління нафтопроводом «Одеса — Броди» належить до повноважень Кабінету Міністрів України.

Таким чином, народні депутати України вважають, що Указ не відповідає вимогам статей 6, 17, 19, 106, 113, 116 Конституції України.

2. Третя колегія суддів Конституційного Суду України Ухвалою від 27 жовтня 2008 року відмовила у відкритті конституційного провадження у цій справі на підставі пунктів 2, 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України, Законом України «Про Конституційний Суд України», та невідомість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні.

3. Вирішуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі, Конституційний Суд України виходить з такого.

Згідно з пунктом 4 частини другої статті 39, частиною першою статті 71 Закону України «Про Конституційний Суд України» у конституційному поданні має зазначатися правове обґрунтування тверджень щодо неконституційності правового акта (його окремих положень).

Зі змісту Указу вбачається, що ним не врегульовано економічні питання, як стверджують автори клопотання, а лише утворено Міжвідомчу робочу групу з опрацювання питань забезпечення роботи нафтопроводу «Одеса — Броди» за проектним напрямом, затверджено її персональний склад та визначено завдання щодо розробки та подання плану заходів стосовно організації роботи нафтопроводу. Положень, які свідчили б про втручання Президента України у повноваження Кабінету Міністрів України, Указ не містить.

Аналіз конституційного подання вказує на те, що в ньому не зазначено правового обґрунтування невідповідності Указу конкретним положенням Конституції України, а також не наведено аргументів, які свідчили б про порушення встановленої Конституцією України процедури розгляду, ухвалення або набрання чинності оспорюваним актом (частина перша статті 152 Конституції України), що відповідно до вимог пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 152, 153 Конституції України, статтями 13, 39, 45, 50, 71 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

ухвалив:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 59 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України «Про забезпечення роботи

нафтопроводу «Одеса — Броди» за проектним напрямом» від 22 травня 2008 року № 474 на підставі пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України, Законом України «Про Конституційний Суд України».

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 травня 2008 року «Про стан і перспективи розвитку вугільної промисловості та невідкладні заходи щодо підвищення безпеки праці в цій галузі»

м. Київ
19 листопада 2008 року
№ 58-у/2008

Справа № 2-58/2008

Конституційний Суд України у складі суддів:

Бринцева Василя Дмитровича — головуючого,
Бауліна Юрія Васильовича,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Головіна Анатолія Сергійовича,
Джуня В'ячеслава Васильовича,
Дідківського Анатолія Олександровича,
Домбровського Івана Петровича,
Кампа Володимира Михайловича,
Колоса Михайла Івановича,
Лилака Дмитра Дмитровича,
Маркуш Марії Андріївни — доповідача,
Мачужак Ярослави Василівни,
Нікітіна Юрія Івановича,
Стецюка Петра Богдановича,
Ткачука Павла Миколайовича,
Шишкіна Віктора Івановича,

розглянув на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 травня 2008 року «Про стан і перспективи розвитку вугільної промисловості та невідкладні заходи щодо підвищення безпеки праці в цій галузі» від 5 серпня 2008 року № 685 (Урядовий кур'єр, 2008 р., 12 серпня).

Заслухавши суддю-доповідача Маркуш М. А. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

установив:

1. Суб'єкт права на конституційне подання — 53 народних депутати України — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням розглянути питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 травня 2008 року «Про стан і перспективи розвитку вугільної промисловості та невідкладні заходи щодо підвищення безпеки праці в цій галузі» (далі — Указ).

Автори клопотання вважають, що Президент України, видавши Указ, діяв всупереч вимогам статей 8, 19, 106, 107, 116 Конституції України, і обґрунтовують його так. В Основному Законі України зазначено, що Конституція України має найвищу юридичну силу, закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8), органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (частина друга статті 19), Президент України видає укази виключно на основі та на виконання Конституції і законів України (частина третя статті 106).

Посилаючись на положення статей 106, 107, 113, 116, 120 Основного Закону України, народні депутати України наголошують, що глава держави не уповноважений Конституцією України на здійснення державного регулювання відносин вугільної промисловості.

Акти Президента України, видані в межах повноважень, передбачених, зокрема, у пункті 18 частини першої статті 106 Конституції України, скріплюються підписами Прем'єр-міністра України і міністра, відповідального за акт та його виконання (частина четверта цієї статті). На їхнє переконання, Указ має нормативний (правовстановлюючий) характер, оскільки містить загальні правила поведінки для всіх суб'єктів у сфері вугільної промисловості і поширює дію на всю територію України, тому що закріплює завдання у цій сфері, програмні принципи ринкової трансформації стратегічної галузі економіки, а отже, він мав би бути скріплений підписами Прем'єр-міністра України і міністра, відповідального за акт та його виконання.

2. Перша колегія суддів Конституційного Суду України Ухвалою від 29 жовтня 2008 року відмовила у відкритті конституційного провадження у цій справі на підставі пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» —

невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України, Законом України «Про Конституційний Суд України».

3. Вирішуючи питання про відкриття конституційного провадження у справі, Конституційний Суд України виходить з такого.

Згідно з частиною першою статті 150 Конституції України, пунктом 1 статті 13 Закону України «Про Конституційний Суд України» порушені в конституційному поданні питання повинні бути підвідомчі Конституційному Суду України; конституційне подання за формою і змістом має відповідати вимогам статей 39, 40 Закону України «Про Конституційний Суд України».

Відповідно до частини першої статті 152 Конституції України закони та інші правові акти за рішенням Конституційного Суду України визнаються неконституційними повністю чи в окремій частині, якщо вони не відповідають Конституції України або якщо була порушена встановлена Конституцією України процедура їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності.

Проаналізувавши конституційне подання, Конституційний Суд України дійшов висновку, що народні депутати України не зазначили правового обґрунтування тверджень щодо неконституційності рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 травня 2008 року «Про стан і перспективи розвитку вугільної промисловості та невідкладні заходи щодо підвищення безпеки праці в цій галузі» — невід'ємної складової Указу в аспекті вимог пункту 4 частини другої статті 39 Закону України «Про Конституційний Суд України». Наведені в конституційному поданні аргументи не можуть вважатися правовим обґрунтуванням порушення встановленої Конституцією України процедури набрання Указом чинності. Інших доводів щодо неконституційності оспорюваного акта глави держави конституційне подання не містить, що відповідно до пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 13, 39, 40, 45, 50, 71 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

ухвалив:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 травня 2008 року «Про стан і перспективи розвитку вугільної промисловості та невідкладні заходи щодо підвищення безпеки праці в цій галузі» від 5 серпня 2008 року № 685 на підставі пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України, Законом України «Про Конституційний Суд України».

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

ЗОВНІШНІ ЗВ'ЯЗКИ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

(жовтень — листопад 2008 року)

ЖОВТЕНЬ

1—4 жовтня суддя Конституційного Суду України Ю. Баулін взяв участь у XIII Єреванській міжнародній конференції «Фундаментальні конституційні цінності та суспільна практика», а також у заходах з нагоди 10-ї річниці Вісника Конференції органів конституційного контролю країн молоді демократії «Конституційне правосуддя» (м. Єреван, Республіка Вірменія)

25 жовтня — прес-секретар — керівник Прес-служби Конституційного Суду України Ю. Вагапова в рамках Українсько-канадського проекту судової співпраці відвідала Канаду з метою вивчення досвіду роботи канадських судів

ЛИСТОПАД

3 листопада зустріч заступника Голови Конституційного Суду України В. Бринцева з Робочою групою з безпідставних затримань Ради ООН з прав людини

17 листопада зустріч Голови Конституційного Суду України А. Стрижака з Надзвичайним і Повноважним Послом Великої Британії в Україні Лі Тернером

20 листопада заступник Голови Конституційного Суду України В. Бринцев взяв участь у засіданні Керівного комітету спільної Програми Європейської Комісії та Ради Європи «Прозорість та ефективність судової системи України»

24 листопада зустріч заступника Голови Конституційного Суду України В. Бринцева з начальником Управління міжнародного співробітництва Офісу уповноваженого з федеральних судових справ Канади О. Шаковим

До уваги шановних авторів!

«Вісник Конституційного Суду України» є друкованим органом Конституційного Суду України, яке постановою Президії Вищої атестаційної комісії України від 9 червня 1999 року включено до переліку видань, публікації в яких зараховуються у разі захисту дисертації як наукові роботи.

У журналі висвітлюється діяльність Конституційного Суду України; публікуються наукові статті, наукові повідомлення, рецензії, анотації, коментарі тощо.

Нагадуємо, що наукова стаття повинна бути актуальною, мати доктринальний характер з чітко окресленою проблематикою, містити наукові положення, розроблені особисто автором, висновки про наукове та практичне значення наукової розробки.

До статей додається: довідка про автора із зазначенням прізвища, імені та по батькові, вченого ступеня, вченого звання, місця роботи і посади, контактних телефонів, електронної пошти. Примірник рукопису підписує автор.

Разом із рукописом до редакції подається його електронна копія, записана у вигляді окремого електронного документа.

Обсяг наукових статей — 12–15 сторінок, наукового повідомлення — 5–7 сторінок машинописного тексту через півтора інтервала. Шрифт — Peterburg, розмір шрифту 14. Нумерація виносок — посторінкова.

Редакція залишає за собою право направляти наукові статті й повідомлення на рецензування, редагувати рукопис, скорочувати його, змінювати за погодженням з автором назву статті.

За достовірність фактів, статистичних даних та іншої інформації відповідальність несе автор. Подані матеріали редакція не повертає.

При передруку публікацій іншими виданнями посилання на «Вісник Конституційного Суду України» обов'язкове.

Запрошуємо до співпраці!

Матеріали для публікації надсилайте за адресою:
01033, м. Київ, вул. Жилинська, 14, Конституційний Суд України,
редакційна рада «Вісника Конституційного Суду України»,
тел. 238-11-54